

מ"ג 93

דברים יא ראה

אונקלוס

כ ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה: כ את־הברכה אשר תשמעו אל־מצוות יהוה אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום: כה זה קלה אם לא תשמעו אל־מצוות יהוה אלהיכם וסרתם מידה־דרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללבת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם: ס בת יהודת כי יביאך יהוה אלהיך אל־הארץ אשר־אתה באשפה לרשותך ונתחה את־הברכה על־ידך גרים:

אבן עוזרא

(ט) ראה אנכי נתן. ברכה וקללה. בו ראה. לכל אחד ידבר (ט): בו את הברכה אשר תשמעון. כי בעקבם (כ) הנה אתם מכורכים (ג), והברכה תומפת טובה (ז), והקללה מנערת והוא טנוורת הסל ממענו (ב): (כח) מן הדרך אישר. קלה (ה) [א]: במת ונחתה את הברכה. בטה אנכי מצוה אתכם היום ללבת וגוי. סה כמו, ונתן אותם על ראש השער (ויקרא טז למדת סכל טמוד עזולות כוכבים קלי טול

סכל מלך סדרך סלעיו ישלול מלוןיהם (א) כמודח צעולות כוכבים לטפל בכל כתולח כולה: (כט) ונחתה את הברכה. כמנומו ית מכריכין להט המכרכיס (ג): על הר נזרים. כלפי ספר גרייס (ב) קופכין פניכס ופטחו נזרלים (ד) בירוק טלית חסר לה יעצה פסל ומסכה וגוי. כל האלולים שצפלו (ג)حملו מלאה כלusion בירוק ולחכ' הפכו פניכס כלפי

קרני אור

(ה) לפיכך נס דיקוד, ומחר מה' נפניכס ניר, (א) לא סכין נברכס לס חמוץ־כמו סוכין נקללה ומשם נטמן: (ב) כי מטה ידכ רעם הכל עס. כתיחידים לך לטמיון נטמן מסולח, ולמה (ג) וזה סנרכס: (ד) עיין פ' כת' ויל' (בליה' נ' מספק, ולכך כתב נברכס מהר טמן טסוח לסון ולמי) ג: (כ) עיין (טמות כב כו) קרני מואר (כעה כט):

מנחת יהודת

מקורי רשי'

(א) סמוי: (ב) סופס ל"ב פ': (ג) למוטס כ"ז: (ה) פ' אין הכתוב ר' של שהוא נתן לפניהם ברכה וקללה עכשו, דהיינו על כל מצות שבתוורה בכלל אמתיקיטו מהא חברכה, ואם לא תקיים תھא הקללה, דאין זה כן, דלא אירוי אלא ברכות האמורות בהר נרוים ולא כאן (פ"ד אר"ה): (כ) יהיה פ' הכתוב את הברכה אם תשמעו, על דרך אמרו בקהלת אם לא תשמעו, וכן רשות רשי' יאל בכתה מקומות שאשר ואם עניינם אחד עיין פ' רשי' (ברא' כ"ד י"ט): (ג) פ' חסברנים את ישראל יהם הלוים, עיין ברטב"ן וכנהה"ש טה שכיארו כזה: (ד) עיין רשי' (לטמה כ"ז י"ב): סיטני

דברים יא ראה

אונקלוס

דְּעִיבָּל : לְהַכָּא אֲנֹנוּ
בְּעֵבֶר דִּירְדָּא אֲחֹגָא
אֶרְחָה מַעֲגָנִי שְׁמַשָּׁא
בְּאֶרְעָא בְּגַעֲנָא דִּיתָב
בְּמִישָׁרָא זְקָבָל גַּנְגָּא
בְּסְטָר מִישָׁרִי מָרָה :
לְאַרְיִי אַתּוֹן עַבְרִין יִתְ
יַרְדָּא לְמַעַל לְמִירָת יִתְ
אֶרְעָא לְיַיְלָה כְּלָהָבָן יִתְ
לְבָוָן וְתִרְתּוֹן יִתְ

רש"י

כָּל פִּיכָּל וְפִתְחוּ כְּקָלָה : (ל) הַלָּא הַמָּה .
אַחֲרִי דָּרְךָ מַבּוֹא הַשְּׁמַשׁ . וְעַם שָׁתַלְכּוּ אַחֲרִי
דָּרְךָ סֻעָּב וְתַצְאָוּ (ט) : בָּאָרֶץ הַבְּנָעָנִי
הַיּוֹשֵׁב בְּעַרְבָּה מִולְגָּל אֶצְלָ
אַלְוָנִי מָרָה : לֹא כִּי אַתֶּם עֲבָרִים
אַתְּ-הַיְرָדֵן לְבָא לְרִישָׁת אַתְּ-
הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן

אבן עזרא

בָּא) (ט) : לְבַעַר הַיְרָדֵן . כְּנֶגֶד הַמְּדָבֵר (ט) : כָּל פִּיכָּל וְפִתְחוּ כְּקָלָה : (ל) הַלָּא הַמָּה .
אַחֲרִי דָּרְךָ מַבּוֹא הַשְּׁמַשׁ . וְעַם שָׁתַלְכּוּ אַחֲרִי
דָּרְךָ סֻעָּב וְתַצְאָוּ (ט) : בָּאָרֶץ הַבְּנָעָנִי
הַיּוֹשֵׁב בְּעַרְבָּה . כִּי יִשְׁכַּן בְּנָעָנִי יוֹשֵׁב בְּהָר (ט) :
מִולְגָּל . וְהָרִים אַרְכוֹבִים (י), וְהָנָה צֹוָה
בְּאַיזָה טָקוּם מִתְהָרִים (י), טָול הַגְּלָגָל , בְּטוּ ,
וַיַּרְדוּפּ עַד דָן (ברא' יַד יַד) (יכ) , אוֹ דָרְךָ
נְבוֹא (יג) אוֹ שְׁנִי שְׁמוֹת (יד) [ב] : מִולְגָּל .
כָּתוּ נְכָחָה : אַלְוָנִי מָרָה . הַוָּא הַגּוֹכָר בִּיטָוי
אַבְרָהָם (טו) , וְהַבְּרָכָה וְהַקְלָלה עוֹד יִפְרַשֵּׂם (טו) :
לֹא כִּי אַתֶּם עֲוֹרִים . הַטָּעַם בְּן תְּחָלוּ
לְעַשּׂוֹת (ז) וְתָהִיה הָאָרֶץ לְעוֹלָם לְנַחֲלָה

אַלְוָנִי מָרָה . סָכָס כּוֹחַ סְנָהָמָל עַד חַלּוֹן מוֹלָה (ז) : (למ) כִּי אַתֶּם
עֲוֹרִים אֶת הַיְרָדֵן וְנוּ' . נְסִיס קָל יְלָדָן יִשְׁיָן סִימָן בִּידָכָס סְפָנָהוּ וְמִילָקָוּ חַטְפָלָן (ח) :

יהל אור

קרני אור

(כ"ט) : [ב] וְכֵן כָּמַבְדֵּל , טִינְיוֹן כְּלִיקָּוֹן שְׁקָרְלָוֹן כֵּן (ז) וְגַם שְׁסָה הַגְּתִינָה גַּפָּה , וְכֵן פִּי' הַרְמָכְ"ן וְלִגְכְּתָה
בְּיִמְיָה יְקָוָעָה , כִּי סְוּמָה סִיכְמָקָה לִיְלָן וְסְמוֹקָה לִיְיָמוֹ , וְהַוקָּנוּ : (ז) כִּי כִּירְדָּן יְסָלָה סְנָהָמָל עַד
וְסָס יְמָנוֹלָה נְתִמְלָת כִּיְמָס לְמָרָן , מָנָל גַּלְגָּל וְסָס
שְׁפָטָמָה (ט) כִּיְמָלָה נְכָלָן הַוָּה הַטָּבָר שְׁכָנְגָד הַמְּדָבֵר : (ח) וְכֵן
פִּי' רְפָ"ז זְלָן : (ט) מִיְּנָן כְּמָלָה (יד מ"ה) : (ז) וְלֹמַגְדָּע בְּמִזְוָה הָר : (יג) שְׁכָוֹן מִולְגָּל : (יג) כִּי גַּלְגָּל
קְרָלָה לְהַמְּכָ"ל צִימָי יְקָוָעָה כְּמָמָס (ט) יְהָוָטָס כֵּן דָן , נְסָס דָן לְכָלָס דָן , נְסָס יְטָמָן :
(יג) שְׁקָרְלָוֹן גַּסְסָס כְּמַתִּיל דָרְךָ נְגָוָה : (יל) סְכָוֹן סְנָי מִקְומָה וְנְקָרָלָוֹן נְסָס זָה : (טו) גַּרְחָי' (יכ) וְ(טו) כְּמָס :

מקורי רש"י

מנחת יהודת

(ז) סְוָטָנִי הַהָרִים מְסַר לְהָמָס : (ז) לֹאוֹ רְחֻוק בִּיוֹתָר אֶלָּא
שְׁשִׁים טַוְל טַן הַיְרָדֵן , וּבְאוֹתוֹ יּוֹם עַצְמָו שְׁעַבְרוּ אֶת הַיְרָדֵן
בָּאוּ וְלֹנוּ גַּלְגָּל עַיִן (יְהֹוּשָׁעָר ד' ר"ט) : (ז) וְהָנָה הַכְּלָל
שְׁאַחֲרִי טְוָפְלָג אַינְגָי טְסָכָים כָּל בְּכָמָה מִקְומָה , עַיִן
הַסְּעִטָּר מָה שְׁבִיאָר בָּזָה : (ז) נְתַן לְהָמָס שִׁיפָּן שְׁמָמָה לְגַבְגָּל , מְלוּאָה לְגַדְגָּס : (ה) פִּין סְפָלִי ,
נְכָחָה גַּלְגָּל אַצְלָ אַלְוָנִי מָרָה חֹוא שְׁכָם (רב"ח) : (ז) גַּרְחָי' יְגַבְגָּס , וְעַיִן
הַטְּפָסָקָת וְכֵן פִּי' רְשָׁי' (יְהֹוּשָׁעָר ז' ט"ו) וּזְלָן "שְׁכָן מִצְיָנוֹן מִקְרָאָה שְׁהָמָעָם מְחַלְקָן , כְּפָנוֹ אַחֲרִי דָרְךָ מְבָוֹא
תְּלִימִיד שְׁרָצָה לְפָרַשְׁת אַיִתָה הַמְּשָׁרָת הַרְאָוי לְמַלְתָּא אַחֲרִי , וְחַשְׁבָּשׁ שְׁהָוָא שְׁופָר הַפּוֹךְ הָוָא תְּוֹסָפָת אַיִתָה
עַל הַמְּצָהָג , וְלֹא יְדַע בְּטִיב הַטְּעָמִים , כִּי בְּמִקְומָה הַזָּהָה יִהְיֶה מְשָׁרָת טְרָכָא וְלֹא טְהָרָק , וְלֹאַפְתָּג הַטְּמָרָי "וְאַמְתָּה
הַיָּה אַחֲרִי דָרְךָ דָבָר אֶחָד , הַיָּה רְאָוי דָרְךָ לְשָׁפָט , וְאַחֲרִי לְמְשָׁרָת טְרָכָא , וְעַיִן בְּיוֹרָר שְׁדָלִל , שְׁהָעִיר גַּבְגָּל
פְּשָׁפְטִי הַטְּעָמִים לֹא תְּיוֹתֵר יִתְהַלֵּק בְּיִמְיוֹן , וְתָמָה עַל הַרְמָכָבָן שְׁהָיָה טְבָנִים וְאַעֲפִי' כִּי תְּרָגֵן
כְּמָי' רְשָׁי' , וְאַחֲרִי הַמְּבָאָר לְנַתָּה שְׁהָעַתִּיק דָבָר רְשָׁי' כְּנַתְבָּם וְלֹא הָיָר עַלְיהָס דָבָר : (יכ) וּזְלָן כְּתָב שְׁדָל ,
אַך

אונקלוס

מג 95

דברים יא יב ראה

לְכָם וַיַּרְשְׁתֶּם אֹתָה וַיִּשְׁבַּתְּסִיבָּה:
לְבָ וַיִּשְׁמַרְתֶּם לְעֵשָׂוֹת אֵת כָּל-
הַחֲקִים וְאֶת־יְהוָה מִשְׁפָטִים אֲשֶׁר
אָנָּבָי נָתָן לְפָנֵיכֶם הַיּוֹם: יְב אָאָלָה
הַחֲקִים וְהַמִּשְׁפָטִים אֲשֶׁר תַּשְׁמְרוּ
לְעֵשָׂוֹת בְּאֶרְץ אֲשֶׁר נָתָן יְהוָה אֱלֹהִ
אָבָתֶיךָ לְהָ לְرִשְׁתָה בְּלִ-הַיִּםִים
אֲשֶׁר־אַתֶּם חַיִּים עַל־הָאָדָמָה:
בְ אָבָד תַּאֲבֹדוּ אֶת־כָּל־הַמִּקְמוֹת
אֲשֶׁר עֲבָדוּ שְׁם הָגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם
יָרִישִׁים אַתֶּם אֶת־אֱלֹהִים עַל-

הַהֲרִים הַרְמִים וְעַל־הַגְּבֻעוֹת וְתַחַת בְּלִ-עַזְרָעָן:
גַּנְגַּת־צָתָם אֶת־מִזְבְּחָתֶם וַיְשַׁבְּרָתֶם אֶת־מִזְבְּחָתֶם

אָבָן עֹזֶר

לכם (ימ) : ב אבד תאבדון את כל המקומות .
 אטר רבי יונה הסדרך כי את אלהיהם חמור
 ויינו והטעם ואת אלהיהם (ימ) , ולא אטר
 חמוץ ט) : את כל המקומות אשר עבדו
 כלום , רק הוא דבק עם סלת אשר עבדו
 שם (כ) : כל עז רענן . רענן ושאנן לעופלים
 שני נונין (כה) , והטעם כתו , רטוב (איוב
 חטו) (ככ) [ג] : ג ואשריהם . הם עזים (כג) :
 בימים צענינו במקומם (יא) : אשורה . הילן בגעדר ט)

קרני אור

(ימ) וככונו צימלו לזמן ולפעות כמלות מיד מהר
 ספק לעיר סכס ווישוק סרכס מיריטו : (ג) וק' חילגס
 כולם לחרן ויכטיפס נזוכת חכיה הילן נחה לאס
 יוכ"ע טילן לירוויס טעליר (ומי) דמלטס יפס) וולא"ת , מילן
 לעולס : (ימ) וכן פ"י סחוקוני : (כ) ופי"ה הילר פכלו ענוף" כלומי . הילן טפנלו מרוכיס ומלהוכיס ,
 סס כנוייס לת הילהייס , וולפ"ז יקי"ז חיכומת "הילר ידע לויתס" כמו מהלמר מוסגר , וכן פ"י נתה"ז :
 (כה) כי סרכס ננון הילן רענן : (ככ) רענן תחל נמיין יפה לך ולטוב , ומכפיו מרוכיס :

(כג) כל עז שעוכדים מותו ,תו נועען טותו לכבוד מי שעוכדים אותו יקלף הילן :

מנחת יהודת

רש"

(ב) אבד תאבדון . הילן ולח"כ מהכרון
 מכלן לטוקל טנדות כוכביס סלאיך לאסלא
 חמוץ ט) : את כל המקומות אשר עבדו
 שב וג' . ומה חלכזון מכס הא הילקיס
 הילן מל סהריס יג) י) : (ג) טזבוח . סל
 הילן חמת מצביה . כל הילן חמת וסוא
 הילקיס הילקיס : מצביה . כל הילן חמת וסוא
 בימים צענינו במקומם (יא) : אשורה . הילן בגעדר ט)

יהל אור

(ימ) וככונו צימלו לזמן ולפעות כמלות מיד מהר
 יוכ"ע טילן לירוויס טעליר (ומי) דמלטס יפס) וולא"ת , מילן
 כולם לחרן ויכטיפס נזוכת חכיה הילן נחה לאס
 יוכ"ע טילן לירוויס טעליר (ומי) דמלטס יפס) וולא"ת , מילן
 לעולס : (ימ) וכן פ"י סחוקוני : (כ) ופי"ה הילר פכלו ענוף" כלומי . הילן טפנלו מרוכיס ומלהוכיס ,
 סס כנוייס לת הילהייס , וולפ"ז יקי"ז חיכומת "הילר ידע לויתס" כמו מהלמר מוסגר , וכן פ"י נתה"ז :
 (כה) כי סרכס ננון הילן רענן : (ככ) רענן תחל נמיין יפה לך ולטוב , ומכפיו מרוכיס :

מקורי רש"

(ג) פליי , פ"ז מ"ק ב' פ"ז רט"י ויקילן כ' אך אין זה במשמעות מלת סול , ועיין ברג"ב שיפורש
 ט"ז : י) פליי , פ"ז מ"ס ב' : יא) פ"ז מ"ס ב' : יא) מ"ז ב' : מ"ז ב'
 הנלן : מ"ז ב'
 הילן רהוק סטנו , ואין פ"י נגד הילן ונכחן : יג) ולא
 הילרים אלהיהם , שאם היו עובדים להם לא היו נאמרים , דרכם אינה נאסרה : יג) ביחסם הוא סקיט שרבב צ"ז ,
 שטושיב החלט עליה , ועובדין את הביטוס כפ"ז עצמה : פ"ז וכפ"ז ואתרגן (לעיל ר' ה') כתיב ואשריהם תגרען ,
 ואומר רוכתיינו כשותפו וח"כ עכדו טງע מה שנקף אחר שעברו , וכשנתנו אחר העכודה כלו בשרייה
 חזקוני

אונקלוס

96

נִאֲשָׁר יְהוָה תַּוקְדֵּין בְּנֶגֶר
וְצִיּוֹן טַעֲנוֹת הַזָּן
תַּקְוִצְצָן וְתוֹבְדָן יְתָ
שְׁמַהּוּן מִן אַתְּרָא הַדּוֹא:
וְלֹא תַּעֲבְדוּן כִּי קָדָם יְיָ
אֱלֹהָכֶן: הַאֲלֹהָן לְאַתְּרָא
לְיִתְרְעֵי יְיָ אֱלֹהָכֶן מִבְּלָ
שְׁבַטִּיכָוּן לְאַשְׁרָא
שְׁבַטִּיכָוּן פְּנֵי בֵּית
שְׁבַטִּיכָוּן תַּחַבְעָוּן וְמִתְּהֻ
לְמַפְּנֵו: וְמִתְּהֻן לְמַפְּנֵו
עֲלֹתָה יְכָוּן וְגַבְסָת
קַוְדָשָׁה יְכָוּן וְנִתְ
מַעֲשָׂרָה יְכָוּן וְנִתְ
אַפְּרָשָׁתָה יְכָוּן וְנִתְ
וְגַדְבָּתָה יְכָוּן וְבְכוּרָי

דברים יב ראה

וְאַשְׁר יְהָה תִּשְׁרְפָּוּן בְּאָשׁ וּפְסִילֵי
אֱלֹהִים תִּנְהַעֲזָוּן וְאַבְדָּתָם אֶת־
שְׁמָם מִן־הַמָּקוֹם הַהּוּא: ד' לֹא־
תַּعֲשָׂוּ כִּי לִיהְוָה אֱלֹהִיכֶם: ה' כִּי
אִם־אֱלֹהָה מָקוֹם אֲשֶׁר־יְבָחר יְהָוָה
אֱלֹהִיכֶם מִכָּל־שְׁבָטֵיכֶם לְשִׁ�סָאֶת
שְׁמוֹ שֵׁם לְשִׁבְנוּ תְּדַרְשָׁו וּבָאת
שְׁפָה: ו' וְהַבָּאֶתֶם שְׁפָה עַל־תִּיכְּבָשׁ
וּבְחַילָם וְאֶת מַעֲשָׂרָתִיכֶם וְאֶת
תְּרוּמָתָה יְדָכֶם וְנִדְרִיכֶם וְנִרְבְּתִיכֶם
וּבְכָלָת בְּקָרְבָּם וְצָאנָכֶם:

ריש'

אבן עזרא

וְאַבְדָּתָם אֶת שְׁמָם. נִכְנָת לְאָס צָס
הַעֲשָׂוּ כֵן. הַטְּעֵם שֶׁלֹּא זָכְרוּ: ד' לֹא
וְהַהְרִים (כד), רַק אֶל הַטְּקוֹם שִׁיוּשָׂו שְׁמוֹ (כה):
כָּל עַיִן קוֹז (טו): (ד) לֹא תַּעֲשָׂו כֵן.
הַלְשׁוֹם אֶת שְׁמוֹ. כָּתוֹ אָזְכִּיר אֶת שְׁמוֹ (שְׁמוֹת
ב' כא) (כו): לְשִׁבְנוּ תְּדַרְשָׁו. וְהָוָה הָאָרֶץ (כו),
וְהַטְּעֵם טְקוֹם סְשָׁכָן כְּבוֹדו (כמ):

וְאַבְדָּתָם שֶׁלֹּא זָכְרוּ: שֶׁלֹּא זָכְרוּ: ד' לֹא
וְאַבְדָּתָם שֶׁלֹּא זָכְרוּ עַל הנְּבָעוֹת
לְגַנְחָלִי (יב) בֵּית גָּלִיל קָלוּן לְהַזְּמִינָה
וְהַהְרִים (כד). רַק אֶל הַטְּקוֹם שִׁיוּשָׂו שְׁמוֹ (כה):
כָּל עַיִן קוֹז (טו): (ד) לֹא תַּעֲשָׂו כֵן כֵן.
לְהַקְטִיל נְסָמִים כָּלְמָקוֹס צִי הָס צְמָקוֹס
חָצְרָה יְכָמֵל (טו). ד"ה וְנִתְלָמָס הָתָ מְזֻבָּמָס
וְהַטְּעֵם טְקוֹם סְשָׁכָן כְּבוֹדו (כמ):

לְמוֹחַק לֹא כָּסֶט וְלְנוֹתֵן חָכָן מִן הַמּוֹנָם הוּא מִן סְטוֹלָס (יג) וְכִי
חַעַלְהָ עַל דַּעַתְךָ צִיצָלָל נוֹתֵלְהָ עַתְּמָחוֹת הָלָל שָׁלָל מְעַטָּה
לְמִקְדָּשׁ חֲצֹתִיכָס שְׁחָרֶב: (ה) לְשִׁבְנוּ תְּדַרְשָׁו. וְזֶה מַעֲכָן צִילָס יְהָ (יד):
(ו) וּזְבָחִיכָם. צְלָמִים בָּל מַוְכֵה יְהָ (טו): מְעַשְׂרוֹתִיכָם. מְטָלָל בְּכָמָה וּמְעַלָּר בְּכָמָה
לְהַטְּלָל לְפָנֵיס מִן סְחוּמָה (כ): תְּרוּמָתָה יְדָכָם. הָלָן סְכָנוֹרִים בְּכָס וּלְקָח כְּכָס

יהל אור

(כד) לְפָקְמִיר סְס לְהָס: (כה) פִּי הָלָן הַמָּקוֹס הַמִּזְחָדָה
לְסָמוֹ וְקָנוֹ פִּי אַגְּבָ"ס: (כו) וְפִי סְס הָמָ"ה, וְגַלְגָּלָל מָקוֹס
הָלָר הָצָים אֶל לְסָמוֹ אַגְּבָ"ס זָכוֹן אָס, כָּמוֹ צִילָה וְנוֹגָ
כְּנוֹנוֹ נְכָרוֹבִים בָּמְלָה הָלָר: (כמ) פִּי, נִכְנָתוֹ כְּסָכוֹן

מקורי רישי

מנחת יהודה

(זקוני): (כו) בֵּית גָּלְיאָ לְשׁוֹן נִוְבָּה גָּלְיאָ, בֵּית כְּרִיאָ לְשׁוֹן
יְבָ (יג) פִּי מַזְוָה, חַוְטָמָל פִּי לְזָן, מַזְוָה לְגַלְגָּל, פִּי צְמָלָה
חַטְרִיה וְשַׁפְלוֹת, וְקָנָעָן כָּל לְעִינֵינוּ לְכָל, וְקָנָעָן קָנָעָן, הָאוֹ
כְּקוֹזִים לְעִינֵינוּ: (יז) וְלֹא פִי הַטְּקוֹם, לְפִי שְׁרָתָה
סְלָמִי, וּנְסָתָמָקָה סִי"ו': (טו) סְלָמִי, מְדוּסָה הַגְּנוּס, פִּסְגָּה!
הַשְּׁבִינָה בְּכָמָה מְקֹשָׁת, כָּמוֹ גַּלְגָּל, שִׁילָה, נִוְבָּה, גַּבְשָׁוָן,
וּבֵית עַולְמִים, עִיּוֹן (זְכָהִים קִי"ח ב'): (יא) וּבְסָפָרִי,
וּבְנִילָקָט רָה, גַּטְלִיאָל, וּכְ"ה בְּרַכְבָּן: (ימ) פִי לְשִׁכְנָנוּ שֶׁם יִהְיֶה
הָיָה וְהַבָּאָה יְדָן שְׁכָנָשׁוּ וְהַלְקָה לֹא הָיָה מְשִׁכְנָנוּ רַק מְטוּלָל וְלֹא
הַמְּשִׁבָּן וְנִקְרָא זֶה לְשִׁכְנָנוּ (נוֹר אֲרִיאָה) וְכֵן דִּעְתָּ אַונְקָלָס שְׁאָרָנוּ לְבֵית
תְּרוּמָתָה יְדָכָם: (כ) אֶלְוּ טָשָׁר בְּקָר וְצָאן, וּטָשָׁר יְיָ, שְׁנִי שְׁלָגָן תְּרוּמָתָה
יְדָכָם: (ז) אֶלְוּ שְׁלָמִי חֲנִינָה: (כ) אֶלְוּ טָשָׁר בְּקָר וְצָאן, וּטָשָׁר יְיָ, שְׁנִי שְׁלָגָן תְּרוּמָתָה
יְדָכָם: (ז)

מת 97

דברים יב ראה

**וְאֶכְלָתָם יִשְׁשֻׁם לְפָנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
וְשִׁמְחַתָּם בְּכָל מִשְׁלֵחָ יְדֵיכֶם אֶתְכֶם
וּבְתִיכֶם אֲשֶׁר בְּרָכָה יְהוָה אֱלֹהֵיכָה:
חַלְאָתְעִשְׂוָן כָּל אֲשֶׁר אָנָהָנוּ
עֲשֵׂים פֶּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל-הַיּוֹם
בְּעִינָיו: ט פִי לְאַבָּאֶתְכֶם עַד-עַתָּה
אֱלֹהֵה מִנוּחוֹת וְאֱלֹהֵה נְחַלָּה אֲשֶׁר-
יְהוָה אֱלֹהֵיכָה נָתָן לך: י וְעַבְרָתָם**

אבן עורא

וְאֶכְלָתָם שֶׁם. הַכְּהַנִּים וְהַלוּוּם (כט) (ר): ח וְאֶתְכֶם לְאֶתְעַשְׁנָן כָּל אֲשֶׁר אָנָהָנוּ עֲשָׂוִים פָה. בְּעַבְורָ שָׁהֵי נְסָעִים סְמֻמָעָ אֶל טְמֻעָ (ג), וַיְשׁוּמִי שִׁקְרֵיב עַוְלָה בְּסְמֻעָ שְׂוִצָה אַחֲרָ מֹות אַהֲרֹן וַיְשׁוּמִי שִׁיתְוָן בְּכָורָ צָאוֹן וַיְשׁוּמִי מּוֹסָבָן לְמַצָּלה עַל כֵי לְמָס טַוְדָלִים לְתַת סִילְדוֹן וְנוּ, כ) כְּסִטְעָבָלוֹ לְתַת סִילְדוֹן מִיד מּוֹתָרִים לְהַקְרֵיב נְכָמָה כָל יְד סְנָה צָל לְמָס לְהַקְרֵיב נְכָמָה כָל יְד טַקְרֵיבוֹ כָל מַחְ לְיִצְוָס וְחַילְוקָבָא) וְנְכָמָה לְתַת טַקְרֵיבוֹ כָל מַחְ סְלָחָס מִקְרֵיבִיס פֶה סְזַוִּס בְּמַעַקְן סְטוֹחָ וְעַמְלָס וְנְמַקְתָּמָס וְנוּלָס כָל לְהַקְרֵיב בְּוּ חַטְאָוּת וְחַטְמָוּת נְדָלִים וְנְדָבּוֹת אֶכְלָתָם צָכָמָה לְזַיְן קְלָבָה כָל נְגִידָל וְנְגִידָבָ וְהַזְּבַחַת כָל הַזְּבַחַת נְגִידָיִס וְנְדָבּוֹת סְלָחָס מִתְנַדְבִּיס עַל יְדָ טִיסְרָ בְּנְעִינִיכָס לְהַבְיאָס וְלוּ עַיְיָ מָוֵבָה הָוָס תְּקֵרֵיבָה צָכָמָה: (ט) כִי לְאָבָאֶתְכֶם. כָל חַוּמָן יְד סְנָה: עַד עַתָּה. כָמוֹ טְדֵיָן: אֱלֹהֵה מִנוּחוֹת. זו סְנָה: הַנְּחָלָה. זו יְלֹעָטָס נְכָמָה בְבָב): (י) וְעַבְרָתָם אֶת הַיְרָדָן וְיִשְׁבָּתָם בָּאָרֶץ. סְמָחָה וְיִכְלָה כָל הַחָדְשָׁה

קרני אור

סְס תְּדַרְתָּו: (כט) כָל הַחָדְשָׁה תְּמַמָּת גַּלְוִי טְוַנְדִּים לְחַלְלִילִים: [ד] פְּיַין בְּרִמְבָּן חַמָּה זָל שִׁטְרָה לְלָה הַקְרֵיבוֹ עַולָות וּוּכְמִיס גַּמְדָנָה לְחַמְרִי נְסָעָס מִהְרָה טְבָרְמָה עַל הַקְרֵיב מַתָּה מְהַרְן: (לט) וְזָהָוּ לְמָרְנוֹ, חַיַּת כָל כִּימָר כְּנַעַיָו: (לכ) טְעַמָּה לְמָר, לְלָה תְּעַזְזָן כָּנְהָה, הַלְּדִיכָס, כַּצְפָּנָה לְמָרְן: (לג) וְזָהָוּ מִקְרֵינִיכָס לְגַכְהָ פְּסָמִים וְלְכִסְיָלִיכָס: (לד) וְכָלְלָ מָס טְהַמּוֹן עַמְמָס: (לכ) כְּמַלְוֹת מַשְׂכָר וְתְרָומָה וּכְכָרִיס וּפְרָלָה וּרְכָות לְחַמְרָה, וְכָנָן מַלְוֹת תְּקִרְבָּה כָי לְלָה הַקְרֵיבוֹ גַּמְדָנָר, וְתְהִיְגָנוּ לְעַטְוֹת לְוָתָס: (לו) גַּמְדָנָר (טו) כִי תְּכָהּוּ הָלָה לְמָרְן מוּסְטָבוֹתִיכָס: (לו) לְדַעַת הַמְּקוֹמָה וְסְמוּטוּעָה לְזַיְן כָּהֵן לִיְוָן מְפָסְקָ ט', וְיְפָרְתָו "כִי כָנָן כְּחַוּב הָלָה מְנוּכוֹת, וְהַגְּמָלָה צָלָה יְשָׁעָה וְכִנְיָהָס" וּרְלָלָה צְקָרָנוֹת צָלָה יְשָׁעָה, וְהַמְּרָכָבָה כָּנְגָדָס הָלָה מְנוּכוֹת, וְכָנְגָדָס נְיִיאָה הָלָה כָּנְחָלָה מְלָכָות, וְכָלְרָבָכָס כָּנְדָפָסִים כָּתוּב "צָלָה יְשָׁעָה כָּס וּכִנְיָהָס", פִי צָלָה יְשָׁעָה מְמַפָּע לְמַפָּע: (לה) סְפָרִי מְנֻחָה, מְה שִׁיְמָלָה חַמָּה,

מנחת יהודה

אונקלוס

תּוֹרְכָּוָן וּגְנָבָּוָן: וּמִתְכַּלְיָוָן פָּמָן קְדָס יָהָדָה אַדְחָבָן וַתְּחַדְּזָן בְּכָל אַוְשָׁטוֹת יַדְבָּוָן אַתְוָן וָאֶנְשָׁ בְּתִיכָּוָן דַי בְּרָכָה יָהָדָה: הַלְאָתָה עַד עַבְדָּוָן בְּכָל דַי אַנְחָנוּ עַבְדָוָן הַכָּא יוּמָא דִין גְּבָרָבָי מְדוּשָׁר קְדָמָה יָהָדָה: ט אַרְיָה לְאַתִּיתָהָן עַד כְּפָעָן לְבִית נִיחָא וּלְאָחָסָנָא דַי אַלְחָה זְהָבָה יָהָב זְהָבָה יָת יְרָדָנָא יְמִתְעָבָרָוָן יְת.

רשוי

סְטָנוֹ מִידָך יָהָדָה: וּבְכָרָת בְּקָרְכָם. לְמַתָּס לְכָנָן וּיְקָרִיעָס סְס כָּה) יְחָד: (ו) אֲשֶׁר בְּרָכָךְ הַלְּפִי הַכְּלָכָה כָּבָה יְטָה: (ז) לְאֶתְעַשְׁנָן בְּכָל אֲשֶׁר אָנָהָנוּ עֲשָׂוִים וְנוּ. מְוֹסָבָן לְמַצָּלה עַל כֵי לְמָס טַוְדָלִים לְתַת סִילְדוֹן וְנוּ, כ) כְּסִטְעָבָלוֹ לְתַת סִילְדוֹן מִיד מּוֹתָרִים לְהַקְרֵיב נְכָמָה כָל יְד יְדָ סְנָה צָל לְמָס לְהַקְרֵיב נְכָמָה לְתַת טַקְרֵיבוֹ כָל מַחְ לְיִצְוָס וְחַילְוקָבָא) וְנְכָמָה לְתַת טַקְרֵיבוֹ כָל מַחְ סְלָחָס מִקְרֵיבִיס פֶה סְזַוִּס בְּמַעַקְן סְטוֹחָ וְעַמְלָס וְנְמַקְתָּמָס וְנוּלָס כָל לְהַקְרֵיב בְּוּ חַטְאָוּת וְחַטְמָוּת וְנְדָלִים וְנְדָבּוֹת אֶכְלָתָם צָכָמָה לְזַיְן קְלָבָה כָל נְגִידָל וְנְגִידָבָ וְהַזְּבַחַת כָל הַזְּבַחַת נְגִידָיִס וְנְדָבּוֹת סְלָחָס מִתְנַדְבִּיס עַל יְדָ טִיסְרָ בְּנְעִינִיכָס לְהַבְיאָס וְלוּ עַיְיָ מָוֵבָה הָוָס תְּקֵרֵיבָה צָכָמָה: (ט) כִי לְאַבָּאֶתְכֶם. כָל חַוּמָן יְד סְנָה: עַד עַתָּה. כָמוֹ טְדֵיָן: אֱלֹהֵה מִנוּחוֹת. זו סְנָה: הַנְּחָלָה. זו יְלֹעָטָס נְכָמָה בְבָב): (י) וְעַבְרָתָם אֶת הַיְרָדָן וְיִשְׁבָּתָם בָּאָרֶץ. סְמָחָה וְיִכְלָה כָל הַחָדְשָׁה

מקורי רשוי

(ז) לְמַעַס כָּי זַי: יְחָד: סְפָלִי, תְּמֻוָרָס כָּל לְה': כָּה) צַל "וַיַּאֲכַלּוּ שְׁמָה" (שדי'ל): כָּי חָהוּ דָעַת רַי (ט) סְפָרִי: (ב) לְפִילָל יְיָא לְיָה: (בָא) פְּיַין סְפָלִי וּגְמִיס יְהָדָה (סְפָרִי) וּדְרֵתָה רַי שְׁמָעָון (שְׁס) "נְחָלָה וּשְׁילָה, קִי"ח ז': (בָב) סְפָלִי, מְלֹאָתָה לְגֹזֶס, לְסָפָז: טְנוֹחוֹת זוּ יְרוֹשָׁלָם כִּי יְרוֹשָׁלָם נְחָלָה כָּס"ש זֹאת בְּנָהָה, כַּמָ"ש הִיתה לִי נְחָלָה בָּארִיה בִּעיר (יְרוֹטִיה יְב' ח') וְאָוֹטָר הָעֵיט צְבוּעָ נְחָלָה לִי הָעֵיט סְבִיב עָלָיה שָׁפֵ

אונקלוס

ויתהכון בארעא דיי
אליהכון מהן יתבון
וינימ לבון מפל בעלי
דיביכון מסחורה סחורה
ויתהכון לרחצן: יא ויהי
אתרא די יתרעוי יי
אליהכון בה לאשרה
שכנתה תפון לתמן פיתון
ית בל דיאנא טפкар
יתבון עלוותיכון ונכסת
קידשיכון מעשרתיכון
ואפרשות ילבון ובכל
שפער נדריכון די תדרון
קדם יי' ותחדרון קדם
יע אליהכון אהון ובגיכון
ובגנתיכון ועבדיכון
אטחתיכון ולואה די
בקורייכון ארי לית לה
חיק ואחסנה עטבון:

רש"

אבן עזרא

והנחלת ישבתם בטח (לט) [ה]: יא מבחר

נדיריכם. מצות הנדר טן הטובהר (מ), והנה

עד תוספת ושמחות (מל), והלוינו חייבים

חצץ גניך ט' לננות כס היט יסלהל כד) ולוין

וועטם לשטחו כי אין לו נחלה כאשר יש לך,

וועטם לוטר פעם שניית בכל מקום אשר

תראה (מכ), להוציאו בשער תאווה (מנ), בעבר

שהשלמים הם קדרש ויש ברת על טטה שאכל

סוח הומל כדוד ווילוי כי ישך המלך נביומו

בשר קדרש (מל) אמר על בשער תאווה הטעא וכ' כי אם לו מכל חיוביו מסביב ויולמר המלך

אל נתן כנאייה לרעה נא חנכי יושב בכית חരיזיס וולרון השולדים יושב כתוק סילעה כה):

שמה ותביאו וגוו'. למלטה חמור לעניין סילק וכחן חמור לטענן ירוטלים בו) ולכך

חלקס סכתוב ליתן סיטר בין זו לו מטהרכה סילקה וכחן לנוכן נא) מילכה נוכן וגלו

לגבנון כד) כי סכמות מותלות על זכמו לירוסלים: מבחר נדריכם. מלמדו סיכילו:

יהל אור

סביהר בס' : [ה] וליאו נכם כי למרי סמנומת וסגולת ווניא לכס מכל חיוביכם מסביב: (לט) כביהרכו לtot

לט' יעטו כן, מל ינמו נטגה למקום יוצע ווניא הולן לנלה ויסכחים כס: (מ) וכן פ' רט' אי:

מס' וינימו טס סכמים וצמצעיות וילגלו טס נמניגס (מל) מהר שלמר למתלה (פ' ז) וטמהתס וכוסויף כהן

טהלו חייגיס אהס לסתו ג'כ: (מכ) קרי כנור למור לה תעוזן וכו' כי הס היל המוקס (פ' ז פ):

(מנ) שמותר לנכמו כלל מוקס: (מל) יכול שנטמה טהלו חייכ כרת:

מקורי רש"

(טס פ', ט') בזאת זבחים קי' ט א', ילקוט התפ"א: (ט) ספלוי: (כד) טול' ג' ד': (כח) ט' ב' ז כ' ב' (ט) ספלוי

כג) והקיימו שם המשכן שבסדר והותר שם הנכחות:

בד) ועמדו בנווכ גבעון ג' שנה, והיו מותרים להקריב בנטות בריב ונבעון:

טה

דברים יב ראה

**אתה תירדן וישבתם בארץ אשר-
יהוה אלהיכם מנהיל אתכם והניהם
לכם מך-איביכם משביב
ישבתם בטח: שני יא והיה המקום
אשר יבחר יהוה אלהיכם בו
לשכון שמו שם שמה תביאו את
כל-אשר אנכי מצוה אתם אתכם
על-תיכם ובחיכם מעשרותיכם
ותרמת ידכם וכל מבחר נדריכם
אשר תדרזו ליהוה: יב ושמחותם
לפני יהוה אלהיכם אתם ובניכם
ובנתייכם ועבדיכם ואמהותיכם**

אבן עזרא

והנחלת ישבתם בטח (לט) [ה]: יא מבחר מלילו ווילרין השולדים יושב כתוק סילעה כה):
נדיריכם. מצות הנדר טן הטובהר (מ), והנה עד תוספת ושמחות (מל), והלוינו חייבים עוד לשטחו כי אין לו נחלה כאשר יש לך, וועטם לשטחו כי אין לו נחלה כאשר יש לך, וועטם לוטר פעם שניית בכל מקום אשר תראה (מכ), להוציאו בשער תאווה (מנ), בעבר שהשלמים הם קדרש ויש ברת על טטה שאכל סוח הומל כדוד ווילוי כי ישך המלך נביומו בשר קדרש (מל) אמר על בשער תאווה הטעא וכ' כי אם לו מכל חיוביו מסביב ויולמר המלך אל נתן כנאייה לרעה נא חנכי יושב בכית חריזיס וולרון השולדים יושב כתוק סילעה כה):
שמה ותביאו וגוו'. למלטה חמור לעניין סילק וכחן חמור לטענן ירוטלים בו) ולכך חלקס סכתוב ליתן סיטר בין זו לו מטהרכה סילקה וכחן לנוכן נא) מילכה נוכן וגלו לגבנון כד) כי סכמות מותלות על זכמו לירוסלים: מבחר נדריכם. מלמדו סיכילו:
קרני אור

מןחות יהודה

מןחות יהודה

(טס פ', ט') בזאת זבחים קי' ט א', ילקוט התפ"א: (ט) ספלוי: (כד) טול' ג' ד': (כח) ט' ב' ז כ' ב' (ט) ספלוי

כג) והקיימו שם המשכן שבסדר והותר שם הנכחות:

בד) ועמדו בנווכ גבעון ג' שנה, והיו מותרים להקריב בנטות בריב ונבעון:

טה

7

דברים יב ראה

**וְהַלֹּוי אֲשֶׁר בְּשֻׁעְרֵיכֶם כִּי אָז לֹא
חַלֵּק וְנַחֲלֵה אֲתֶם: יְיָ הַשְׁמֵר לְךָ
פָּנִים תַּעֲלֵה עַל תִּדְךָ בְּכָל־מִקּוֹם אֲשֶׁר
תְּرָאָה: יְיָ כִּי אָסֵיד בַּמִּקְוֹם אֲשֶׁר
יְבָחֵר יְהוָה בְּאַחֲרֵ שְׁבָטֵיכֶךָ שְׁם
תַּעֲלֵה עַל תִּדְךָ וְשֵׁם תַּعֲשֵׂה כָּל
אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוָה: טו רַק בְּכָל־אֹתָת
נִפְשָׁךְ תִּזְבְּחֵה וְאַכְלֵת בְּשָׂרְכְּרָבָת
יְהוָה אֱלֹהֵיךְ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ בְּכָל־שֻׁעְרֵיכֶךָ הַטְמֵא
וְהַטְהוֹרִיא אַכְלֵנוּ בָּצְבִּיאָה: טו קְהֻן לֹא תַּאֲבִלוּ**

אבן עזרא

אונקלוס

י' אָסְתָּמֵר לֹא דִילָמָא
תְּסַק עַל נַתָּה בְּכָל אֶתְרָא
דִילָמָא יְהָנוּ בְּאֶתְרָא
דִי יְהָרְעֵי יְיָ בְּחָדְרֵן
שְׁבָטֵיכֶךָ תְּמַנּוּ פְּעַבְדֵל
דִי אָנָא מְפַקְדָה: טו לְחוֹד
בְּכָל רְעוֹת נְפִשָּׁה תְּפּוֹס
וְתִיכְלֵל בְּשָׁרָא בְּרַבְּתָא
דִי אָקָה דִי יְהָב לֹא
בְּכָל קְרִיזָה מְסָאָבָא
וְכָבְיאָ יְכָלָנָה בְּבָשָׁר
טְבִיאָ וְאַיָּא: טו לְחוֹד

ריש'

מן המובחר בו): (יג) השמר לך. (ספריו) והטהור (טו): טו בצדיב ובאייל. שאינו קרב ליטן לך תנשה מל סדרך כי (כח): בכל על הטזבה, וחלב הצבי גם חלב האיל מקום אשר תראה. חסל יטלך כלכך חכלן טויר (טו), והנה חוווק לדברי (טו), רק חחה מקריב ט"פ נכיה כנון הלייסו בכאר קכרמל (כו) כת): (יל) באחד שבטיך. בחלקו כל כניין לך) למעלה כוות חומל לא) מכל קבטייכס כל כילר כסנקה דוד חת הנגרון מלרוגה טיבוטי נגה זהב מכל קכטס מילר (כו) ומכל מקוס פגளן בחלקו כל כניין סי' כח): (טו) רק בכל אותן נפשך. כמה הכתוב מדבר לך (ב) חס כבצל מהוה להטירך לפס בלה נקרנת חימוליס כדי לומול במקומות חילר כי ירחיב כי חת נבוק וגו' ולחמתה חומלה כבצל וגו' כת) לג) כמה זה מדבר בקדשים סגולל נכס מוס טיפלו וייחלו בכל מקוס יכול יפלו על מוס טובל (ג) ת"ל לך: תובה ואבלת. אין ז"ך נך נכס היה נזזה ומלא חילו חכילה על ידי זכימה לך): הטעמה והטהור. לפי סנה מכל קדשים זנולמל ז"כ בסס וכבצל חסיל יגע בכל טהור לך) סוליך להטירך צו סטמו ונטול הולכים בקערת חמאת לו): בצדיב ובאייל. גה) טהין קרכן נחה מוס: הצדיב ובאייל. לפוטן מן כוֹלּוּט וְכָלְחִיס וְכָקְכָה לו): (טו) רק הדם לא תאבלו. הע"פ סהמלה טהין נך צו יהל אור

(טו) יחכלו טמותר נחכלו נוה כסל פנס שניית: (טו) מפני שמיינס נקרצין על חמאתה: (טו) כי מה שלויו מנהת יהודת מקורי ריש'

ונפיס קי"ט הל': בנו ספ"י: (כח) ספ"י: (כט) ספ"י: (ב"ט) ספ"י: (ב"ב) לאסור הבמות טשנגבנה בית עולמים, היינו ישאל ידי הבמות נרטו להם לישראל (ל) ספ"י, ועיין ילקוט מתע"ט: לא) ספ"ק כ' : לב) ספ"י, שנטנו לעלות לרן וטוביים וטקייריס בבמותה, וטטהההחילו מליט מג'ס: לג) פ' כ' : ל"ר) ספ"י, בכורות ט"ז כ' , לובוח ולקטר בגבות עוז הויסיטו למעול פועל לובוח ולקטר מפושט נ"מ הל': לה) ויקלח ו' י"ט: לו) ספ"י: (לו) ספ"י: לענליים שבבית אל ושבדן (חוקני): צו כדורי לחכחות נבנאי הבעל: טו) וכן כתוב, יותן דור לארדון בטוקום ישקל זחב משקל שש מאות (דרה"א כ"א כ"ה), זבב' שטואל (ש"ב ב"ז כ"ז) כתיב יוקן דור את הנגן ואת הקבר בכסף שקלים חטשים" ונגראין שני כתובין אלו כסתורין זה את זה וαιינו כן, בטני שההש מאות היו ל"ב שבטים, חטשים לכל שכט' ושבט, וחטשים שנכאנן היי بعد שבטו שהיה שבט יהודת: (כה) וטבל טוקום הנגן הוא נחליך של נגטן היה (רב"ח): כת) והנה התיר להם בשר חולין בשיכנוס לארץ, לפי טבמדבר כל הבשר שהוא אוכlein הכל היה שלמים: (ג) פ"י, שיתרפה אחר כן: (ה) וו"י רז"ם (שם אפרים) כתוב, שהכל לרטר אחד בקערה אחתצדיב ובאייל שאין קרבן וכו"ו ושתי נקודות הסמסיקות הן טעות

דברים יב ראה

אונקלוס

דָמָא לֹא תִכְלֹין עַל
אָרְעָא תִשְׁדְנָה בְמֵיאָ:
יְלִית לֹא רְשָׁוּ לְמַכְלֵל
בְקָרְיוֹת מַעֲשָׂר עֲבוֹרָה
חַמְרָה וַמְשָׁחָה וּבְכוּרִי
תוֹךְ וְעַגְּה וְכַל נְדָרָה דַי
תְּבָר וְגַדְבָּתִיךְ וְאַפְרָשּׁוֹת
רְשֵׁי

ז'יקת דס כמונח לנו: תשפכנו בזמנים. לומר לך שלין לירך כסוי לך). ד"ה כי סוח כמוש לכסיל חט הולעים לט (ט): (ז) לא תובל. כך כתובות ליתן לנו תעשה על הדרכך: לא תובל. רבינו יהושע בן קלמץ הומל יכול להלך חכל לינך רצוי טא). כיוונו בו וולת כי גומי יוכמי יロטלים לנו יכול כי יכודה לאויליסס מב) יכוליס סי הול שולין רשאין לפיה סכתה נאס חכלת כלית כסלקת מס מס מעלה המכפלת ולנו יוכesis סי הול חלול חמיס סי הול עלי קס העיל קסמה יcum כך מפורה בפלקי דרי חליטול נב (טג) וסוח סגולמל כי חס כסיריך סגוליס ופסחים מדר) לוות סכתנו עליכם חט סבונע נג): ובברות בקרך. חזקה לאויליסס נב): להוציא ותרומות ידר. חלו לאויליסס נב): מה:

יהל אור

קרכ ע"ג המונח חלכו מותר: (מח) כי כל חלק מהרשות טליתים קרניש ע"ג המונח חלכו הסור, ומיון פ"י כת' ז"ל (ויקרא ז' כ) וכגמורי סס: (טט) נמשר רהשון, כי ישראלי היו מוכן המער: (ג) כי מעשר שני טהור להכל חון לירוזלים: (נ"ה) וכן פ"י רט"י מהריה לכסנים: (נ"ב) פ"י מהרשות מלון טהורי כו' לכל יפרהיל כהן ידכר רק אל הלויס וכסניאיס, מפני שהס הכלל יתלהל: (נ"ג) פ"י עס' כני גד וגמי רטזון והמי סכת מנאקה, הכל זמת יחולר ואלו מתחס, כמו הכל יטרחן: (נ"ה) כי הכהנים והלויס פטויס: (נ"ה) וכן פ"י סתקוני כלחרונה: (נו) כ"ה דעת ענן, ולדעתו נמלהו שני בכורים (מכור פFER, וככור להב בכור בכאי חון) וכחכמת רה"ל הרכבי (ס' המדות: נ"ג נד 142) וחולין כנות הרכב"ע בכור עדין טוח לנכון הכל, ועיין קרי לור: (נו) מכת המכחים: (נ"ה) וכס צעלוי מומין שנאללין בכל מקום: (טט) נ"ל ט"ג טהיה הכלול נמקום בנהר: (ס' טהרי ממר, לנו תוכל להכל נטהירך: (ס' טהרי ממר, לנו טס: (טט) לעיל

מקורי רשי

לח) ספלי, טולין פ"ז הל', פ"ט: לט) ספלי, מולין נ"ג ה', ול"ס ב', לט"ז: מ) ספלי, טכotta י"ט'': טא) ספלי, ועיין רצוי (יטשע ט"ז ס"ב ט' כ' ו') ילקוט תפ"ג: (טב) יסוע ט"ז ס"ג: טג) פ' ל"ז: טר) ז"ב ט' י': מה) ספלי, מלחת י"ז הל': טדרת ח"ל בצלמי חעריות ורטסחים שהיה שם: (ז) כי האוכל חזק להוטה פוגר בלאו: אבל

אבן עזרא

סמכנו על קבלת אבותינו (מח): י"ז לאבו בשעריך מעשך דגנך. עם הלויים ידבר (טט), גם עם ישראל במעשך שני על דעת רבים (ט), ובברות בקרך וצאנך עם הכהנים ידבר (טט) [ז], כי הלויים גם הכהנים הם בכלל ישראל (טט), כמו, ואצנו אתכם (לעיל נ' ייח), שידבר עם שני שבטים וחציו (טג), וכן, אך פרה תפירה (בטד' ייח טו) עם ישראל ידבר והטעם מי שהוא חייב לפדיות (טט), וכן לאבול בשעריך, לפניו ה' אלהיך תאכלנו (פ' ייח), מי שהוא חייב לאכלו (טט), והטכחים אטרו כי הם שניים בכורים אחד בדור פטר רחם והשני בדור עדר (טט) [ז] ואין צורך להסביר על הבלתיים, גם אחרים אטרו (טט), כי הבכור והמעשר יאכלם היישרל (טט), וגם היה במקום הנבחר (טט), וזה הפך הכתוב (ט), ואמר כי תאזה לאכולبشر, פירוש אם תאזה נפשך לאכולبشر (טט), ובבר הזכיר זה (טט), להוציא כי ירחק מפרק המקום, וגם זה הכתוב

קרני אור

למי כ' (רמב"ן): [ז] וסכוונה זו טלה ימצע סכיה עיין סכיהם למקצת מפני סתמן. סמפתנות קרי ללייס ולסכים, היו כן כי מה סיס סמכלית כי מה להכלן סס, ומה סכמים וסגנים מין לסס רשות להכלן כ"ל במותו מוקט מוקט, ולאן מחלת שחילסה מוגTRAN סכימה סמס' מה מחלת חמלה שחילסה (רווי"ה): [ז] עיין יכל מושר, וסתקוני פ', ססיו מפרישין פני ולודות, סרילשון כל בסמה, סכמו, וככון לסס, ודרכן כל יטREL למכלול בירוטלים מה לסס' כען מעשר שני, וכריב"ל פ', טמו סי' מפרישין כי' מנאקה, הכל זמת יחולר ואלו מתחס, כמו הכל יטרחן כלחרונה: (נו) כ"ה דעת ענן, ולדעתו נמלהו שני בכורים (מכור פFER, וככור להב בכור בכאי חון) וכחכמת רה"ל הרכבי (ס' המדות: נ"ג נד 142) וחולין כנות הרכב"ע בכור עדין טוח לנכון הכל, ועיין קרי לור: (נו) מכת המכחים: (נ"ה) וכס צעלוי מומין שנאללין בכל מקום: (טט) נ"ל ט"ג טהיה הכלול נמקום בנהר: (ס' טהרי ממר, לנו תוכל להכל נטהירך: (ס' טהרי ממר, לנו טס: (טט) לעיל

מנחת יהודיה

טפיית הדפוס, כי דבריך אחד הוא, וכן נראה מרבדיו הרמב"ם: (טט) אפשר ו"ש (דה"א י"א ד') ירושלים היה יכום, ושם היבוסי ישב הארץ, שר"ל שהיבוסי היה, לא טבני יבוסי היה (כי חתימות היז) רק בפניו שהיה ישב בארץ (ובעיר יכום) נקרא על שטם, ולשון ישב הארץ ייינו שנתיישבו מחרט (הנרד"ל): [ז] עיין רשות" (ש"ב הל' ו') שפ"י ואת היבוסי מורעו של אבימלך היה, ולט"ז היה לא כר' יהושע, ועיין רד"ק שם מה שהביא פדרת ח"ל בצלמי חעריות ורטסחים שהיו שם: אבל

ונגדבתיה ותרומותה ידה: יח פ' א-ב-
 לפני יהוה אלהיך תאכלנו במקומך
 אשר יבחר יהוה אלהיך בו אתה
 ובנה וברכה ועבהך ואמרתך ותלוי
 אשר בשעריך וישמחהך לפני יהוה
 אלהיך בכל משלה ידה: יט השמר
 לך פון-תגעז את-הלווי פלי-מיד
 על-אדמתה: ס' כ פיריחיב יהוה
 אלהיך את-גבלה באשר הברך
 ואמרת אליה בשער פיריתאה
 נפשך לאכל בשער בכל-אות נפשך
 תאכל בשער: כא פיריחך ממך
 המלכים אשר יבחר יהוה אלהיך
 לישום שמו שם וובחת מברך
 ומצאנו אשר נתן יהוה לך באשר צויתך ואכלת-
 בשעריך בכל אות נפשך: כב אה פ-אש-יריאכל את-

ריש'

(יח) לפני ה'. לפnis מן חממה (ה) ט): רחצת ידיים ונוטר (ו): בכל אות נפשך והלווי אשר בשעריך. חס אין לך למת לו וגוי. הא כלCMDCL נולס למס צל חלון מלקיו כגון מעצל ליחסון חן לו מעצל עני הי'יך מקדישה ומקדיש סלמייס (ג): (כח) כי אין לך מעצל עני קומיינו מל זלמייר ט): ירחך סטך הטעום. ולו הול כל נטה ולטאות (יט) השמר לך. ליתן לך מעצל טל סלמייס בכל יוס כמו מעציו סהמאנן סולק כלנבר מה): על אדמתך. הא כל גנולח חייך עמוק: וובחת וגוי באשר צויתיך. למדוי מוחכל טליו יומל מעני יטלהל (ו): טים לוי צובימה סימך יסחוט וכן סלכות (כ) כי ירחיב וגוי. למדה פולך דרך חלץ סמיטה סגולמו למס מסי (ג): (כב) אך סלגי יטהור הדרס להחול צל לא מטו באשר יאכל את הצבי וגוי. חייך מוחכל

מקורי רישי

(ו) סלמי: ט) סלמי: ט) סלמי: ט) אבל לא בתוך העורה: (ו) שכשם שאין ללי נחלת, ירושלמי כוריות: (ג) סלמי, חולין פ"ד מ', תוספთן כד אין לישראל נחלה: (ו) וזה לשון כי ירחיב: דעכין פ"ג: (ג) סלמי, חולין טז ב', מלה טיגוכ: (ג) סלמי, חולין כ"ג פ': ספרי

אונקלוס

פָּמָא דִי מַתְאָגֵל בְּשֶׁר
טְבִיא וְאַילָא בֶּן תִּיכְנָה
מַסְאָבָא וְדְבִיא פְּחָדָא
יִכְנָה: כֹּג לְחוֹדָר תִּקְרָה
בְּדִיל דָּלָא יַמְבֵל דָּמָא
אֲרִי דָּמָא הוּא נְפִשָּׂא וְלָא
תִּכְוֹל נְפִשָּׂא עַם בִּשְׁרָא:
כוֹלָא תִּכְנָה עַל אַרְעָא
תְּשִׁדְנָה בְּפִמְיאָ: כֹּה דָּלָא
תִּכְנָה בְּדִיל דִּיטְבֵּלְךָ
וְלִבְנֵיךְ בְּתִרְךָ אֲרִי תַּעֲבֶר
דְּכָשָׂר קְדָם יִיּוֹ: כֹּוֹ לְחוֹדָר
מְעֵשֶׂר קְדָשָׂה דִּיחָוֹן לְךָ
וְנִדְרָךְ תְּטוֹל וְתִתְהִי
לְאַתְרָא דִי יַתְרָעֵי יִיּוֹ:

הַצְבֵּי וְאַתְּ-הַאֲלֵל כֹּן תִּאֲכְלָנוּ
הַטְמָא וְהַפְתָּהוֹר יְחִזְקוּ יִאֲכְלָנוּ: בְּגַעַךְ
חֹזֶק לְבָלְתִּי אֲלֵל הַדָּם כִּי הַדָּם
הַוָּא הַנְּפָשָׂה וְלֹא-יִתְאַכֵּל הַנְּפָשָׂה עַמְּדָ
הַבְּשָׂר: כֹּד לֹא תִּאֲכְלָנוּ עַל-הָאָרֶץ
תִּשְׁפְּכָנוּ בְּמִים: כֹּה לֹא תִּאֲכְלָנוּ
לִמְעֵן יִטְבֵּל לְךָ וְלִבְנֵיךְ אַחֲרֵיךְ כִּי
תַּعֲשֵׂה הַיְשָׁר בְּעִינֵּי יְהֻדָּה: כֹּוֹ רַק
קְרֵשֵׁיךְ אִשְּׁר-יְהֻדָּה וְנִדְרֵיךְ תִּשְׁאַ
וּבְאַתְּ אֶל-הַמִּקְוָם אִשְּׁר-יְהֻדָּי בְּתָרְ

ריש'

על טקים שאיננו טארץ בגען (סנ), ומשפטו להכלן בטללה לי מה לנו וויל חלון מומל בפטשט שעריך: בג' כי הדם הוא הנפש. אך חולין חלון מומל פ"ל ח' גג) : (גנ) רק פירשתיו (סנ) : כה למען ייטב לך. שלא חוץ לבליה אל הדם. מה שנקה מרוחק יאל נפש בהטה שתשבש נשוי נם הנטש (סנ) [ח], והצורה בדרכות האב (סנ), סולך לומר חזק דברי רבי יוסה. ר"ג כן על בן לבנייך אחריך (סנ) : בו רק קדשיך. עולות ושלמים ונדרים: השא. והטעם תכאים טורי חומר לנו צלע המכוב חלון לאחסין וללמוד עד כמה הטע לאריך לסתוק במלות חס כסא סכוון קל להצמץ ממנה סלון חדם מתחולו לו כוולך לחוץ בחולתו ק"ו לשלר מלות נד): ולא תאכל הנפש עם הבשר. הוזכרה להזכיר מן כתבי ר' נה) : (גד) לא תאכלנו, הוזכרה לדס בטමית נט) נו) : (ככ) לא תאכלנו. הוזכרה לדס אהיכיסח) נו) : למען ייטב לך וגוי. לנו ולמד מתן סכין כל מלות חס כסא סנפטו כל חרס קלה ממנו זוכה לנו ולכינוי חחריו ק"ו לנול ומליות סנפטו כל חרס מתחולו נט) נח) : (כו) רק קדשיך. מה' שחתם מומל לסתות חולין לנו כתרתי. לך לסתות חס פקדשים מה) ולחולן בסעריך כל סקרבה חלון לאחסין לך לסתות חס פקדשים מה) קרני אור

(פ' טו) : (גנ) טנס כהו"ל נוגג זה: (סנ) כנראה (ט'
ל), ויקרא (יז טו) : (סנ) וכניתה ט' "וְגַפֵּת כְּנִי לְחָרִיו" :
כאב ססום דעתם כמחמתים, וחסן מלהלו טכנ פ"י גדויל
(סנ) לפ"י סהה נתן לדורות נועוד, ווהם נתנות לנו
ההמון, כי כדורות התהימם הללו (סנ) פ"י כטה
חלהין תלולכלנו (למיטה טו כ) שדעת מ"ל שטול נכוור
עד, ודעינו שליט מטעם סענין, כלוח גס געלן כמקה
לינס מסכימים ט"ז, ווילס מליינו למו"ל טפי כנ? ולו"ע: [ח] עיין במדיע ט' סלהוין לכהן מעניין כסא, ונחלו
מקורי ריש'

גנ) ספרי, בכורות ט"ז הל' : נד) ספרי, מכות כ"ג ב' ;
ספסיס כ"ב ב', מדרת מגיס: נה) ספרי, מולין ק"ב ב' ;
ספסיס כ"ב ב', מדרת מגיס, פס"ז: גו) כרימות ד'
ב' ; זגימות ל"כ הל', מולין ע"ז ב', ספסיס ס"ט ט' ;
גנ) ספרי, כרימות טס : נה) מכות כ"ג ב' :

ספרי

בכורות סלהן רישון לפרט רמס, וכשה לפסור לוייס,
וככ' וレスון לנולדיס מן ספלה, ולחטמול סללה ס"ט ז"ל
כמב ססום דעתם כמחמתים, וסנס מלהלו טכנ פ"י גדויל
סמארכיס, ולכיפין כתוב במקהר על ספ' לפני ס'
הלהין תלולכלנו (למיטה טו כ) שדעת מ"ל שטול נכוור
עד, ודעינו שליט מטעם סענין, כלוח גס געלן כמקה
לינס מסכימים ט"ז, ווילס מליינו למו"ל טפי כנ? ולו"ע: [ח] עיין במדיע ט' סלהוין לכהן מעניין כסא, ונחלו
מנחת יהודיה

לט' שייעורי לא האבל הנשר שנחחן מהבהמה בעוד
שנפשו כו, ואפיilo לאחר שיטות התיי: (ט) פ"י הדם
היוציא בשעה שהיתה נסופה הקלה שמתמצה זירוד, שעל
דם הקלה עצמו הוא ענש כרתה, ועל דם ההפצעה
באזהרה: ט) פ"י הדם הבנוסף בגבירות ובין אמר לאברה:
טט) דחוינו עלות ושלמים:

נב 103

דברים יב ראה

יהוה: כו ועשית על־תיך הבשֶׁר
ובְּהַדֵּס עַל־מִזְבֵּחַ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְרַם־
זְבֻחֵיךְ יִשְׁפַּךְ עַל־מִזְבֵּחַ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ וְהַבְשֵׁר תָּאכֵל: כה שָׁמַר
וְשָׁמַעַת את כל־הדברים האלה
אשר אני מצוה לך? מען ייטב לך
ולבניך אחריך עד־עוֹלָם כי תעשה
הטוב והישר בעיני יהוה אלהיך:
ס שלישי כת כי־ברית יהוה אלהיך
את־הנוגדים אשר אתה בא־שם
לראשות אותם מפניך וירשת אתם
וישבתם בארץם: ל השמר לך פך

אבן עוזרא

אל הטעם הנבחר (סח): כז והבשר תאכל.
עם הכהן ידבר, אם הוא בכור, או חטא,
או אשם, והשוק והחזה, ואם שלמים. יאכל
רבים היישרלי (סח): בחר וטעם שמור ושמעה.
על הדם שישפך על נבי המזבח: כת כי
יברית. גם זאת הפרשה דבקה עם "כי ירחיב"
(ט' ב') כי אם לא ינצח את הגויים לא ירחיב
גבלו (ט): ל סלה ופן. (ט) דרך קצדה (עכ'),
ועל ולדות קדושים טיקרינו מו) ס: (כח) שמור.
זו מסנה מו) טהרה לדריך לזרמה צלול הסכה סא) כעניין סגנולר כי נעים כי תפמלס
כטניך סב) וlhs טנית להפרה סטסמן ותקיים טהרה כל טהרו צלול מסנה חיינו בכלל מעטה מה:
אה כל הדברים. טטהח חביבה טליך מלאה קלה כמלוא חמולה סג): הטוב. בעניין
קנאים סר): והישר. בעניין חלס סה): (ל) פן תנקש. הונקלום מרגנס לזרום

יהל אור

ישנטו נפסס: (סח) נה טיסוס עליו רק טי' טיכיוס
וכן היוכ"ט טיטלון: (סח) ויקיה הפי' מן וטנא
היל"ל נגמר לך פן תדרות להליכות, וכוסוף קו"ז על
הכל, הכהן טהר קדשו נט, וישראל מות קלמי, לך, דרך קלה:

מנחת יהודת

טט) ספלי, ועיין בכוויות י"ד ט, קויר כ"ס
טט) לפי שם כליל לנבואה: מנו) ולכן חלום הכתוב ואטר
ה', תמולוס י"ז ב', ליקוט תפ"ז: סא) ספלי, פס"ז:
טט) טולומיך זוכחיך: מז) אם הקריש כהטה לקרבן והוא
בחו"ל חייב לטפל בהבאהה עד שיביאגה לבית הבחירה:
טט) מטני כי' י"ט: סג) ספלי: סד) ספלי:
טט) פי' מרכחיך קדשיך שרכה חסויות, רכתיב שט
והיה הוא ותמורתו יהיה קרש: מז) מרכחיך אשר יהיה לך, אלו וולדות קדשיות שהיו לך מן קדושים: טט) טכל שטירת
דכתיבא נבי תורה, דורשים אותה למשנה וחיא תורה שבב"ט, שכין שלא נתנה לייבב יהיר עליה שתהייה שטורה
בקרבנו על ליח לבנו ובבטנו כדי שלא תשתחה: מט) שאם לא למד האיך יעשה:

או ת

אונקלוס

ט ותעבד עליותך בשרה
וזטמא על פרבחה דיי
איך זם נכסה
קידשיך ישתפה על
ספץ בטהר דיי איך זם
ובשרה תיכו: כת טר
ותקבי לית כל פתגמיה
האלון דיי אנה ספקה
בדין דיטיב לך ולבניך
ברוך עד עולם ארי
תעביר רתקון זרכיש
קדם יי איך זה: כת ארי
ישצוי יי איך זה ית עטמיה
די את עגל ?תמו
לתרבא יתTHON מקדסה
ויתיבת יתTHON ותיתיב
בארעון: ל אסתטרך זם

ריש'

לכית סכמיה: (כו) ועשית עלותיך.
lhs טנות הס טן סגנולר וסלת על גנו
כמה מג) וlhs זוחי סלמייס הס דס זוחיק יספּ
על המזבח תחלה וזוחיכ וגצטל תהכלל מג) נת).
ונוד דרכו לנומינו רק קדשיך טבו למלר על
קדושים צנמ"ל מד) ולמלר על הממולות מה)
ועל ולדות קדושים טיקרינו מו) ס: (כח) שמור.
זו מסנה מו) טהרה לדריך לזרמה צלול הסכה סא) כעניין סגנולר כי נעים כי תפמלס
כטניך סב) וlhs טנית להפרה סטסמן ותקיים טהרה כל טהרו צלול מסנה חיינו בכלל מעטה מה:
אה כל הדברים. טטהח חביבה טליך מלאה קלה כמלוא חמולה סג): הטוב. בעניין
קנאים סר): והישר. בעניין חלס סה): (ל) פן תנקש. הונקלום מרגנס לזרום

מקורי הרשי

טט) ספלי, ועיין בכוויות י"ד ט, קויר כ"ס
טט) טולומיך זוכחיך: מז) אם הקריש כהטה לקרבן והוא
בחו"ל חייב לטפל בהבאהה עד שיביאגה לבית הבחירה:
טט) מטני כי' י"ט: סג) ספלי: סד) ספלי:
טט) פי' מרכחיך קדשיך שרכה חסויות, רכתיב שט
והיה הוא ותמורתו יהיה קרש: מז) מרכחיך אשר יהיה לך, אלו וולדות קדשיות שהיו לך מן קדושים: טט) טכל שטירת
דכתיבא נבי תורה, דורשים אותה למשנה וחיא תורה שבב"ט, שכין שלא נתנה לייבב יהיר עליה שתהייה שטורה
בקרבנו על ליח לבנו ובבטנו כדי שלא תשתחה: מט) שאם לא למד האיך יעשה:

או ת 7

אונקלוס

דִּיְמָא תַּפְקֵל בְּתִרְיָהוֹן
בֶּתֶר דִּישָׁתְצֹוֹן פְּקַדְקַךְ
וְדִיְמָא תַּתְבַּעַז
?טֻוֹתָהוֹן ?טִימָר אֲכָבִין
פְּלִיחַיִן עַמְפִיא הָאַלְיַיִת
טֻוֹתָהוֹן וְאַעֲבֵר בָּנוּ אַפְּ
אָנָּא : לְאָלָא תַּעֲבֵד בָּנוּ
קְרָם יְיָ אֱלֹהֵךְ אֲרֵי כָּל
דְּסַרְחָק . קְרָם יְיָ סְנִי
עַבְדוּ ?טֻוֹתָהוֹן אֲרֵי אַפְּ
יַתְבִּגְיָהוֹן וִיתְבִּנְתִּיהָוֹן
יַקְדּוֹן בְּנוֹרָא ?טֻוֹתָהוֹן :
יַתְבִּלְפְּתַגְמָא דִי אָנָּא
מְפַקֵּד יַתְכּוֹן יַתְהַפְּטָרוֹן

תְּפִיקֵשׁ אַחֲרִידָם אַחֲרֵי הַשְׁמָדָם
מִפְנִיךְ וּפִנְדִּיתְרָשׁ לְאֱלֹהִיָּהֶם
לְאָמֵר אֵלֶּה יַעֲבֹדוּ הָגּוּיִם הָאֲקָדָם
אֶת־אֱלֹהִיָּהֶם וְאַעֲשֵׂה־בָּנוּ גַּם־אָנִי :
לֹא לְאִתְعִשָּׂה בָּנוּ לְיְהֹוָה אֱלֹהֵיכְךָ בְּיַיִן
כָּל־תְּוֻבָּת יְהֹוָה אֲשֶׁר שָׁנָא עָשָׂוָה
לְאֱלֹהִיָּהֶם בְּיַיִן גַּם אֶת־בְּנֵיָהֶם וְאֶת־
בְּנָתֵיהֶם יִשְׁרַפּוּ בְּאַשׁ לְאֱלֹהִיָּהֶם :
יג א אֶת פְּלִידְתְּךָ בְּרָא אֲשֶׁר אָנָּבָךְ

רישוי

שהעשה בטעשיהם (ענ) : וואעשה בן גם אני . מוקס מט) וואומי סלאח חס לדרדק גלעון לעבודת השם ותחשוב כי תעשה טוב לא תעשה בן , כי כל מעשיהם יתשב השם והעד כי נס את בנייהם (עד) את הדבר אשר צויתי אתכם אותו תשטוו (עה) :

החריכס להיות כרכך לחיל מעסיקס וכן ייקס נטה לכל חכל לו טז) מקללה קרצת לסתות טליו נזיס לכיס ויכיו מחזירין ומתקצעין להל ממוו : אחרי השטדים מפניך . לחך קטרחה טחאמידס מכיניך יס לך למת לב מפני מה נצמוו חלו מפני מעסיס מקולקליס סנידיקס חף הטה לך טעסס כד סלאח ינחו החריכס יטמיורך סח) : איבאה יעבדו . לפי סלאח ענט נעל מעודת כוכביס ומזרות הלא על זכום וקעוור וכסוך . וכקמהה סט) כמו סכמוכ נלמי לך לברו ע) דבריס הנפשיס לגבוח כה ולמדך כהן טהס דרכס סל עבדת כוכביס לטרסה צרכר לחך כנוון פועל לפועל וזוקק הכנן למלוקלים זו סייל עבדתו וחיעז האל זכום וקעוור וכסוך וכקמהה הפלו סלאח כרכחה חייכ עא) : (נא) כי נס את בנייהם . נס לרבות חת החריכס וחלומיתיכס ח'ר עקייח חני רחייטי מוכד סוכביס סכפמו להבי לפסי כלבו ואכלו עב) : (ה) את כל

ידל אור

(ענ) וממר , ופען תדרות להלכיכס , לנטות חמוץיכס : סבולה מושב טל כל ההלמור למללה טהומת הותס , (עד) וחת נכוותיכס יטפו נלהק להלכיכס : ומש כי נכתוב "הסר לנא כי מלה" בסוגה כהה , כו , כו , (עה) וכפנסוק מן י"ג ה' , ה'ת כל נדנאל וגנו , ינאל נמקוס לויתי כי בסוגה נופל כו עכבר ועתיד :

מקורי רישי

טז) אמר הרקל עניין מוקש : נ פ"י בשרש יקש לא טצינו נו"ן לעולם : (ה) פ"י אף שטצינו לעטמים נו"ן נוטלה , בטוי בשרש גנכח , כי ינח אבן במלת טוקש הו"ה השרש יקש הי"ד בלחילה ולא בנו"ן , ולדעת רשי"ז יש הנדרל בין שרש יקש לשרש נקס , הרראש טראה על מכשול פוקה , והשנני טורה על טירוף וקשוק , ולכון התפש על התרוגוט שתרכנת לשון טוקש , וההורה זאהת גופלה רק כל שרש יקש ולא על שרש נקס , ולכון יטרש כההוראה השניה פן הנקס , פן תטרף , ועיין ז"ק בשרשיו כי נקס ויקש עניין אחד הם , כי אף שנחלקים בשרשיהם מכל מקום עניין אחד , ולזה נס את קלם תרגום נכוונה : נס) ועיין כתוב המאמר נס הראיה שהביא רשי"ז יש לפרש טענין טוקש שהכוונה , כאלו הארכבתאות יבשו אשה באחותה :

מנחת יהודה

טז) אמר הרקל עניין מוקש : נ פ"י בשרש יקש לא טצינו נו"ן לעולם : (ה) פ"י אף שטצינו לעטמים נו"ן נוטלה , בטוי בשרש גנכח , כי ינח אבן במלת טוקש הו"ה השרש יקש הי"ד בלחילה ולא בנו"ן , ולדעת רשי"ז יש הנדרל בין שרש יקש לשרש נקס , הרראש טראה על מכשול פוקה , והשנני טורה על טירוף וקשוק , ולכון התפש על התרוגוט שתרכנת לשון טוקש , וההורה זאהת גופלה רק כל שרש יקש ולא על שרש נקס , ולכון יטרש כההוראה השניה פן הנקס , פן תטרף , ועיין ז"ק בשרשיו כי נקס ויקש עניין אחד הם , כי אף שנחלקים בשרשיהם מכל מקום עניין אחד , ולזה נס את קלם תרגום נכוונה : נס) ועיין כתוב המאמר נס הראיה שהביא רשי"ז יש לפרש טענין טוקש שהכוונה , כאלו הארכבתאות יבשו אשה באחותה :

נג 105

דברים יג ראה

**מִצְוָה אֶתְכֶם אֶתְנוֹ תִּשְׁמַרְוּ לְעֵשֹׂות
לֹא תִּסְפַּת עַלְיוֹ וְלֹא תִּגְרַע מִמְּנוֹ: פ
בְּפִירִיקּוֹם בְּקָרְבָּה נְבִיא אוֹ חֲלֵם
חֲלוֹם וְנִתְןֵן אֲלֵיכֶם אֹתֶת אוֹ מִזְפָּת:
ג וּבָא הָאֹת וְהַמִּזְפָּת אֲשֶׁר־דִּבֶּר
אֲלֵיכֶם לְאמֹר נְלִכָּה אַחֲרֵי אֱלֹהִים
אַחֲרִים אֲשֶׁר לְאִידֵּעָתָם וְנַעֲבָדָם:
ד לֹא תִּשְׁמַע אֶל־דִּבְרֵי הַנְּבִיא
הַהּוּא אוֹ אֶל־חוֹלָם הַחֲלוֹם הַהּוּא**

אבן עוזרא

ב כי יkos בקרבר נביא. טעם בקרבר כי אין נביא כי אם מישראל, וזאת הפרשה דבכה בעבור עכו"ם כי שרפת הבנים ע"ז, נביא שיאמר כי בהקץ הדבר השם או שלוחו עפו (ה) או לוקן על כסמל לסון לעשפה טהרה טהון סלון עליו. ממש טוטפה צחפין וממש מינין גולן ערבען כרכות לכרכת כקיס (ד): (ב) ונתן אליך אלה. צמיס (ה) כענין סחמל גנדנון ומטיט לוי חום ו) ווומל יט' נו חולב אל הגזע וגוו ז) או טופת. נולן (ס"ו ונתן אליך אלה. צמיס (ב) לכטיב וכסי לחותם ולמונדים (ג) ח): או טופת. נולן (ד) דכטיב חס מל יט' נל קג' נבדה ומיל כל נולן חולן (ט) חעיף כן נול מנטט לו ולח'ת מפנ' מה נומן לו הקכ"ל ממסלך למזות חום י) כי מינס פ' חלקיים בו (שם ח, ג), ושאר ישוב (שם ז, ג),

יהל אוד

(ג) וכן פ' סרמאנ", טימאל הוּא כס דנְר טמי נסיקין ואלי נכימו סלום לכס שחתטו כן: (ד) כמו סימן: (ה) פלא סנים, חות' ומפה על מאקרים: (ו) כל כדרכו אפר לו דנְר פ' ויתנכל נסס מכוכ'ס: (ז) הוּא יטמר סינכיה מהר פ"ז,

מנחת יהודה

(ט) פ' כבון חסר שבכאן שבא להוair על כל עצה האמור בפרשא: (ב) בטהר שלו' תנ' בטו' בת' א' שבכאן, וכותב הזיכרון נראה שרש"י, ו"ל היהת לו ני' אחרית בספרין: (ג) דטאדורות מן תשעים נינח: (ד) דאי"ג דלא כתיב בזח טופת בחזיא, כיון דתהי אותן בשיטים דכתיב יהי

לאווח, הא דהרי בארך הוּי טופת (ראב"ד):

אונקלוס

? מעדך לא תוספין עלייהו לא תמנען מנה: באלי יkos בינה נביא או חלים חלמא ויתנו לך את או מופתא: ניתתי אתה ומופתא די מליל עספ' ? מיטר נפה בתר טעות עספ' די לא ידעתנו ונפלה: ד לא תקבב ? פתגמי נביא ההוא או ? חלים חלמא ההוא ארי מנג'י יי אלהבון יתבוז

רש"

הדבר. קל הסחמלות א): תשמרו לעשות. ליתן לך מעשה על עשה כלמורים צפלש (ב) סכל כסמל לסון לך העטה קוּחַת סלון עליו. ממש טוטפה צחפין וממש מינין גולן ערבען כרכות לכרכת כקיס (ד): (ב) ונתן אליך אלה. צמיס (ה) כענין סחמל גנדנון ומטיט לוי חום ו) ווומל יט' נו חולב אל הגזע וגוו ז) או טופת. נולן (ס"ו ונתן אליך אלה. צמיס (ב) לכטיב וכסי לחותם ולמונדים (ג) ח): או טופת. נולן (ד) דכטיב חס מל יט' נל קג' נבדה ומיל כל נולן חולן (ט) חעיף כן נול מנטט לו ולח'ת מפנ' מה נומן לו הקכ"ל ממסלך למזות חום י) כי מינס פ' חלקיים בו (שם ז, ג), ושאר ישוב (שם ז, ג),

מקורי רש"

(ט) סמי : (ב) סמי : (ג) מכם יג' כ' ; (ד) סמי : (ה) סמי : (ו) אופ' ר' יז' : (ז) כס, כס ל"ט: (ח) נט' (ט) סמי' ו' ג' : (י) סמי, ועין סקס' ג' פ' מדרת מגוכ, כס'ו, ילהוט תפ"ס :

7 9

כִּי מִנְפָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּכֶם
 לְדֹעַת הַיְשָׁבָם אֲהָבָם אֶת־יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל־לְבָבְכֶם וּבְכָל־
 נְפָשָׁתְכֶם: הַאֲחֶרִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
 תָּלִכְוּ וְאַתֶּן תִּירְאָו וְאַתְּמִצְוָתְיו
 תִּשְׁמְרוּ וּבְקָלוּ תִּשְׁמַעוּ וְאַתֶּן
 תַּعֲבֹדוּ וּבָוּ תִּדְבְּקוּ: וְהַנְּבִיא
 הַהּוּא אָוּחָלָם הַחֲלוּם הַהּוּא יוֹמָת
 כִּי דְּבָרָסָרָה עַל־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הַמוֹּצִיא אַתֶּכֶם מִארְץ מִצְרַיִם

רשוי

ובטבות, והיו בך לאות ולטופת (לטפה כה פיו), ובן רביהם (י) : ד וטעם כי טנטה. בעבר שעוזבו (י), ולא הטיטה (יכ) [ט], ונסיוון השם להראות צדקת המנוחה (ינ) : הachi ה' אלהיכם תלכו. שתעשו על פי יכלתכם כטעשו (יד), ותרדטו אחרי נתיבותיו (טו) : ואוחז תיראו. משלואל לטה זה (ענו) : ואת מצותיו השמרו. שהם העיקר (ו) : ובколо תשמעו. טה שם זכר לעicker (יח) : ואorthו תעבודו. במעשה (יט) : ובו תדבקון. בלבד (כ) , בראש ובסוף (כה) : ובי דבר סרה, תחמיר טלת דבר (ככ) , כתו וברוב יועצים תקום (טשי טו כב) (כג) , וטעם סרה שהשם צוה לסור טעוכיים (כל) , או הוא מנורת سور וטורה (לטפה בא כ) (כג) , והוא הנבון, וזה הארי יש ראוי להדنش (כו). המוציא אתכם והפודך כפול בטעם לחזוק:

יהל אור

כל כתובים נטען זו: [ט] עין כייל"ט מס טכני (י) וכד"קורהים מהריס: (יג) פ"י ולהם מית לכת נכילה השק: (יג) כס רונה להרלות נרכיש לתקנת פ"י, קרכת המנוחה טעמל נסמיינו, וכן פ"י, קרכן"ן כי הגסיוון יקרת-מלך המנוחה: (יג) פ"י, קמדותיו: (טנו) פ"י, וחותמו תירלו מלחקור עניינו מלך עליותיו, ולכך היו נטהלות למה זה: (יז) פ"י, קמלות הרכמס: (טנו) פ"י, ומיתו תירלו מלך עליותיו, ולכך היו נטהלות למה זה: (יז) פ"י, קמלות כס נשלטת העיקר, ולמה הוותמו לוכרון בעבור מגן מלחת, כמו כליזת וככליזים וכ贊נה וכטוכנה ודומיהם, וכמלות כס העיקר בעולמוס, כמהות חנכי ולמה יסיה לך, כס יסוד העיקרי: (יח) כמו צנת טהיר וכל מע"ב, סוכה פסח, זכר ליזימת מלריים, כליזיס זכר לחוקות כס אמן לפנותם: (יט) פ"י, נטפה המלות: (כ) טהיר לך פנוי רק מליו: (כה) פ"י, מה חנק נז כל לך נטהלה נקייס, תסיה דנוק נז נס לחאל מותן: (ככ) טיל"ל כי דנוך דרכ סרכ, לפי טלה סרה כו"ז כס התולר וחסר כמתולר, ומניינו קערות והשתגמות מקמינג: (כג) פ"י, עלה חקס: (כד) שרכ סר לרס"פ, יט לו כ' הדרמת, פפס על כפרוד וכסירה, ופעס על הקטור והלצוק, ופה יסתמכו כ' הקורלות, כס זה לסור מעכו"ס, ונכילה השקם המפתח, יפתח להתלבך צו: (כה) וסדרו סר: (כו) וכ"כ קדר"ק נסרת סרר כי מפעט הרי"ט להאג"ט

מנחת יהודה

(ס) זו תורה שבכחך שהוא תרי"ג מצות, ובמספריו, זו יא) ספמי: יב) עין ספי: יג) סוטט י"ד ט' :

מצוות לא תשעה: (ז) ונש זה כולל תורה שבע"ט שהיה

קבלת צנ' הנביאים: (ז) כענין שכותב והלכת בדרכיו (דבר' כ"ח ט):

**וְהַפְּדָךְ מִבֵּית עֲבָדִים לְהַדִּיחָךְ
מִן־הַדְּרָךְ אֲשֶׁר צוֹר יְהוָה אֱלֹהִיךְ
לְלַכְתָּ בָּהּ וּבָעֲרָתָה רָעָם מִקְרָבְךָ: ס
כִּי יִסְתַּחַת אַתְּ הַדְּרָךְ בְּנֵי־אָמֵךְ אָוֹבָנֶךְ
אָוֹבָתֶךְ אָוֹאַשְׁתָּ חִיקָּךְ אָוֹרָעָךְ
אֲשֶׁר בְּנִפְשָׁךְ בְּסִתְרָךְ לְאָמָר נְלָכָה
וּנְעָבָדָה אֱלֹהִים אֶחָרִים אֲשֶׁר לֹא
יָדַעַת אַתָּה וְאֶבְתַּיְךְ: ח מַאֲלָהִי הַעֲמִים אֲשֶׁר
סְבִיבָתִיכָם הַקְרָבִים אֲלֵיכְ אֲוֹרָהָתְךָ קִיסְמָמָה מִקְצָה**

אבן עזרא

רש"י

לבד כן לשענידול"ח כלע"ז ח): וְהַפְּדָךְ וּבָעָרָת . פִירשְׁתוֹ (כו): ז כִּי יִסְתַּחַת אַחֲיךְ .
מִבֵּית עֲבָדִים . חִפְלוּ לֵין לוֹעַלְיךְ חַלְלָה . הַטָּעַט אָפִילוּ אַחֲיךְ (כט) [ינ]: וּטָעַט בֵּן אָמֵךְ .
סְפָלָמָךְ דַיוּ יַד): (ז) כִּי יִסְתַּחַת לֵין סְסָתָה . שְׁהִיָּתָם בְּכָטָן אַחַת (כט) [יא], וְהַאֲמָם
חַלְלָה גַּנוֹף (ל), וְהַאֲבָב צְרוֹה (לט), וְהַצְרוֹה לֹא
חַלְלָה גַּנוֹוי קָלְמָלָה אָס (ס) הַסְמִיךְ בֵּי יַד*): יִבְינְהָה כִּי אָס טָתי טָעַט (כט) [יב]:
הַמִּיטָּר"ח כלע"ז ט) סְמִיחָה לְטָעַטָּה קָנִין:

אַחֲיךְ מִלְבָב: בֵּן אָמֵךְ . מַחְסָס (ה) טו): חִיקָּךְ . הַסּוֹכָתָם צְמִיקָּךְ וּמַחְקָךְ כֵּךְ חַפְקִילִיהָ
כלע"ז יט*) וְכֵן מַחְיק הַמְלָן טו) מִיסּוֹד סְפָלָמָךְ כְּמַלְן יַכְ): אֲשֶׁר בְּנִפְשָׁךְ . וְכֵן
חַיָּיךְ יַז) פִּילָס נַךְ סְכָטוֹב הַלְּטָה הַמְּחַכְּבִין לְךָ קַיְזָה לְמַחְלָיִים: בְּסִתְרָךְ . דְבָרָה
שְׁלָיִן דְכִילִי-מִסִּתְהָלָה בְּסִתְלָה וְכֵן טְלָמָה טָוָה הַוּמָלָגָג בְּעַלְבָב יוֹסָה צְהִיטָן לִילָה וְחַפְלָה יְחִיה):
אֲשֶׁר לֹא יָדַעַת אַתָּה וְאֶבְתַּיְךְ . דְבָרָה זֶה גַּנְחָלִי גַּדְוָלָה הַלְּךָ יַגְ): סְחָאָה כְּטוּבָי כּוֹכָבִים
לֵין מַנְחָין מֵהַסְמָרוֹ לְהַסְמָרוֹ לְהַסְמָרוֹ לְהַסְמָרוֹ לְהַסְמָרוֹ לְהַסְמָרוֹ (לְהַזְוּקִיךְ יט):
(ח) הַקְרָבִים אֲלֵיכְ אוֹרָהָתְךָ קִיסְמָמָה מִקְצָה כֵּן הַמְּחַטָּב סְכָטוֹב
מַטִּיכָן סָלְקָרָבִים הַמְּתָה לְמַד טִיכָּן סָלְקָרָבִים כְּסָס סָלְקָרָבִים כֵּן הַזָּהָר מִמְשָׁא

קרני אור

הַלְּ אָוֹר

ס) כִּי כְּדָגָנָות בָּמָקוֹס הָוֹת הַכְּפָלָה, הַלְּגָה סְלָמָות קְוִימָה סְסָתָה,
הַחַהָעָר לְיִגְסָס נְדָנָסִים: (כו) גַמְלָה (כד ככ): (כח) צְפָוָה וּפְמִתְחָנִי כֵּנוֹ לְכָלָעָנוֹ מַנְסָס (מַיּוֹב ב ג) מַלְאָה סְסָתָה לְלַטָּה
חוֹכָנָךְ: (כט) כִּי כֵן הַמְלָבָה לְיִגְנָן מַחְנִינִיס כֵּל כֵּךְ וְזָה
לְגַוְגָּה: (ל) כִּי הַלְּבָב דּוֹמָה לְגַוְגָּה אַהֲוָה סְחָוָר: (לט) כֵּן מַלְמָה דְבָרָה
(לט) סְלָיִנָה מַוְעָנָת כַּיְלָה נַסְכָל: (לכ) כִּי הַיְלָה לְיִוּרָה בְּנַסְלָמָה (זָקָוִנִי): (יג) סָמָט' וְלַלְלָס לְסָדָוִעָה לְמַעַן
מַמְגִיכִי הַטְבָע בְּלָמָיו וְסָלָס כְּגָוָן, וְסָמָב כְּלָוָס, כִּי בְּלָמָרוֹ לְיִסְמִין מַפְקִין כֵּן מַלְמָה, נַיְמָס כִּי מַלְמָה סְכָנוֹתָה
לְמַיְמָן סְמוֹמָת, כִּי סִיס יְיִי בְּלָמָין לְכָל, מַכְלָל, לְוֹמָר שְׁטוּמָנוֹ רַמּוֹת עַל שְׁמִינוֹ וְוּמָן, וְכֵן נַס סְלָמָה סְמָלָס
גַּמְלִים וְמַסָּס, וְמַתָּס כֵּם לְוֹמָר, כְּמַלְלָה לְצָפָפָס כְּמַלְלָה סְטָמָה סְגּוּוֹס, כְּזָהָר סְלָמָה יְמַתָּס שְׁאָן

מנחת יהודה

מקורי רשי

יד) סְפָלִי: יַד* ז"מ כ"ו י"ט: טו) עַיִן סְפָלִי, קְדוּשָׁן פְּלָתָה עַתָּק (תַה' ל"א י"ט)
פ', ב', יַלְקֹוט תְמָלָיו: טו) יִקְוָה, פ"ג י"ד: יז) סְפָלִי: סְרָה דְכָר שָׁאַנְנוּ: ט) אַז רִיזְצִין:) שְׁמַשְׁיָאוּ צְגָה רַבָּת
יח) מַטְלִי ו' ט', וְעַיִן סְפָלִי: יט) סְפָלִי, יַלְקֹוט תְמָלָיו: פִי שְׁטָנָרָה אַוְתוֹ וְסְרָאָה חַסְרוֹן בְּהַנְהָגָת ה': יט) כִּי בְּנִי
חַזְבָּא אִין חַבְיכִין ב"כ וְהַלּוֹה: ימ) צֹא בִּינְדִין וַיַּך: יכ) וְכֵן פִי רְשָׁי שְׂסָה טָעַת שִׁישָׁבָת טָעוֹתָה אֶלָּא דְבָרִי הַטּוֹרָה הַוָּא וְהַשְּׁפָלָה בְּגַנְתָּה
ד' יוֹשִׁי הַגְּלִילִי (סְפָרִי) וְאַיִן זה דְבָרִי הַטּוֹרָה, שְׂסָה טָעַת שִׁישָׁבָת טָעוֹתָה אֶלָּא דְבָרִי הַטּוֹרָה הַוָּא וְהַשְּׁפָלָה בְּגַנְתָּה
הַעֲבּוֹדָה

אונקלום

דברים יג ראה

108

מִזְבֵּחַ סָמֵכִי אֲדֹעָא וְעַד
סָמֵכִי אֲרֹעָא: טֶלֶא תְּצִיבִי
לִיה וְלֹא תְּקַבֵּל מִנָּה וְלֹא
תְּחַזֵּם עִינֶךָ עַלְוָה וְלֹא
תְּלַחֵם וְלֹא תְּבַטֵּשׁ עַלְוָה:
' אָרַי סְקָטֵל תְּקַפְּתָנָה
יְדָךְ תְּהִי בָּהּ בְּקַדְמִיתָא
לְסְקָטָה וְיְדָא דְּכַל עַטָּא
בְּבָתְרוּתָא: יְאָ וְתְּרַגְמָנָה
בְּאַבְנִיא וְיִמְתָּחָא אָרַי בְּעָא
לְאַטְעִיזָה מִדְחַתָּא דִי
אָלְהָךְ דִי אָפְקָה מְאָרָעָא
דְּמָצָרִים מִבֵּית עַבְדוֹתָא:
יְבָ וְכִי יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעֵן

רש"י
מקצת הארץ אין חסום (ב): מקצת הארץ אין חסום כלהוקיס (ב): מקצת הארץ אין חסום כלהוקיס (ב): לא תאהה לו. ונכון ולכך הקמיס טנן מהלכו מסוף סטולס אליו. במעשה (ג): ולא תשמוע תחום עינך. להרנו (ג): ולא תבשה. שתניחנו (ג): רק תנלה הדבר עד שישמשו העדים טפיו כי בן בתוב (ג), ואו תחרנו: י' ירד תהיה בו. היה נראה כי הוא משנים ערים (ה), לולי הקבלה (ג): יא וסקלו. פירוש מה ולא תשמע אליו. נסתכנו מל נפסו למחול לו בר). לפיכך סגולר עוזב תעוזב טמו בה) זה גוף חיוב טמו (ט): ולא תחום עינך עליו. לפיכך סגולר גוף תעוזב על דם רעך בו) על זה מהו: ולא תחומו. גוף מהפיך נוכחו בו): ולא תבשה עלי. אס התחיה יודע לו חוכם חינך רצוי לסתוק כח): י' כי הרוג תחרגנו. (הס ילו מכיד זכי עז) סחווילו לחוכמה) ילו מכיד חייב חיל מהירשו לזכות בט): ייד תהיה בו בראשונה. מלאה ביד הגיסת לסתוקו גוף מת צידו ימות יהל אור

כ"ה נסכל: (ג) וכן פ"י כרמץן, מנה הוה נסכל תשמע מליסס, כי ס-סן יס סלמי סכפוג, ומיל היין טזוקין, סולם סלוס, וטומ ימפל נך, כי סלט ימאל סטומי סולם בן פוריין, ויקלם טכל ס' כמו טסט, כלשהו מטה נבנוי ממת (יטופף ה ב) וטמרו, כי סטורה גוף יטנסקו כ"ה מהי מספר, נטעו כי לאמיכ נזק, ופ"ג גוף יטנס עס עס לא מוקב, כי נפנימיס סלקיס, גוף דיק מגוט נולי כמי, חסכו סלהמת (ל"י ו' כספי): מהו' בז: (ט) סמואה ניד הגיסת להמיתו, כי הגיסת גוף מהל מן געליס:

מקורי רשי

ב) ספוי, סגנון פ"ט ב': בא) מין סמי, ינקוט לאכפיין; י' פ"י שאין לפרש תrhoוקים טפנ עד קצה הארץ, דא"כ לא חוי למכחוב רק הרוחקים טפנ עד קצה הארץ, אבל סדרתביב מקצת הארץ ועד קצת הארץ אל הימה ולכבה שבhalbכים פטוף העלים ושד טופו (טיר אריה): טו) כי שפיר) ואונקלום (שפט) הרגנס, "טשבוק תשטוק מה די בכלך עלי ותפרק עטיה" וזה בשאנא דעלכוא אתה חייב לעזוב שנאותו, אבל להה הפסית לא תעוזב שנאותו ולא תאהה לו: טו) והגה (לטמה פ' י"א) יאמר וסקלו באבניהם, א"כ הרוג תחרגנו למה לי? לא בא אלא לומר שתשתורל לבקש אופן וועללה בטה שתחרגנו יצא נבא תחריגנו

הארץ ועד קצת הארץ: ט לא-
תאהה לו ולא תשמע אליו ולא-
תחום עינך עלי ולא תחמל ולא-
תבשה עלי: כי הרוג תחרגנו ירד-
תהיה בראשו בראשונה להmittzo ויד-
כל-העם באחרנה: יא וסקלו-
באבניהם ומית כי בקש להזיה-
מעל יהוה אליה המזיאך מאץ-
מצרים מבית עבדים: יב וכל--

אבן עזרא

ט לא תאהה לו. באסונת הלב (ג): ולא תשמע כלהוקיס (ב): לא תשמוע אליו. במעשה (ג): ולא תחום עינך. להרנו (ג): ולא תבשה. שתניחנו (ג): רק תנלה הדבר עד שישמשו העדים טפיו כי בן בתוב (ג), ואו תחרנו: י' ירד תהיה בו. היה נראה כי הוא משנים ערים (ה), לולי הקבלה (ג): יא וסקלו. פירוש מה ולא תשמע אליו. נסתכנו מל נפסו למחול לו בר). לפיכך סגולר עוזב תעוזב טמו בה) זה גוף חיוב טמו (ט): לא תחומו עינך עליו. לפיכך סגולר גוף תעוזב על דם רעך בו) על זה מהו: לא תבשה עלי. אס התחיה יודע לו חוכם חינך רצוי לסתוק כח): י' כי הרוג תחרגנו. (הס ילו מכיד זכי עז) סחווילו לחוכמה) ילו מכיד חייב חיל מהירשו לזכות בט): ייד תהיה בו בראשונה. מלאה ביד הגיסת לסתוקו גוף מת צידו ימות

קרני אור

מפעטו ספומי טסום טסום, וכעת סיינו לפטוטן מל תשמע מליסס, כי ס-סן יס סלמי סכפוג, ומיל היין טזוקין, סולם סלוס, וטומ ימפל נך, כי סלט ימאל סטומי סולם בן פוריין, ויקלם טכל ס' כמו טסט, כלשהו מטה נבנוי ממת (יטופף ה ב) וטמרו, כי סטורה גוף יטנסקו כ"ה מהי מספר, נטעו כי לאמיכ נזק, ופ"ג גוף יטנס עס עס לא מוקב, כי נפנימיס סלקיס, גוף דיק מגוט נולי כמי, חסכו סלהמת (ל"י ו' כספי): מהו' בז: (ט) סמואה ניד הגיסת להמיתו, כי הגיסת גוף מהל מן געליס:

מנחת יהודה

העבדה חאה ואומרת, ראה הנגאי הרצוף בהסתה זו: י' פ"י שאין לפרש תrhoוקים טפנ עד קצה הארץ, דא"כ לא חוי למכחוב רק הרוחקים טפנ עד קצה הארץ, אבל סדרתביב מקצת הארץ ועד קצת הארץ אל הימה ולכבה שבhalbכים פטוף העלים ושד טופו (טיר אריה): טו) כי שפיר) ואונקלום (שפט) הרגנס, "טשבוק תשטוק מה די בכלך עלי ותפרק עטיה" וזה בשאנא דעלכוא אתה חייב לעזוב שנאותו, אבל להה הפסית לא תעוזב שנאותו ולא תאהה לו: טו) והגה (לטמה פ' י"א) יאמר וסקלו באבניהם, א"כ הרוג תחרגנו למה לי? לא בא אלא לומר שתשתורל לבקש אופן וועללה בטה שתחרגנו יצא נבא תחריגנו

נה 109

דברים יג. ראה

**יִשְׂרָאֵל יַשְׁמָעוּ וַיַּרְאָוּ וְלֹא־יַזְסִפוּ
 לְעִשּׂוֹת בְּקֶבֶר הָרָע הַזֶּה בְּקֶרֶב־הַזֶּה;
 סִגְיָנִים כִּי־תִשְׁמַע בְּאַחֲת עֲרֵיךְ אֲשֶׁר
 יְהֻדָּה אֶל־יְהֻדָּה נָתָנוּ לְךָ לְשִׁבְתָּה שְׁם
 לִאמְרָה: יְהִי־צָאוֹ אָנָשִׁים בְּנֵי־בְּלִיעֵל
 מִקְרָבֶךָ וַיְהִי־זָהָב אֶת־יִשְׁבֵי עִירָם
 לִאמְרָה נִלְבָה וַיַּעֲבֹדָה אֱלֹהִים
 אֶחָרִים אֲשֶׁר־לֹא־יָדַעְתֶּם: טו וְדָרְשָׁתָ
 וְתִקְרַת וְשָׁאַלְתָּה הַיְטָב וְהַגָּה אֶמְתָּה
 נִכְזֵן הַדָּבָר נִעְשֵׁתָה הַתּוֹעֲבָה
 הַזֹּאת בְּקֶרֶב־הַזֶּה: טו הַכְּפָה תִּפְאַת־
 יִשְׁבֵי הָעִיר הַזֹּהָא לְפִיחָרְבָה תְּחָלָם
 אֶתְתָּה וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּהּ וְאֶת־**

אבן עזרא

כיד חמליס ל) סנומל ויר כל הנחס וגוי: תהיה מיתתו: טו ודרשת וחקרת ושאלות.
 (יג) לשבת שם. פרט לירוקלים פלוי נתגה אלה הטלוות הייטב טפורשות בדברי רוזיל (ט) :
 לדילס ז) לא) : כי תשמע לאטר. חומרים כן ילהו וגוי יח) : (יד) בני בליעל. כל-
 פול ספרקו פולו כל מקוס לב) : אנסים. ולע נסיס לנ) : ישבי עירם. ולע יוסבי
 פיל חמלת לדר) מכון חמלו לה)lein נסית עיר בגדמת עד צידימת חאנס ועד סיקיו
 מדיחיש מטוכס : (טו) ודרשת ותקרת ושאלת היטב. מכון למדו טגע קקלות לו)
 מליצי סמקלו כלהן יט ג' דרייס ומקיינה ווינט. וטהלט חיינו מן המניין וממנו למדו
 כדיוקס ובמוקס אהיל הווע למול ודרקו האופטיס הייעב לו) ובעמוסה החק פולו חומל ודרסט
 סיינט לה) למדו סיינט לנווילס טו ליטן סהמול כל זה צו יט) : (טו) הבה
 תבה . חס לינק. יטל למיטס במייקס פכטואה בסס האמיס צחורת לט) :

יהל אור.

(ט) וכן כתוב פרמנציג זל, סדרויס וסמקירה מפומזין וכעונד פג, ולע הוציא כו נסיך פאקר זטמיסת,
 נדנרי רגוטינו, ווינר הכתוב. זה נערר הגדמת כי כנראה מפומס עמו גלוותיז זטמיסת, וכטמיסת

מנחת יהודת

חוירוט לחיבתו, יצא חייב אל תחוירתו לובות: ט) פ'
 שלא נוינה לדירתה שבט טיזדר, אלא לטוקום חניות כל
 ישראל: יט) פט' אוסרים יצאו אנסים וגוי והטקדרא נקשר
 עס הבא אחריו: יט) כאלו כלום בחובים בטוקום אחד,
 והבדל בין חוקיות לבדיקות, החוקיות הם, באיזה
 יט, באיזה חדש, באיזה שנה, באיזה שבזע, כלומר
 באיזה שטוח? וכן באיזה שעח טן היו? ואיזה טקים? ואיזה אחר? כיצד חל

13

אונקלוס

ויר ח'יו ז' לא יוספון
 ?טעבר כפתגטמא בישא
 קדין בינך: יי אורי תשטע
 בחד פקריך דיבין אליך
 ייבב ז' ?טעב פטן
 ?טמיטר: יינפקינגרין בגין
 לרשות מאכינך ואטצעו ית
 יתבי קראתון ?טמיטר
 גסך וגעפלח ?טעות
 עטמיא דיב לא יברעתן:
 שי ותתבע עת בדוק
 ותשאל יאות וחה קשṭṭא
 זן פתגטמא אתחביבך
 הוועבקא הרא בינך:
 שי טמיה תטמי ית יתבי
 קראטא מהיא ?פְּתָגָן
 דחרבעגטראיתהו יתכלדי
 בת נאית בעירה ?פְּתָגָן

רשוי

כיד חמליס ל) סנומל ויר כל הנחס וגוי: תהיה מיתתו: טו ודרשת וחקרת ושאלות.
 (יג) לשבת שם. פרט לירוקלים פלוי נתגה אלה הטלוות הייטב טפורשות בדברי רוזיל (ט) :
 לדילס ז) לא) : כי תשמע לאטר. חומרים כן ילהו וגוי יח) : (יד) בני בליעל. כל-
 פול ספרקו פולו כל מקוס לב) : אנסים. ולע נסיס לנ) : ישבי עירם. ולע יוסבי
 פיל חמלת לדר) מכון חמלו לה)lein נסית עיר בגדמת עד צידימת חאנס ועד סיקיו
 מדיחיש מטוכס : (טו) ודרשת ותקרת ושאלת היטב. מכון למדו טגע קקלות לו)
 מליצי סמקלו כלהן יט ג' דרייס ומקיינה ווינט. וטהלט חיינו מן המניין וממנו למדו
 כדיוקס ובמוקס אהיל הווע למול ודרקו האופטיס הייעב לו) ובעמוסה החק פולו חומל ודרסט
 סיינט לה) למדו סיינט לנווילס טו ליטן סהמול כל זה צו יט) : (טו) הבה
 תבה . חס לינק. יטל למיטס במייקס פכטואה בסס האמיס צחורת לט) :

מקורי רישי

טט' ל) ספלי: לא) ספרי, טט' לב) ספרי, טט' סנכט'
 קיימ' ב': לנ) ספרי, סנכט' סס: לד) ספרי, סנכט' סס:
 לה) סנכט' קיימ' ב', טט' מזוזה מגוזה: לו) ספרי,
 סנכט' מ', ט', מולדת מגוז, ילקוט מתפ"ט: לו) למיטס
 יט' יט: לה) למיטס יט' ד': למיטס ספרי, ב"ט למיטס ב'

אונקלוס

רְחַלֵּב: י' וַיְתִּכְלֹא
תָּכַנְשֶׁלֶן פָּתִיה וַתָּקֶדֶם
בְּנִירָא יְתָקְרָא וַיְתִּכְלֹא
עֲדָא מִסְרָר קָדָם י'
אַלְמָה וַתָּהִי תֵּל חַרְבָּה:
לְעָלָם לֹא תְּרַבֵּנִי עוֹד:
יוֹלָא יַדְבֵּק בַּיָּדָךְ טְרוּם
מִן חַרְמָא בְּדִילָל תֻּבוּי
מִתְקוֹפָה רְגֹנוֹת וַיְהִיב קָה
רְתַמְּזָוִין וַיְרַחֲבֵ עַלְקָנוֹסָגָה
בְּמָא דִי קָיִם לְאַבְתָּחָה:
יש אֲרִי תַּקְבֵּל מִמְּרָא דִי
אַלְמָה? לְמָטֵר יְתִכְלֵה
פְּקוֹדָה הִיא אָנָא טְפָקָה
יוֹמָא דִין? לְמַעַבְדֵר דְּבָשָׂר
קָדָם י' אַלְמָה: א' בְּנֵינוֹ
אַתָּנוֹ קָדָם י' אַלְמָבָונָא

לְעִשּׂוֹת הַיְשֵׁר בְּעִינֵי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם:
אַתֶּם לִיהְוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא תַּתְפֹּדְדוּ וְלֹא תַּתְשִׁיבוּ

רשי

(ז) לה' אלְהִיךְ . לְצָמוֹן כְּבִילוֹ : (ימ) לְמַעַן
ישׁוֹב הִיא מְחֹרְוֹן אָפּוֹ . סָכַל וּמִן צָעַכְוָת
כוֹכְבִּים כְּעוֹלָס חָרוֹן חָף כְּעוֹלָס ס) : (ח) לֹא
יָשַׁב הִיא מְחֹרְוֹן אָפּוֹ . וְלֹא יָשַׁחַתְךָ בְּעֵזֶן
הַעֵיר: וְטוּטָם כִּי הַשְׁמָעָה . בְּן תַּעֲשֵׂה אֶת
מִתְּכַדְּךָ כְּדֵרֶךְ סָהָמָוְלִים נָטוֹתִין א) לְפִי שְׁלָמָס כְּנִיּוֹת
סָל מְקוֹס וּמְקַס כְּלוֹיָן לְהִוָּת נְחִיס וְלֹא גְּדוֹלִים
וּמְקוֹלָמִים: בֵּין עַיְנִיכֶם. הַלְּלָא כְּמַחְתָּת
כִּי הַנְּהָא אָסֹור הוּא עַל כָּל מַת (ימ): א' תַּהְגֹּדְדוּ . כְּטֻעם וּשְׁרַט לְנַפְשׁ (וַיָּקֹרָא יְשׁ כח) [א]

יהל אור

[א] וְלֹרְשָׁפֶס כְּנַדְלָן גְּדוֹלָה מְרִיעָה , סְכָול כְּגַל סְמַעְמִים :
כְּמַעַסְיִת פְּרִיזָל כְּלָל סְמַלְמָה מְמַלְמָה לְמַלְמָה
זָוָמָה לְחַלְלָה , וְמַלְלָא כְּלָל כְּמַלְלָא מְעַמְּקָה מְעַמְּקָה
(מג) וְכָל"ק כְּעַכְוָר כְּמַתִּיס" פִי מְפַנֵּי שְׁמָךְ כְּלָל מְלָא כְּלָל
(מו) וְכָל"ק לְהַמְלָא "הַמְלָא מְלָא": (מו) כִּי כְּקוֹרָה כְּלָמִידָה לְמַלְמָה עַל כָּל כָּל
(מה) כִּי כְּגַלְדָּה חַסְפָּר עַל כָּל מַת :

מקורי רשי

את השבת? ואחת טלאנה עשה? היה לבש לבנים או סיכל, מ"ס ב': ט) ספרי: א) ספרי, ינמות יג' ב':
ארוטים? וכטוו בן המתוקות שהרע בו היה מצויר או לא? צין

דברים יג יד ראה

בְּהַמְּתָה לְפִיחָרְבָּב: י' וְאַתִּיכְלֵל-
שְׁלָה תַּקְבִּץ אַלְ-תַּזְהֵדָה רְחַבָּה
וְשְׁרַפְתָּ בָּאַשׁ אַתִּהְעֵד וְאַתִּיכְלֵל-
שְׁלָה בְּלִיל לְיְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְהֵתָה
תֵּל עֹלָם לֹא תַּבְּגַנְהָ עֹוד: י' וְלֹא-
יַדְבֵּק בַּיָּד מְאוֹמָה מִנְדָּה תַּרְמָם
לְמַעַן יַשּׁוּב יְהֹוָה מְחֹרְוֹן אָפּוֹ וְגַתְרֵרְךָ
לֹה רְחַמִּים וְרְחַמְּמָה וְהַרְבָּה פָּאַשְׁר
בְּשַׁבָּע לְאַבְתִּיךְ: י' כִּי תַּשְׁמַע
בְּקוֹל יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם לְשִׁמְרָה אַתִּיכְלֵל-
מִצּוֹתָיו אַשְׁר אַגְּבֵי מִצּוֹה הַיּוֹם
לְעִשּׂוֹת הַיְשֵׁר בְּעִינֵי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם:
אַתֶּם לִיהְוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא תַּתְפֹּדְדוּ וְלֹא תַּתְשִׁיבוּ

אבן עורה

ץ' כָּלֵיל . כָּולה לְה' אֱלֹהִיךְ , בְּעֵbor כְּבִיד
הַשֵּׁם תְּשִׁרְפָּה בָּאַשׁ (מל) [ין]: תֵּל . טְנוּרָת,
הַר נְבוֹה וְתַלְול (יהו), י' כב) (מכ): י'ח לְמַעַן
כּוֹכְבִּים כְּעוֹלָס חָרוֹן חָף כְּעוֹלָס ס): (ה) לֹא
יָשַׁב הִיא מְחֹרְוֹן אָפּוֹ . וְלֹא יָשַׁחַתְךָ בְּעֵזֶן
הַעֵיר: וְטוּטָם כִּי הַשְׁמָעָה . בְּן תַּעֲשֵׂה אֶת
בְּקַשְׁתָּה לְעִשּׂוֹת הַיְשֵׁר בְּעִינֵי (מנ), וּנְסִמְכָה
פְּרִישָׁת בְּנֵים אֶתְּה לְה' (מד) , בְּעֵbor הַטְּסִוּתִים (מכ)
אָמָה אוֹ בָּן אָמָה (מו) , או אֲנָשִׁי עִיר הַנְּדָחָת ,
וְאָסֹר לְהַתָּבֵל עַל יְהָוָה אָפּוֹ כִּי לְהַתְנוֹדר (מו)
כִּי הַנְּהָא אָסֹור הוּא עַל כָּל מַת (ימ): א' תַּהְגֹּדְדוּ . כְּטֻעם וּשְׁרַט לְנַפְשׁ (כח) [א]

קרני אור

[ג] עַיִן גִּמְתָּס מִס סְסָעִיר ע"ז , סְכוּל כְּגַל סְמַעְמִים :
הַכְּתוּב יַדְכָּר שְׁטַח הַמּוֹתָה : (מל) פ"י, כָּולה צָלָס, לְאַנְגָּל
לְךָ רְסָות לְיְהָוָה מְמַלְמָה לְמַלְמָה לְמַלְמָה לְמַלְמָה
כְּמַעַסְיִת פְּרִיזָל כְּלָל סְמַלְמָה מְמַלְמָה
זָוָמָה לְחַלְלָה , וְמַלְלָא כְּלָל כְּלָל כְּלָל
(מג) וְכָל"ק כְּעַכְוָר כְּמַתִּיס" פִי מְפַנֵּי שְׁמָךְ כְּלָל מְלָא כְּלָל
(מו) וְכָל"ק לְהַמְלָא "הַמְלָא מְלָא": (מו) כִּי כְּקוֹרָה כְּלָמִידָה לְמַלְמָה עַל כָּל כָּל
(מה) כִּי כְּגַלְדָּה חַסְפָּר עַל כָּל מַת :

מנחת יהודה

7
14

**קְרָחָה בֵּין עִנִּיכֶם לְמֹת: בַּכְּי עַם
קְדוֹשׁ אַתָּה לְיהוָה אֱלֹהֵיךְ וְכֵן
בְּתַרְיָה לְהִזְהָר לֹא לְעַם סְגָלָה:
מִפְלָה עֲמָים אֲשֶׁר עַל-פְּנֵיה אַדְמָה:
סָבָא תַּאכְל בְּלִתּוֹעֶבֶת: הַזֹּאת
הַבְּהִמָּה אֲשֶׁר תַּאכְלוּ שׂוֹר שָׂה
כְּשָׂבִים וְשָׂה עֲזִים: הַאֵל וְצַבְיָה
וַיְחִמּוֹר וַיָּקוֹם וַיְדִישֵּׁן וַתָּאוֹרוּםָר:**

אבן עורה

טנוֹרָה, על כל ידים - נודות (ירמיה טה לו) (ט); ולא תשימו קרחה. במשפט הגnos עד היום הזה (ט); וטעם בניים. אחר שתDSL שאותם בניים לשם והוא אהוב אתם יורה מהאָב לבן, אל תתנוֹרוּ על כל מה שייעשה כי כל אשר יעשה לטוב הוא, ואם לא תבינוּוּ כאשר לא יבינוּ הבנים הקטנים מעשה אביהם רק יסמוּ עליו, בן תעשו נס אתם כי שם קדוֹשׁ אתה (ט), ואין כשאר כל הכנענים, על כן לא תעשה במעשייהם (ט) [א*], וטעם הספק פרשת לא תאכל כל תועבה, כי אתה עם קדוֹשׁ בלב ובפה (ט), ותהיו טובלים טן העמים וכל רואיהם יכירו אתכם, כי לא תקרחו על פת, ולא תאכלו כל חי, ואם אתם עם קדוֹשׁ אין ראוי שתأكل טטה ותטמא הגופש: ג כל תועבה. כל דבר שהוא נתעב לפשׁ הטהורה כמו שרצ הארץ (ט): ד שׂור שה כשבים. חסר ויְזֹר (ט), שה פָּנָן (ט) כבש או גולגולת (ט) תול חטנוֹק: ותָאָו.

קרני אור

(ט) ופי' כר"ק בס עניינו טרויות נצט"ר: (ט) פַּיִן מוויס על מריין עמוק טכוֹם יותר יון צפראיעס: [א*] טן (ויקרא כה ט): (ט) וענין קדוֹם ננדל יומר טס למקירע מה טרכיס לנמל טס, עניין כספאנטאות לפי טחות נדליס מאל כני נח כענין ונדיל מהקס מן טחים לכחות לי (ויקרא כו) (רכ"ה): (ט) ננדול ולטס קרחה: (ט) וווטיר על הייסור המהכלות, כי הוּא מגדר הקדוסה, ולירך מהקס לכחות קדוֹם נפה זנטפעס: (ט) וכן כתוב הרמב"ן, לנגיד כי כל הנמהפרום נתעניז נפש הטהור, ועלין כל תיאוכ ב玷ה ומיניהם כענין כי נחטב דנער המלך (רכ"ה כה ו) כל הוּא תענא נפש, כי המהכלות כספאנטאות גנסיס يولידו פוכי, והעימות בנטף: (ט) כי הייל"ל, שׂור ומטה כטביס: (ט) ל"ל מין: (ט) אנטסט נקרוליס טה וכן פ"י הט' זען מנחת יהודה

(ט) עיין רשי' (ויקרא כ"א ח) ובבאורי שם: (ט) רשי' מספרי, זכרפרי דק קדוֹשׁ עצטך, וורי' אתם בעצטיכט עם קדוֹשׁ, ולפי גוסח רשי' פ"י שקדושות איטט מצד בעצטיכט אלא מצד האבות: (ט) והם שני דרכיס, אתם וכוזר, מזרט טגדס: (ח) סולין ס"ג כ', מזרט טגדס: (ט) היוט ל"ט ט' י': (ט) כן פ"מ, ועיין מולין כ' ט' :

ליירושלים: (ט) וענין גור אריה ובלבוש האורה שבתקשים חלא בפירוש כתיב לאו על אכילהו כטו שכתוב רשי' בט'

אונקלוס

תת Chapman ולא תשווון מרטט בין ענייכוֹן על מיהה: ב' אורי עם קדריש את קדרם י' אלקה ובקה אתרעוי י' למחנוֹה לה לעם חביב מפל עטמיָה די עיל אפי ארעה: ג' לא תיכול כל דמתק: ד' דין בעירא דתיכלון הורין אמרין: ד' רח' י' זגדין דעוזין: ה' אילא וטביה ויחמורא ניעלא וריפא ותורבלא

רש"י

ובמקומות לחם כוֹן חומר (ב) ולמ' יקלתו קלחס בילחס (ג) נעצות כל טלהס כבין כעניעס (ה): (ט) כי עם קדושׁ אתה. קדוֹמת עלמן מהזותיך (ט*) ד' ושור ונק' כפל פ' ט' (ט) כל תועבה. כל סתעכתי לך כנון לרס (ט) חזון צcole כדי לסתו צמליגס (ט) ה' סלי דצל סתעכתי לך כל מוש' לך יקיס צו' זכה ולמד כלון טלהס יסחט וויכל נעל חומו כמוש. צבָל צבָל בחלב קרי דצל סתעכתי לך ו) כסיל כהן נעל חכילתו (ט): (ט) זאת הבאה מה וגו': (ט) איל וצבי ויחמור. למדנו סכחיה צכלל בכמה (ט) ולמדנו סכחמה וחיש טמלח מרגגה מן הטעורה צכלל מוקס פרט לוט קמוועט (ח): ואקו. מתקונס יעלן, יעלן סלע (ט) הוּא חטנוֹק: ותָאָו. גולגולת (ט) אוֹר סיער צהיל'ה יעד צלטן יע (ט) תול סיער צהיל'ה יעד צלטן יע (ט) היל אוֹר

(ט) ופי' כר"ק בס עניינו טרויות נצט"ר: (ט) פַּיִן מוויס על מריין עמוק טכוֹם יותר יון צפראיעס: [א*] טן (ויקרא כה ט): (ט) וענין קדוֹם ננדל יומר טס למקירע מה טרכיס לנמל טס, עניין כספאנטאות לפי טחות נדליס מאל כני נח כענין ונדיל מהקס מן טחים לכחות לי (ויקרא כו) (רכ"ה): (ט) ננדול ולטס קרחה: (ט) וווטיר על הייסור המהכלות, כי הוּא מגדר הקדוסה, ולירך מהקס לכחות קדוֹם נפה זנטפעס: (ט) וכן כתוב הרמב"ן, לנגיד כי כל הנמהפרום נתעניז נפש הטהור, ועלין כל תיאוכ ב玷ה ומיניהם כענין כי נחטב דנער המלך (רכ"ה כה ו) כל הוּא תענא נפש, כי המהכלות כספאנטאות גנסיס يولידו פוכי, והעימות בנטף: (ט) כי הייל"ל, שׂור ומטה כטביס: (ט) ל"ל מין: (ט) אנטסט נקרוליס טה וכן פ"י הט' זען מנקה רשי' רשי' ב' ספלוי, ילקוט מק"ט: (ט) ויקרא כ"ט ס' : ד) ספלוי: (ט) ספלוי, זמירות ל"ז ל' : (ט) סולין קיד' ב', ע"ז: (ט) סולין טפ"ט : ז) ספלוי, סולין ע"ט ט' ס' וסזיר, מזרט טגדס: (ח) סולין ס"ג כ', מזרט טגדס: (ט) היוט ל"ט ט' י': (ט) כן פ"מ, ועיין מולין כ' ט' :

ב' ספלוי, ילקוט מק"ט: (ט) ויקרא כ"ט ס' : ד) ספלוי: (ט) ספלוי, זמירות ל"ז ל' : (ט) סולין קיד' ב', ע"ז: (ט) סולין טפ"ט : ז) ספלוי, סולין ע"ט ט' ס' וסזיר, מזרט טגדס: (ח) סולין ס"ג כ', מזרט טגדס: (ט) היוט ל"ט ט' י': (ט) כן פ"מ, ועיין מולין כ' ט' :

דברים יד ראה

וְכָל־יִבְהַמָּה מִפְרָסֶת פְּרָסֶה
וְשִׁמְעַת שְׁמֻעַ שְׁפֵטִי פְּרָסֶות מִעַלְתָּה
גְּרָה בְּבַהֲמָה אֲתָה תָּאַכְלֹנוּ אֵת
אֶת־זֹהָה לֹא תָאַכְלֹו מִמּוּלֵי הַגְּרָה
וּמִפְרִיסִי הַפְּרָסֶה הַשְׁסּוּעָה אֶת־
הַגְּמַל וְאֶת־הָאַרְנְבָת וְאֶת־הַשְׁפֵּן
כִּי־מִעַלְתָּה גְּרָה הַמָּה וּפְרָסֶה לֹא
הַפְּרִיסֶוּ טְמַאִים הֵם לְכֶם : ח וְאֶת־
הַחַזֵּיר כִּי־מִפְרִיסִים פְּרָסֶה הוּא וְלֹא
גְּרָה טְמֵא הוּא לְכֶם מִבְשָׂרֶם לֹא
תָאַכְלֹו וּבְנְבָלָתָם לֹא תְגַעַו : ס
ט אֶת־זֹהָה תָאַכְלֹו מִפְלָא אֲשֶׁר בְּמִים
כָּל אָשֶׁר־לֹו סְנָפֵר וּקְשָׁקִישָׁת

רישוי

אבן עוזרא

האחרים (ו) צריכים לקבלה (ו) (ב) : (ו) מפרשת. סלוקם כתלנו: ח וְלֹא גְּרָה. תחסר טלה יניר (יכ), דרך פרסה. פלונטי (ו) : ושמעת. חלוקה קצירה, או טלה לו (ינ) : ט סגפיר וקששת. נטמי לפלייס ציט סדוקה ווינקה חלוקה צלפליס וסיל ממלה: בבהמה. מטע מה נטמו נטמה הולן (יא*) מחולן חמנון טהקליל (ו) נימל נטחתה חמו (יב) : (ו) השסועה. כליכ דיל' ציט לה סני גבען וכני צדרחות (יג) חמלו לטחינו (יד) מה נטמו נטמה מפי כסוטול וכטופות מפי הכלא דלא נטמו (טמ"כ ח) : (ח) ובנבלתם לא תגעו. לטחינו פירטו (טנו) טולדס חמץ לטבר חת מלמו כרגל יכול יקי מוחלים כל אנטה פ"ל חמלול לא סככים וגנו (טו) אמרנו צווארת המת תמוליך כהais מוחלים צומלת נטלה קלטה נטם יהל אור

קרני אור

נטמיס סקיזונייס. וכן כיו מנגודים לכתו סטליליס. (טמות יט ה) : (ו) יטמור, לאו, דיזק, חלא, הוו לכטלייל צליכן כיוו סטטמי נטמי סטעל. ווינגוו ווילר: (ויה) נויה האמה, וגנא כהן פרט שאלה נטמות כטפנס במרינות (מ"ח יט כמ) : (ב) רמייחי ליפט כמן צחנה לנו כתורה למלכלה (יכ) ני היילל, ונתק טמות סטלה וטמיימיס הוליכס, נקי סול סס סמיין. גרה יגר: (יג) הו היילל ונתק גרה לו, ואלה זיך זאג, מירס מיט פמד חמין סטקלר, וכי לו נו נקפא, ונטם נאלק לנטל: צגלאס נטפס קטנים, וטל ופאל נטפס גודליס. נטן סול נט טולל פאל פיטים, מז נטאניס ומין נטאט. טקורי רישוי

מנחת יהודה

טשפיטים ובפ' השיא שלשה פעטים, כתוב בוחרה לא (יא) עיין רס"י טולין פ' ט' ל' נטלי: (יא*) טמי, חבשל גרו, אחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הטאה, טולין סט ט' ה' : (יב) סטלי, טולין פ"ד ט' ה' : (יג) טולין ס' ואחד לאיסור בישול עיי"ש: (ו) קאפייש קלוייע: (ז) גן ג', מז כ"ד ט' מילס מגודס: (ז) מילן ס"ג ב', מילס השעה חי הנמצא בנחמה: (ח) ושם האכיר דאה: מילס. ילקוט תנינים: (טו) עיין רס"י ויקלח יט' ט' ג' טפרי (ט) ויקלח כ"ל ט' :

אונקלוס

תאכלו: וכל אשר איזלו סנפיר
וקשנישת לא תאכלו טמא הוא
לכם: ס יא כל-צפור טהורה
תאכלו: יב זה אשר לא תאכלו
מהם הנישר והפרס והעזניה:
יג והראה ואת-האה ותנייה
למינה: יד ואת כל-ערב לmino:
ואת-השחף ואת-הגין לmino: טו את-הכוס
ואת-הינשוף ותנשות: י ותקאות ואת-

אבן עוזא

כ"ס טו): (י) כל צפור טהורה תאכלו.
הנה צפור שם כלל (טו), ותור וגוזל על
השני טינוי שם תחת צפור (טו), וכן דיה:
ואיה תחת דאה (יו), כי עתה הוסיף לבאר:

פייה היה דיה יט) ולמה נkirah שמה לרעה בזוחה ולמה קזירך הכל שמוטה
בלה. לפון פטמון פה לנעל דין לחולק בלה יפה כהוסלה קולח חותם לרעה וכטה לנעל
חומר זו דיה שמה זו היה שמה וזו לה חסל בכתוב. ובעופות פרט לך בטומחים נלמד
דכשופות טוכנים מרכזים על בטומחים לפיכך פרט הות בטומעת ט): התנשות. קל"ה
צורי"ז (פטלמלו) ב): (יו) שלך. גזולה דניש מן כס בא):

קרני אור

מיין מהד מן כלון יקרם טה, בין מין סכתנים וכיין קע
סנvais בין וכל בני נקבה, מין סכתנים יקרם נכס וכטפה
כסקס קטעים, ומיל ורקלן כסקס גדוילים (טמים מהחיס
ויחיליס טפריס ברוחשית לך טו) וכטב וכטנס בין גדוילים
בין קטעים (לפייך לומדים חמץ כסיס נבי טה, ולמה
בש פזם מהמת כסיס נבי טה) מין כסוטים יקרם גוי
וגדייס כסקס קטעים. מיט ועו כסקס גדוילים (טמים מהחיס
ותיעטס ערפים, טס טס) וטער וטעריס בין גדוילים בין
קטנים (עד"ל) ובמוסロס כל מורייתך כסקס נטוטים, ב"ית
קדוס לסיין נר מרכיזר נלישכם לקדס סיין לביית
טסה מינסן נליכל דכתט ופס (ויקלח גז, טס ד נס,
טס י נב, טס י ג, טס כב ט, במר' יק יז) וטצעט
כלכם דכתנים ופס (נרכ' ל נב, טס טס לג, טס טס
לכ, טס טס י, ויקלח מ י, טס כב יט, דרכ' יד י), ומד, כסנס (ויקלח ט ויקלח (ט' קפח):

מנחת יהודה

טו): ספלוי, ומין מולין קי"ג מ', מודת מג'ס: יז) ספלוי,
קדושין יז' מ', מולין קי"ט מ', מודת מג'ס: יז) ספלוי, קדושין יז' מ', ילקוט טס: יט)
מג'ס: ב) עיין טס' ויקלח יט' יט' טס' (ב) מולין ס'ג ב', עיין רס' ויקלח יט' יט' יט' ונטמלו טס:
עין

וקלפין תיבליון: וכ"ד ד'
ליית לה ציצין וקלפין לא
תיכליון מסaab הוא לטון:
יא כל צפר דביה תיכליון:
יב ודין ד' לא תיכליון
מנחון גשרא גער ועניא:
יג זבת בנפה טרפה תחא
וריתא לונגה: טו וית בת
געמידה וציצא צפר
שחפה וציצא ?ונוהי:
ש' וקריא וקופא זבוחה:
ו' זקחא וירקנאה ושי

רשוי

לכטיל מצולמת טכמלווע י): (יב) זה אשר
לא תאכלו מהם. להסוכ להט בטחוטה יח):
(יג) והראה ואת-האה וגוי. סיל' לרעה
פייה היה דיה יט) ולמה נkirah שמה לרעה בזוחה ולמה קזירך הכל שמוטה

טה. לפון פטמון פה לנעל דין לחולק בלה יפה כהוסלה קולח חותם לרעה וכטה לנעל
חומר זו דיה שמה זו היה שמה וזו לה חסל בכתוב. ובעופות פרט לך בטומחים נלמד
דכשופות טוכנים מרכזים על בטומחים לפיכך פרט הות בטומעת ט): התנשות. קל"ה
צורי"ז (פטלמלו) ב): (יו) שלך. גזולה דניש מן כס בא):

יהל אור

קלה: (יד) ויקלה (יג ט): (טו) וכן פ"י, חמ' ו"ל
(נרכ' ז יד) צפורה טס כלל להט טס לו כטף:
(טו) והצמ"י כתכ' צצ"ל, ותור וגוזל צני מינימס הטע
תחת צפורה" וכן כתכ' חמ' זיל (נרכ' טו י) טל ומתק
הטפוד לה צחל, כתור והגוזל, כי טסול טס כלל"
פיין ביהודי טס: (ו) פ"י כויקלה (יג יד) כתוב,
ולת כדלה ומתק הלה, וכטן כתיב, וולת הדרלה וויה
ודיש, כרי לדלה טמאלר טס האה טס כויל להט ודיש,
גמאל טס נ' מינין, רלה, ליה, ודייה, וטס ככולל
הווע דלה, ועיין מכון טס, לטאטפה כרולה (חותם
קד), סיגרים כלון "ווכן דיה ודלה תחת רלה":
לכ, טס טס י, ויקלח מ י, טס כב יט, דרכ' יד י), ומד, כסנס טס:

מקורי רשוי

טו): ספלוי, ומין מולין קי"ג מ', מודת מג'ס: יז) ספלוי,
קדושין יז' מ', מולין קי"ט מ', מודת מג'ס: יז) ספלוי, קדושין יז' מ', ילקוט טס: יט)
מג'ס: ב) עיין טס' ויקלח יט' יט' טס' (ב) מולין ס'ג ב', עיין רס' ויקלח יט' יט' יט' ונטמלו טס:
עין

אונקלום

גִּנְאָ: יְהִי וַחֲרִיקָה נָאָבֶ
לְזִנָּה וְגִנְגָּר טֹרָא
וְעַטְלָפָא: טֵבָל רְחַשָּׁא
דְּעוֹפָא מִסְּאָב הַוָּא לְכֹונָ
לְאַיְתָאָבְלוּן: בְּכָל עַוְפָא
רְכִי תִּכְלִין: כָּא לֹא
תִּכְלִין בְּכָל נְבִילָא לְתוֹתָב
עַרְלִי דַי בְּקָרְנוּךְ תְּתַנְגָּה
וְיַיְכְּגָה אָוּ תְּזַבְּגָה לְבָרָ
עַמְפִּין אָרִי עַס קְדִישָׁ אַת
קְדֻם יְיָ אֱלֹהָךְ לֹא תִּכְלִי
בְּשָׂר בְּחַטָּב: כָּב עַשְׂרָא
תְּעַשָּׂר יְתָה כָּל עַלְלָתָ
וְלֹאָה דִּיטָּק חַקְיָא שְׁתָא

הַרְחַמָּה וְאַתְּדִּשְׁלָה: יְהִי וְחַסְדִּיה
וְהַאֲנָפָה לְמִינָה וְהַדּוּכִיפָת
וְהַעֲטָלָת: יְט וְכָל שְׁרֵץ הַעֲוֹפָת טְמֵא
הַוָּא לְכָם לֹא יַאֲכִלוּ: כְּבָל עַוְפָת
טְהָוָר תַּאֲכִלוּ: כָּא לֹא תַאֲכִלוּ כָּל
נְבָלָה לְגַר אֲשֶׁר-בְּשַׁעַרְיָה תְּתַנְגָּה
וְאֲכָלָה אָוּ מִכְרָלְןְגָרִי כִּי עַס קְדוּשָׁ
אַתָּה לִיהְזָה אַלְהָיָה לְאַתְּבָשָׁל
גָּדִי בְּחַלְבָּ אַמּוֹ: פְּחַטְישִׁי כָּב עַיְשָׁר
תְּעַשָּׂר אַת בְּלִי-תְּבָוֹאת זְרַעַת

ראשי

אָבָן עַזְרָא (ימ) דּוּכִיפָת. כָּוֹת מְרַגְנוֹל סְגָר וְגַלְעַז
תַּאֲכִלוּ כָּל נְבָלָה. טְהָוָת וְמַהְבָּהָתָה (יט) :
סְלֹפְפִּיְה (חוּטְלָהָהָן) וְכַלְבָּתוֹ כְּפֹולָה (כְּבָ) :
לְגַר אֲשֶׁר בְּשַׁעַרְיָה. וְאַינוּ מַתִּיחָד (כ), כַּאֲשֶׁר
פִּירְשָׁתִי (כל), אוֹ מַכּוֹר לְנְגָרִי כִּי עַס קְדוּשָׁ
בָּאָרָצָךְ (כְּכָ), וְתַעַם הַסְּפָךְ לֹא תְבִשֵּׁל נְדִי כִּי
הָוָא בְּשָׂר (כְּגָ), וּכְבָר פִּירְשָׁתִי (כל) [ג] :
כָּב עַשְׂרָא תְּعַשָּׂר. וְנִסְמְכָה וְאַת הַפְּרָשָׁה כִּי
אָסּוֹר לְאַכְוֹל כָּל עַוְפָת טְמָא, וּבְהָמָה טְמָא
וְנְבָלָה, וְהָנָה בְּבָשָׂר (כְּגָ), וּבְדִין אָסּוֹר
לְאַכְוֹל הַהְקָדֵשׁ כִּי אָסּ בְּטַקְוָס הַנְּבָחָר (כו) :

בְּשַׁעַרְיָה. גַּל תַּזְכִּיב טַקְכָּל טַלְיוֹ צָלָח לְעַבְוָר טַבּוֹת כָּה) : כִּי עַם

קְדוּשָׁ אַתָּה לְהָ. קְדֻסָּה עַלְמָךְ בְּמוֹתָךְ (לֹךְ כְּוָ) לְדִכְרָיס כְּמוֹתָךְ
חַיּוֹסָר הַלְּמָתִירָס בְּפְנֵיכָס (כו) : לֹא תְבִשֵּׁל גָּדִי. צָלָבָה פָּטָמִים פָּרָט לְתִיחָה וְלַטְוּפָת
וְלַכְמָה טְמָה (יח) כְּחָ) עַשְׂרָא תְּעַשָּׂר. מַס עַנְיָן זֶה חַלְל זֶה כְּטָ)

ידָל אָוּר

קְרָנִי אָוּר (ימ) שְׁהָבָנו כְּוִיְקָרְהָ (יג כְּכָ) : (יג) שְׁהָבָן גַּל מַנְהָדָג :
(ג) וְכִוְטִיבָה לְדִבְרָבָן כְּלִי נְגַדָּה נְגַדָּה (ג) כְּבָן 184 גַּדְלָה (ג) כְּבָן
מַמְפָס בְּנְהָמָר בְּמַלְאָה וְסְמָפָן בְּבָקָשׁ וְלַמְחָקָה חַלְל "וְיָס סְמָדְנָיִס
(כ) כָּוֹת הַגְּרָגְרָה נְגַר נְגַר שְׁקָבָל עַלְיוֹ טָלָח לְעַכְדָּה עַזְזָה :
כְּלָטָן כְּמַיְמָד וְמַמְפָס בְּזָוְאָס כְּכָל בְּגַעַל פְּלִיס לְמָרְמִיס
(כְּמָה) טְמָות (כְּכָ) : (כְּמָה) טְמָות (כְּמָה) צְבָרְלָה כְּבָרְלָה כְּבָרְלָה
(כְּמָה) וְלֹאָנָנוּ מַגְדָּ, כְּלָדָתָה חַמְרִי הַדָּעָת שְׁהָבָנו (טְמָות
כְּגָ יְמָ) : (כְּגָ יְמָ) טְמָות טָס : (כְּגָ) וְהָנָה זֶה כְּמָאָרָה
וְהָנָוי קְיָה נְכָבָר : (כְּגָ) וְכָן פִּי כְּמָזְקוּנִי, לְפִי
כְּגָ יְלָ) וְסְקָרְרִי יְשָׁטִיקָס צְיָוָס, וְסְיָוָב עַלְיוֹ מַהָּה סְקָוָמָחִיב
עַלְיוֹ בְּלִילָה הַלְּקָנָה כְּעַבְוָוָת מַהָּה סְקָרְרִיךְ בְּלִילָה כְּוֹנָמָעָלָיו, וְסְלִין בְּכָס הַמְּדָר ;
(ג) וְלַפְּסָר סְתָסִיס כְּטָלָפָה צְוֹוָת כְּדָס, וְסְוָר כָּל מְלָמִינָס וְיִתְוָס לְהַעֲנוֹן (טָס כָּב כְּמָה) וְלַסְּוָר עֲנוֹן צְוֹוָת סְלָלְמִינָס
וְסְיָוָס כְּלָסְוָי עֲנוֹן שְׁמִי הַלְּבָ, וְכָן שְׁמָרוּ לְמַה תַּגְּזַל גַּנְיָי בְּמַלְבָּה, וְכָן שְׁמָרוּ לְכָבָס וְלַסְּלָר טִיס וְשָׁבָע כְּמָרָר

מְנַחָת יְהוּדָה כְּבָן גַּבְלָה דְשָׁרוֹא בְּהַגְּנָה כְּדִכְתִּיב (כְּבָן) עַיְן רַטְבָּר
בָּה אָוּ מַכּוֹר לְנְגָר, וְאַחֲרִים נְהָגוּ שְׁלָא לְמַוְרָה אֵי
אַתָּה רְשָׁא לְהַתִּירָה. בְּפְנִיהם: (יל) וְחַמְדָרָשׁ הַוָּה הַיְצִיאָ
יְכָאָמָת כָּל: (בו) סְפָרִי, כְּסָמִים כָּל, כְּבָן, נְגִילָה כָּל, מְלָרָת לְגָגָ: (כו) סְפָרִי,
עַיְן

**הַיְצָא הַשְׁדָה שְׁנָה: כֹּג וְאֶכְלָתָה
לִפְנֵינוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בָּמָקוֹם אֲשֶׁר
יְבָחרָה לְשִׁכְנָה שְׁמוֹ שֵׁם מְעִיטָר דָּגְנָה
תִּרְשָׁה וְיִצְהָרָה וּבְכָרָת בְּקָרָה
וְצָאנָה לְמַעַן תַּלְמָד לִירָאָה אַתְּ**

אבן עזרא

היווצה השדה שנה, אמר רבי יהודה הלוי הספרדי נ"ע, כי היא דבק עם זרעך והטעם הורע שהווצאת אל השדה (ב), ומי דעתו שהוא בשותו, וטעמו על התבואה מה שיווצאת השדה (כח), ואם יטעון טוען כי הכתוב אמר היווצה והוא מהפעלים שאינם יוציאים לאחרים (כט), הראיינו לו, העיר היוצאת אלה" (עטום ה' ג) (ד), והעד תשאיר טאה (לג), וחול אמרו שהוא טעהר שני (לכ) [ד], ודע אם תחלה טמעל הננה האחד ראש, ואם טטה הננה העשירי (לג) וזה סוד הבכור והטעהר, ודע כי האחד איןנו בחשבונו, וכן העשירי כי הוא בוגר האחד, כי הוא

ראש למחברת הראשוונה (לד), וכל שרש בחשבונו (לה), סטיך אליו (לו) מפניו ומאחוריו (לו), ובבעור להיות האחד והעשרה עיקריים והאמצעיים חמישה וששה הם הנקראים ענולים (לט) על כן אותיות הננה הם אלה הארבעה (לט), וטהם אותיות השם הנכבד והגמור (מ) : **בן ו בכורות בקרך.** יאכלם טי שהוא ראוי לאכלם כאשר פירשתי (מל) [ה] : **למען תלמד.** הטעם כי באשר תלך אל מקומות הכבוד שם ילמודך וטעם

קרני אור

ב局势 למעלה הזכיר הקומלה כה מהריו לגסור לנכול סתרגוס מוכיים (ללו תיכלון בספר מלכ) : [ד] עיין ברמן"ן בכאר, וכדין וחירוכו וילאר קקדוס רק במקומות מס טהירין לנכול בעין חמיטנות : [ה] דע כי סבכון נגנבר : (כו) לזרען לרין להטה לעצבר, ופי' קיוה יש לנו קדושה לעצבר, ומליינו בוס"ז נמו"ל קדושה יש לנו, פועל עומד : (כט) פ"י כתוכחה קיומה מן סדרה : (לו) וכה פועל עומד ; (לו) ופי' כה, ז"ל סס טויהה פועל עומד, וול תחמה על כני יזהרנו וליגים (ירמיה י' כ) כי פירובו ילהו ממוני (פי') וכוה עומד, כן הפי' קיומחת הילך, טיר קיומת מהנה הילך בסתרה מלה (לו) הוי תכיה ולהת המלה כמלת טכ (פי') כמו ואב ה' היליך מלה טכותך (למלה ל, ג) פ"י יולך, ואב ורפה לו (יטעי' ז' טומל) טהיר נמקומות טומחת, וכמקומות יוליך (וכן כלן כוה יוליך) : (לו) וכן כתוב ה' ז"ל סס וכוארכתי לומר כקה (פי' כהה יוליך) בעבור מלאה תפער (פי' כהה יוליך, מ"כ נס קיומחת כמנה) : (לו) ופי' מהר שហויה מעשר רהטן נליו, חעב מעשר שני לעצמן ותעלה ותחלנו כירוטליים : (לו) דעתה ה' ז"ל כלן על הגנגולים הנחלגולים מהתו ית', וכ"ה (עתמות ג טו) נמי' ה' ז"ל ז"ל, וגנא עשר ספירות כמספר עשר הנקודות, חמש בוגר חמץ, וככה הנגוליות הטעה, בסיס גופות כנכחות עומדות, וכעטיריו בסיס קדמת נקלת כהן, בעבור טכחו בכל כסלה ככבוד, וכוה כתקייף וכל קגופות מקיף", ועיין נילורי סס מה טהאלרכתי כזה, ותניון כל הלהוור פה, כי אין לטכפייל כהלוור הכרח מה סכתוב סס : (לו) פ"י למחברת האחדים : (לו) פ"י כל חד מכמהותים מכטערת סרס למספר עשרה טהו"ס סך חצנוון : (לו) פ"י למספר עשרה : (לו) ר"ל מן א' עד יו"ד הום מפניו, ומן יא' עד עשרים הום מהלקייו : (לו) כמו קו קמנול טנוון רלו"ז כספו, כן המספרים ההלגה גמונן לרמס נסופה : (לט) וכס הותיות אהוי : (מ) עיין פ"י ה' ז"ל (המאות ג טו, ויקראנו כו' נב) : (מל) לעיל

סנהחת יהודיה**מקורי רשי**

כט*) עיין פס"ר מכ"מ פ"י פ"ג טהאל תעטער, מדרכ טנדס, אוות טטהת גרי, אכל הלאו עצמו, אחד לאיסטר אכילה ילקוט תתק"ס : ל) מ"ב י"ט כ"ז : לא) ספורי, ילקוט ואחד לאיסטר הנאה ואחד לאיסטר בישול (רטב"ן) : מת"ל : לב) נמר' י"ט כ"ז : י"ט כ"ז : י"ט כ"ז :

והוא

בשא: כב ותיכול קדס"י
אליך באתקרא דיב יתרעוי
לאשראה שכנתה תפון
טצער עביך חטך
ומשחך וביבורי תורך
יעבך בדיל דתימף
טמדלקדים כי אליך כי

דברים יד ראה

זומיא; כי ואריי יסני מנג' אָרְחָא אַרְיָה לֹא תִפְגֵּל לְמַטְלָה אֲרִי יְתַרְנָק מְנֻגֶּן אַרְתָּא דַי יְתַרְעִי יְאַלְהָקָה? לְאַשְׁרָאָה שְׁבַגְתָּה פְּטָנוֹ אֲרִי יְבָרְכָה יְאַלְהָקָה; כָּה וְתַתְנוֹ בְּכֶסֶף וְתַצְרֵר כְּסֶף אַבְיךָ בְּיַדך וְתַפְעֵל לְאַרְתָּא דַי יְתַרְעִי יְאַלְהָקָה בְּכָל דַי יְתַרְעִי נְפַשָּׂה בְּתוּרִי וּבְעַנְאָה וּבְחַמְרָה חַדְתָּה וּעַתִּיק זְבָל דַי תְּשַׁאֲלָנָה נְפַשָּׂה וּבְיַכְלֵל פְּטָנוֹ קָדְםִי יְאַלְהָקָה וְתַחְלֵי אַתְּ וְאַנְשֵׁבְיתָה: כְּיוֹנְגָה

נְפַשָּׂה וְאַכְלָתָה שָׁם לְפָנֵי יְהוָה אֱלֹהִיךָ וְשִׁמְחָתָה אַתְּ וְבִיתָה: כְּוֹ וְהַקְנֵי אַשְׁרִיב שְׁעָרֵיךָ לֹא תַעֲזַבְנוּ

ריש'

יהל אור
אבן עזרא
שניות (מן) להיות למען תלטר בטעם, ענלה רשות להכללו בכל מקום ואכלת לשם טלומדה (הושע י יא), והטעם רגילות (מן), והוא הישר בעיני: בה ונחת בכיסף. שב אל המער (מן): בידך. שהוא מופקד בידך (מד) (כל) כי יברך סתמל תאונה נפשך. כלל לך (כו) בכל אשר בידך (מן): בברך ובצאן ומתרים מחתה ושעריהם: אשר לאשך. פירות (מן): אתה וביתך. אתה ובניך חיוב וביתך רשות (מן), כי מאות שלוש פעמים על הזברים (מן) והאהה ההולכת למקום הנבחר כנסי אלקנה (מן), יש להן שכר (ג): בז וחלוי אשר בשעריך. והטעם על בית (כו) וחלוי וגנו לא תעזבנו מליתן לך, שאתה מקבל שכר שלא תעוננו (מן) רק תתן לו כדי שתנתן לך: האמור כי על

אבן עזרא

וילו גנו ולך נשב ולחכלי תלם במומו, ווס תלם (יב יז): (מן) ויט כ"ה פג' (מן) כי פ"י חמוקו, כדעת טרמיכ"ט ויל סכתב בכור בסמס עכווכ לין מקומו מכבי רגיל, כמו מגלה, שכתתמה לרנג טلغת תלם ביהי, וככבר תפטע סלמג"ד עלייו בסוגותיו. למכלול מעס"ג תלם, ומלהק לתניש נעצודחות ולויס כסיס, וישראל כמעמלס, וסננדראין יוסצין ולדינן דיניס ישריס, ומורה כורמות שמנס הקורה יונמא לכל יטלהל, ותירח לסת כסס: (מן) פ"י על המעתיר פג' (מן). צממריו ומרת כקספ' ניזך, טרחה טיקיו מופקליס כיוטכ' בידיך וכמו צנימר גדרלי"ג סיוזר כטמירתו מלהוד תלם יונכד ממנו: (מן). וכ"ג (ספר) טפי' על מאכנייה חכילה וצפיה: (מן) וכל"ק מהה קווב וכיניך רשות: (מן) כת"ט לאט פטמיים כצנוי ירכך כל וכולך (סמות כנ"ז): (מן) חינה ופנינה (ט"ג ה ב): (מן) מ"ג טסום רשות: (מן) וכן כתוב (למ将军

קרני אור

מנחת יהודה
מקורי רישי'
(ד) והוא טשר שני: פ"ו פג' שగבראי מן הארץ במעשה (מן) סס סס נ"ה: לד) מהו מגדס: ל"ה) ססlein מיג' בראשית: ט"ז) זו אחת מי"ג מדות שהטורה נזרשת מלהות, פילוגין כ"ז כ' לה) עיונין כ"ג כ' סותם מגוון

דברים יד ראה גט 117

כִּי אֵין לוֹ חָלַק וְנַחֲלָה עַמֶּךָ;
סֵם כַּה מִקְצָהוּ שֶׁלֶשׁ שָׁנִים תַּזְצִיא
אֶת-בָּלִי-מַעַשֶּׂר תְּבוֹאָתֶךָ בְּשָׁנָה
הַהּוּא וְהַנְּחַתָּה בְּשֻׁעְרִיךְ: נט וּבָא
הַלּוּי כִּי אֵין לוֹ חָלַק וְנַחֲלָה עַמֶּךָ
וְהַגָּר וְהַיִתּוּם וְהַאֱלָמָנָה אֲשֶׁר
בְּשֻׁעְרִיךְ וְאַבְלוּ וְשַׁבְעָוּ לְמַעַן
יְבָרְכָה יְהֹוָה אֱלֹהֵיכְךָ בְּכָל-מַעַשֶּׂךָ

אבן עוזרא

מעצל לרשות הראשון ידבר (ג), בעבר שהוביר מעשר שני אמר לא תחשוב כי תצא ידי חובה בטער השני לבדו (ג) : וטעם אשר טול יט לו חלק טווך בבן כמוני וליין מיין גמאל לה*) : (ג) מקצת שלוש שנים. גז ולמד קהט כספה מעשרותיו טל סנה להנסנה וטניא לנטמעה טיכטלאס מן כבית גטליקית לו) : (גט) ובא הלווי. ויטלו מעצל לרשותן : והגר והיתום. ויטלו מעצל טלי יה) טהווח טל טני טל סנה זו ולם הילכלנו ערמה בירוקלים כדרך טזוקקם ליהכל מעצל טני טפי טניס יט) : ואבלו ושבעו. פן הבהן ידבר, ואין שם טשר שני רק זה שהוא לשלש שנים (גט) : מקצת שבע של שלוש שנים יקרא טשר עני (ג), ואחנו נסוך על קבלת אבותינו (ס) : וטעם מקצת שבע שנים העשה שטעה. בתחילת השנה כאשר פירשתי (ס), והעד הקהל את העם (לטטה לא יב) (ס),

קרני אור

יב יט) כפמר לך פן חמוץ הת כלוי : (גט) טיטון לו (גט'ס) : [ו] וכיס סמפער סכוי סקס נפאל טליזיט אטאל לרשותן : (גג) הט לג יספיק לו : (גד) לבן יטוק קירם מעצל עני, לטי סטומ לטנייס ומליינ לנטעליס, ונעמי על גלווי מעצל נטערו : (גה) וזה מעצל עני, ונקרכ טמער עני לפוי טהווח לטנייס ולג' נטעליס : (גט) כי טמי טניס פראטזוניס יויל מעצל סני, וכטנא נטלייטה יפליט מעצל עני : (גט) דפת כסות הווערים הוה מגטלי המקרא, יט טומומרים טכטנה לרשותה וטניא גותןetti מטערות ונטלייטה מוליהם צלע מטערות הוספה מעצל עני, וכ"ה סמגmr ליר"ג קראטזון כתר תורה ליר"ג הילקרזון : (גט') עיין מהות ס' : (גט) כל זס לפי דעת האמיהיטים, והנה גט נטלי המקרת ליג' הסכימיו פ"ז, וכ"ג (כתר תורה) ולג' תלה נט לנטומט למלהר קהומר, כי מלממר מעצל חסיד מעצל נזוי כי הלויכ מהאייר גרכנות ומה טעם ולרת בכקס לסתות ההור גנוו : (גט) כל זס כוונ דעת המכחים : (ס) ונס זה הול דעת המכחים טכטטי טניס הראטזוניס ליג' גויכ רק מטמי החד, וכטלייטה כיה גט מפער עני : (סט) טכטטי טניס הראטזוניס כי מעצל לרשותן וטני, וכטלייטה כסיפטו מעצל עני : (ס) נטטה (ללו י), כי נטזון מקן מתחלה צנע טניס, לפוי טכל דזר יט לו טטי קלוות, כענין פקטוב (טמות גו כח) מן הקאה אל הקאה, וכתחלה והטוף כל טמל יקנו קלא : (סג) זס קיה נחן כסוכות במתחלת

מנחות יהודת

אונקלוס

די בקרזיך לא תשבקנה אריהית להחליך ואחסנה עטקה: מה מופתת עטן זטפק ית כי טענער עלהתך בשטא היה ותצעע בקרזיך: כי וויתר דזאה אריה היה חליך ואחסנה עטקה וגיזרא זטמא וארכלא די בקרזיך וויליאו ווישבען בדריל דיברגנץ יאלה בבי עובדי זקה די

רישוי

מעצל לרשות הראשון ידבר (ג), בעבר שהוביר מעשר שני אמר לא תחשוב כי תצא ידי חובה בטער השני לבדו (ג) : וטעם אשר טול יט לו חלק טווך בבן כמוני וליין מיין גמאל לה*) : (ג) מקצת שלוש שנים. גז ולמד קהט כספה מעשרותיו טל סנה להנסנה וטניא לנטמעה טיכטלאס מן כבית גטליקית לו) : (גט) ובא הלווי. ויטלו מעצל טלי יה) טהווח טל טני טל סנה זו ולם הילכלנו ערמה בירוקלים כדרך טזוקקם ליהכל מעצל טני טפי טניס יט) : ואבלו ושבעו. פן הבהן ידבר, ואין שם טשר שני רק זה שהוא לשלש שנים (גט) : מקצת שבע של שלוש שנים יקרא טשר עני (ג), ואחנו נסוך על קבלת אבותינו (ס) : וטעם מקצת שבע שנים העשה שטעה. בתחילת השנה כאשר פירשתי (ס), והעד הקהל את העם (לטטה לא יב) (ס),

יהל אור

מקורי רישי

הנוגד, לס"ז: לה*) ספלי, פלט פ"ט מג: לו) פין בון, כלל וטרט וכלל, או אתה דין אלא כעון הפרט: וצ"י נטטס צ"ו י"ב, ספלי, מדרס טגלאס: ובא הלווי ונרי: יט) בטקום טשר שני של כל שנה חנאנל לבאליו כירושלים: יט) וכן התנהג בכל ששייה. של שמיטה:

דברים יד טו ראה

זַהֲךָ אֲשֶׁר תְּעִשָּׂה: ס' ששי טו א' מקץ שבע שבע-שנים תעשה: ב' וְגַן פְתָנָם שְׁמַטָּה: ב' וְזֹהֵה דָבָר הַשְׁמַטָּה שְׁמוֹת כָל-בעל משה ידו אשר ישעה ברעה לא-איןש את-רעיה כי-ראה שמטה לא-הנבראי תגש ואשר יהיה לך את-אחיך תשפט לך: ד' אפס כי לא יהיה בך אביוון פירברך יברךך יהוה רשי

לפס כדי סגייטה לו) מכון מלכו אין פומתין לנו בಗוון וכו' לח) ויהת נולך לילוסלים למען סלאה סלאה להזונה וסנייה ספקית ומולס גערתי הקודס מן סכית לט) כמו שמפורס כי חלה לעזר ט): (ה) מkick שביע שנים. יכול סגע סnis לכל מלאה מלוק א) מיל קרבה סנת הסגע ב) וויס חטא חומל ז' סnis לכל מלאה ומולס לכלות כל חמץ ואחר כיון קרבך אה למודת ז' סnis למינן השמיות: (ב) שמות כל בעל משחה ידו. שmot לה ידו סלא כל צעל מסה כ): (ד) אפס כי לא יהיה בך אביוון. ולהן כו' חומל נ) כי אה יחל

ונדקה זאת הפרשה בעבר שאמר כי מעשר עני הוא ללוי ולנו וליתום ולאלמנה, אמר וכן דבר השמטה (ס), והטעם כטו "שמטה" (מ"ב ט לכו) והנicha והטול (ס): ב' משה. בתקופת מטה והוא שם לפיו דעתך (ס) ולפי דעת רבים הוא פועל ובעל (ס), כמו "זה החכה תהיה בעלי" (קהלת ז יב), את נשע בעליו יכח (טשי א יט). והטעם מי שהרב בראשתו (ס): ישעה. פועל יוצא, והליך יקרא נשעה בו (ס): יונש. יהוץ כתו, וכל עצביהם חנשו (ישע' נח נ), והנה נראה הטו'ן בפועל העתיד סבעל הנזן (ע): שmeta הטע. לבבoid השם שנית לו המתו (ע) וטעם הספק הטלה לשם (עכ), בעבר, שבת היא לה' (ויקרא כה ב ד) (ענ): ג' את הנבראי חנוש. רשות (עט): ד' אפס. הטעם דעת כי יהל

אור
מןוי מזקון על מעתינו שנאן יקרה נטה נז, ודעתה מה' ז' כי מלווה יקרה ניתנן כל מזקון, וכןה יקרה ניתנן על מזקון, עיין פ"ה הט' ליטני' כל כ): (ע) כי הטעים יגנות, ומה שכתוב כלל יגוט, הול חפר הנזן: (עט) וקיים נז מהות הטע ניתנן הטע גר יתוא (לmeta כו יט) סרדו כתה: (ס) כי מספט גר יתוא (לmeta כו יט) סרדו כתה: (ס) כי הטע כו' כמלוה, הול פועל ובצל הממון סכיהם מקודס גדרותם: (סה) נקרת צעל: (ספ) פ"י פלוקם

מקורי רשי

(ז) ספרי, מוט לגדה: לח) ספרי: לט) למתס כ"ז י"ג: ט) סס סס י"ג: א) ספרי, לפ"ז: ב) פסוק ט' ז ג) עיין ספרי:

"ואשר יהיה לך את אחיך", ולא של אחיך בידך, שהמלות על טבטה תשפט יך"ז וכחוב הז"ל, שכן הוא נבטה כי, וכן יש גנות בס' הזכרון על ט' ז' ובויתנו

מנחת יהודת

כ) צי' דלא יתכן לוכר וכי מצב הכהוב, דא"כ אשר ישעה ברעה לא יהיה לו חבר, אבל עכשו דטריות שפטות זו של כל בעל טבה קאי שפיר עליו אשר ישעה (ג'ור אריה) ובס' הזכרון יש גנוסה "שמוט את ידו של כל בעל טבה, זוכן הוא אמר לטבה תשפט יך"ז וכחוב הז"ל, שכן הוא אמר לטבה תשפט יך"ז וכחוב הז"ל, שכן יש גנות בס' הזכרון על ט' ז' וואשר יהיה לך את אחיך", ולא של אחיך בידך, שהמלות על טבטה תשפט יך"ז וכחוב הז"ל, ועוד דריש רבויתנו 6 8

**בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהִיךְ נَתַן לְךָ
נְחַלָּה לְרַשְׁתָּה: הֲרֵק אָם שְׁמֹעַ
תְּשַׁמֵּעַ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהִיךְ לְשִׁמְרָ
לְעִשּׂוֹת אֶת־כָּל־הַמְצֻוֹת הַזֹּאת
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה הַיּוֹם: כִּי־יְהוָה
אֱלֹהִיךְ בְּרָכָה פָּאָשֵׁר דְּבָרִיךְ
וְהַעֲבַתְתָּ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא
תַּעֲבַט וְמִשְׁלַחַת בְּגּוֹיִם רַבִּים וְבָהּ
לֹא יִמְשְׁלוּ: ס: כִּי־יְהִי בָּהּ אָבִיוֹ**

**מַחְדֵּד אֲחִיךְ בְּאַחֲרֵךְ שְׁעָרֵיךְ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהִיךְ נָתַן לְךָ לֹא תִּאְמַץ אֶת־לְבָבְךְ וְלֹא**

אבן עוזרא

זה שציטתיק שלא תנוט את אחיך אין צורך את היו כל ישראל או רובם שומעים בקול השם אז לא יהיה לך אביוון שהוא צדיך להיותך טלה אותו (עה), רק כלכם העבטו נוים רבים והטעם תקחו עבותו שהוא משוכן בעבור סטונן שתtan לו שהוא צדיך אליו לסתור בו: ו' ומשלת, ובהתוכם ישראלים תהיו עוד טושלים על הנפרים, רק המצויה כי יהיה לך אביוון (עו) על כן אמר כי לא ייחל אביוון (פ' ו'א), כי יודע כי יבא דור שלא יהיה רומו זכאי (עו): ז' לא התמצאת את לבך. לדבר על לבו דברים טובים (עה): תקפו, ונעכמת וחשס פיה חומך ועכמתה פיה כופל תסגור (עה), ובן קפזה פיה (איוב ה טז), מל כלום כמו ולות נב: והעבמת נוים. יטול טמהה לו מוש ומולו לו ט תל ותחה נס מעזות: ומשלת בגויים רבים. יכול שודדי כוכבים לחביר מושלים עליך י') פ'ל וכן לך ימלו: (ז) כי יהיה לך אביוון. כתוב מהב קודס נג) יא):

יהל אור

צמ' המגות: (עה) כי כולם יכו עטיריות לך יטרכן לחדר מס' להלנות לת חמירו: (טו) פ' שיגרוס החדר לנחמו: (עמ') וכ' הינת אס קפץ לרע'פ', על פיקיה נס חכון: (עו) כמו שלמר, כי ידעתי מהרי הגמלים ובקמיה, נדנ'ר שטמי לסתרכך ולהחנמך,

מנחת יהודה

רבתוינו, את אחיך תשפט ידין, ולא המשפט שטרותיך לב"ד: נט) הולך את הלוואה: (ככ) אכל והעבמת בחפותיל נאסר על המלווה אשר הוא נוון את ההלוואה ללווה: (כג) דאם היהتاب קודם לשאיינו תאוב:

ומפרש

אונקלוס

אָזְקָה יַהְבֵּךְ אֲחָמְנָא
?טִירָתָה: הֲ ?חֹדֵר אֶם
קְבָלָא תְּקַבָּל ?טִימְרָא
דֵּין אֱלֹהִיךְ ?מְטָר ?מְעַבָּד
?תְּפָל תְּפָקְדָתָא ?הָרָאָדִי
אָנָא מְפָקָדָךְ יִמְאָדִין:
וְאַרְיִי אֱלֹהִיךְ בְּרִכָּה כִּמְאָ
דֵּין מְפַלֵּיל ?ךְ וְתָנוּךְ
?עַמְמִין סְגִיאָין וְאַתְּ לֹא
הָזָה וְתִשְׁלֹתָה בְּעַמְמִין:
סְגִיאָין וְבָהָר ?ךְ אַיְלָתָן:
וְאַרְיִי יְהָא בְּךְ מְסִגְנָא חָדָר
מְאָחִיךְ בְּפָהָר מְקָרִיךְ
בְּאָרֶץ דֵּין אָזְקָה יַהְבֵּךְ

רישי
**מַחְדֵּד אֲחִיךְ בְּאַחֲרֵךְ שְׁעָרֵיךְ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהִיךְ נָתַן לְךָ לֹא תִּאְמַץ אֶת־לְבָבְךְ וְלֹא**

חכון ד)>Hello צומן סחפות מועטיס רלוונו של מקומות חכוניים צהרים ולו נכס וכטהין מתח מוטיס רלוונו של מקומות חכוניים נכס. חכון דל מעני ולסונ חכון סכו מלהכ לכל דבר ה): (פ) רק אס שמווע תשטע. ה' לו יס' נס חכון: שמווע תשטע. שמווע קמעל מטען חכון חומו סרכס ו): (ז) כאשר דבר לך. וכיון דבר ו) כרכז חטף צטיר ח): והעבמת. כל לzon כלומה כסנופל על כסלווה נופל כלזון מפניל כנון וטלות כסלווה נופל כסלווה ועכמתה פיה כופל תסגור (איוב ה טז), ונעכמת וחשס פיה חומך ועכמתה פיה כופל תסגור (עה), ובן קפזה פיה (איוב ה טז), מל כלום כמו ולות נב: והעבמת נוים. יטול טמהה לו מוש ומולו לו ט תל ותחה נס מעזות: ומשלת בגויים רבים. יכול שודדי כוכבים לחביר מושלים עליך י') פ'ל וכן לך ימלו: (ז) כי ידעתי מהרי הגמלים ובקמיה, נדנ'ר שטמי לסתרכך ולהחנמך,

מקורי רישי

ד) כי י"ט: ה) פ"ז תינומול כ' בסל מומ ר', ויק"ר פל"ד מות ו', ועיין ב"ט ק"ט ב', ועיין יט"ז סמות כ"ג (ז:ו) ספלי: ז) סמ"ח למס' כ"ט ג': ט) סמ"ז י) ספ"ז: יא) ספ"ז, סמ"ז:

אנקלוס

בְּקָרְבָּה שְׁנַתִּיה שְׁבָעָ שְׁנַתִּיה שְׁמַפְתָּה
וְרֹעֶה עִינָּה בְּאֲחִיךָ הָאָבִיוֹן וְלֹא תֵּתֶן
שְׁבָבָי עַתָּא שְׁתָא דְּשְׁמַטְתָּא וְתָבָא שְׁעִינָּךְ
פְּתָנָם עַם ? בְּקָרְבָּה בְּרָשָׁע
לְמִימְרָה קָרִיבָא שְׁתָא אַסְפָּטָר לְקָרְבָּה דִּילְמָא יְהִי
חֲסָרוֹנָה דִּיחָסִיר ? בָּה : אַלְא
מַפְתָּח טְבָגָא : הַ מַּאֲחִיךָ טְבָגָא : הַ
וְאַזְפָּא תְּוֹזְגָה בְּטַסְתָּה
חֲסָרוֹנָה דִּיחָסִיר ? בָּה :

תְּכַפֵּן אַתִּידָה מַאֲחִיךָ הָאָבִיוֹן :
הַ קְּרִיפְתָּה תְּפַתָּה אַתִּידָה לוֹ
וְהַעֲבָטָה תְּעַבֵּיתָנוּ דִּי מְחַסְרוֹ אַשְׁר
יְחַסְרָ לוֹ : טַהַשְׁמָר לְקָרִיבָה בְּלִיעֵל לְאָמֶר
קְרִבָּה שְׁנַתִּיה שְׁבָעָ שְׁנַתִּיה שְׁמַפְתָּה
וְרֹעֶה עִינָּה בְּאֲחִיךָ הָאָבִיוֹן וְלֹא תֵּתֶן

רישוי

מַאֲחִיךָ אַחֲד . חֲמִיךָ מַחְצִיךָ קּוֹדָס לְחַמִּיךָ
לְעַמִּיךָ כָּל (יב) : שְׁעָרִיךָ . עַנִּי עַיְלָקָ קּוֹלְמִין
לְעַנִּי עַיְלָקָ הַחֲלָתָ (יג) : לֹא תָאַמֵּץ . יַס נַךְ
חֲלָס סְמַלְטָעָר הָס יַתְן הַס נַחַת לְכָךְ נְחַמֵּל
לְהַנְוּן שְׁחַרְשָׁשָׁ עַלְהָ , חַבָּה , הַנָּהָ , וְהַטְּעָם
שְׁהַוָּא מַתָּאוֹה לְכָל דָּבָר בְּעַבוֹר מַסְרוֹעָ (פָּג) [ז] :
חַפְתָּח תְּפַתָּח . שֵׁם הַפְּعָל (פָּג) , וְכָל סְקוּם
שְׁאַינְנוּ בְּתוּב (פָּל) , הַוָּא דַרְךָ קָצְרָה (פָּה) ,
נִס הַדְּרָשָׁ יְתָה (פָּו) : אַתִּידָה לוֹ . לְאַשְׁר אֵין
לוֹ כְּלָוּם (פָּו) : וְהַעֲבָטָה תְּעַבֵּיטָנוּ . תַּתְנַהַן
פְּשָׁלָךְ עַל עַבּוֹטוֹ (פָּח) , וְהַנָּה תְּעַבֵּיטָנוּ תְּקָח
עַבּוֹטוֹ (פָּט) : טַבְּלִיעֵל . שֵׁם (ג) , וְיִש אַוְטָרִים .
שְׁהַוָּא טָלָה מַוְרָכָת (גָּו) בְּנוֹן תְּפָלָה שְׁלָא
יָעַל , וְלֹא יָנָל (גָּב) , וְלֹא יְחִיה (ח) : וְרֹעֶה וְלֹא
חַוְמָר הַעֲשָׂה לוֹ מַלְלָה לְהַטְּלִירָוּ (יח) : אַשְׁר יְחַסְרָ
לוֹ . הַפְּיָלוּ סֻם לְלַכּוֹב עַלְוָה וְעַכְרָ לְרוֹן לְפָנָיו (יט) : כ) וְכָנָן כָּל
חַוְמָר הַעֲשָׂה לוֹ מַלְלָה כְּנַדְנוֹ (בָּא) : (ט) וְקָרָא עַלְיִיךְ . יְכוֹל מַלְלָה
יְהַל אָוֹר

וְמוֹה וְלֹמַגְתָּה תְּקָפָון הַתִּינְחָמָתִוְה
שְׁלָג יִפְלָוֹט מַכְס פְּרוּטָה לְעַנִּי : (פ) טְהָפָה יַס נַ
כְּלָחִית כְּלָמִית (הַיְלָה) : (ז) וּנוֹחָל (כְּיִ קִים בָּ)
חַזְיוֹן לְהַנְּסָעָה לְמַתְבָּעָ , וְלֹי יְתָי זַל לְמוֹן חַבָּיָן :
סְלִוָּה וְמִינָה מַעַג שְׁמָךְ סְנָכָה מַהְלָה שְׁלָא דְנָר וְלֹיָנוּ
חוֹבָל רָוָה דְנָר וְלֹיָנוּ שָׁוָה : (פָג) מַקּוֹר : (פָד) פִּי
פְּתָגִינוּ כְּתוּב לְמַקּוֹר , כְּמוֹ תְּפַתָּח הַרְן (יְטָה) מַחְפָתָח יַדָּך (תָה) קְד (כח) : (פָה) כִּי מִן תְּרָחִוי
בְּנִיכּוֹן הַמַּקְוֹר קוֹלָס פְּעָל : (פָו) מַה אָלָזָל (כְּמִ לְהַ) הַלְּבָר
לְהַיּוֹן לוֹ שָׁוָה דְנָר לְמַשְׁכָנוֹ : (פָח) הַס יַס לוֹ מַגְוָה מַשְׁוָה : (פָט) לְכָלָהָתָה
לְהַיּוֹן : (ג) שֵׁם מַפְסָט , וְפִי דְנָר רְצָט : (גָּו) מַן כָּל יְמָלָן : (גָּב) וּכְדָק "וְלֹג יְגָל"

מקורי רישי

(יב) סְפִרִי , פָּמָ"ז : יְג) סְפִרִי : יְד) סְפִרִי , פָּמָ"ז : טָו) סְפִרִי :
טָו) סְפִרִי : יְג) עַיְן סְפִרִי , כְּתוּבָה סְפִרִי : כ' , יְלָקָס
תְּהַגְּזָוּ : יְח) עַיְן סְפִרִי סָס , כְּתוּבָה סָס , פָּמָ"ז : יְמָט) סְפִרִי
כְּתוּבָה סָס , יְלָקָט סָס . לְפָמָ"ז : כ) סְפִרִי , כְּתוּבָה סָס :
כָּא) בְּרָמָ"ז : ב' , יְמָט : בָּב) סְפִרִי , וְעַיְן כְּתָאָמָ"ט סִי' קְלָ"ק ;
לְאַיְזָל אָבִיוֹן (פָ' יְא) לְשָׁוֹן שְׂמָא הָוָא . שְׁמָא לֹא תְּכַשְּׁרָיו טַעַשְׁכָם בְּכָל הַזְּוֹרֶךְ (חוֹקָנָי) : ג) שְׁחַשָּׁת
פִּי' שְׁמַצְזָה עַל דְּאָבִיוֹן לְקָרוֹא עַלְיִיךְ :

פְּנִיס כְּנַמְצָוֹת הַמְּרָיו יַעֲטֵפָה כְּתָם סְקִינָס כְּלָמָזָנִיס . וּכְנַפְתָּח
כְּלָחִית כְּתָם סְקִינָס כְּלָמָזָנִיס , וְלֹא תְּנַלְּמַת סְנִיטָס .
וְכָן סְחָר הַלְּילָה (הַיְלָה) : (ז) וּנוֹחָל (כְּיִ קִים בָּ)
חוֹזְיוֹן לְהַנְּסָעָה לְמַתְבָּעָ , וְלֹי יְתָי זַל לְמוֹן חַבָּיָן :
סְלִוָּה וְמִינָה מַעַג שְׁמָךְ סְנָכָה מַהְלָה שְׁלָא דְנָר וְלֹיָנוּ
(ח) בְּלִיאָל סְמָנוּרָכָב בְּלִי יַעֲלֵמָס כְּמַמְסָכָה טָלָמָס כְּלָמִים כְּ

קרני אוֹר

כְּלָמִים כְּנַמְצָוֹת הַמְּרָיו יַעֲטֵפָה כְּתָם סְקִינָס כְּלָמָזָנִיס . וּכְנַפְתָּח
כְּלָחִית כְּתָם סְקִינָס כְּלָמָזָנִיס , וְלֹא תְּנַלְּמַת סְנִיטָס .
סְקִיר אוֹר מַזְדָּא , הָוָא מַרְהָה עַל הַדְּרִיחָה הַגְּנִינָה וּבְלָתִי מַזְגָּבָל
בְּזַמָּן : (ז) בְּפָ' זַי יְשָׁרֶג "כִּי" שְׁטָשְׁטָשָׁן בְּדָר' לְשָׁוֹנוֹת,
כִּי יְהִי בְּךָ אָבִיוֹן (פָ' ז') לְשָׁוֹן אַמְּ , כִּי פְתָוחָה חַפְתָּחָה,
לְשָׁוֹן אַלְאָ , כִּי בְּנָלָל הַדְּרָכָה חֹוה (פָ' יְ) לְשָׁוֹן דָהָא , כָּא
לְאַיְזָל אָבִיוֹן (פָ' יְא) לְשָׁוֹן שְׂמָא הָוָא . שְׁמָא לֹא תְּכַשְּׁרָיו טַעַשְׁכָם בְּכָל הַזְּוֹרֶךְ (חוֹקָנָי) : ג) שְׁחַשָּׁת
פִּי' שְׁמַצְזָה עַל דְּאָבִיוֹן לְקָרוֹא עַלְיִיךְ :

סא 121

דברים טו ראה

לו וקרא עליו אלהוה והייה בך חטא: נתנו תנתן לו ולא ירע לך בתרתך לו כי בגלו והדבר הזה יברך יהוה אלהיך בכל מעשיך ובל משיח ידך: אם כי לא ייחד אביו מקרב הארץ על פון אני מוץך לאמור פורת תפוחת את ירך לאחיך לעניך ולאבינך

אבן עוזרא

יקלו כב) כב) והיה בך חטא. מכית עינך. כטו, ושבה אל בית אביה (ויקדיא כב היילו נח יקלוח כב) ח'כ נמה נholm וקלוח י' בוגל. כטו סבה (ט), לבבורה סגב (ש'כ מליך ממאר ח'ני ליפלט ט'י סקולו יומל ממי צחינו קולו: י) נתן תנתן לו. היילו מה פטמים ז) כה): לו. צינו ודיין בו): כי בוגל הדבר. היילו למלה ליטן ח'תס כ' מלך סכל אלמלה מס סכל המטה בו): גומל סכל אלמלה מס סכל המטה כו): (יל) על בן. מפני כ: לאמור. מלך גומל מהי מטבח ה) כה): לאחיך לעניך. קודם לאביו טקום אחר (קכ), וטעם הדבק לחיות לך מפני ליטני צויר מהר לzon מיי

ח'חר טו ה'כל מעין צנוי יודין צי מלייס ז):

קרני אור

רש"

באהזקה מסבגנא ז'א תפנו היה ז'גלי עזקה קדם ז' ייחי בך חובא: י' ספונ נתנו היה ולא יבאש לבך בטחנה ז'ה ארוי בדיל פתגמא הרין יבריכך ז' אלהך בכל עובדה ובכל אושטוט ירך: י' ארוי לא יפסוק מסבגנא מנוארען על פון אנא טפוך קדרה לטימר מטבח תפוחת ית ירך לאחיך בעניך

יהל אור

(ג) וכואפוטל טcer, וכוייז מספכו לפתיד: (ט) מנחי אל. סמאלק וסאלס צאלאות, וודמס צסימס סאלס פ"ז הווע, טוב, ארכ שטי גותיות נרהייס וכוייז טלית על סמאלק עמי הער נאקס סאלסיטים, פטנס נמלמת: (ט) ופי" נסנת: (ט) ופי" רט"ז ז' אס סקס ט' סקונס לאטס, ט' יממר כטל גאנגל: (ט) וגד"ק צ'י הכל נחלקים, הווע כחלהק הכל פכו הנגו"ז כי כל גווע מתחלק נcumoa מל סלקיס, ויהיך גאנלו תלוי במקו, טlus הקה מולה טל האלב המדר להלקיס, ז'יה מתמיינכ העדר הכלל, נטע כטלאט שותמייך כטדרו מכטדר להלקו, וכל מ' טנאיך מהלקיס, נג' ז'יס מליחות הכלל סכח מליחת פאלק הכל מליחות החלקיים סכח גמיהוות הכלל, וכן חלקי כל מורגכ סכח מל המרכז, וכן כטלה הכלל גאנלו קמדינה, לאויטה נחצנת כל נחלקיים, כי קאנז כל החקיס, וככפער הלא מללה, וכוואר מוסכמיס להסכמה מחת וסיה נחלקיים גאנז, כי קאנז כל החקיס, כלוועל צדמיאן החקיס ז'יס נסוס דרכ טיכו גאנז, כי נחטכן מלקיו ונקאריס זה ז'ה כטג נקרל כל, וככדר לימו חכמי המתקר הקנוון סמלייכ גאנז האש ט'ה פליינרים דניש, ז'ט מלהס רלהים, ויט נטפליס לאס וכל הדר ומוכר מירן לאטרא מתחכינו, וכן הכהט טט: (ט) וחאו מעין הכלל לומר מה תנן יוקף האס כל פגוק וטהאר וווען: (ט) געל ס' וווען (ק) ולעו זוקה מהיך: (ק) וגד"ק למיניס ממטבחן: (ק) ז'ן סי' פלוקוני:

סכאדי רש"

ג) לאטס צ'ץ פ"ז: כה) ספי: כה) ספה, פס"ז, כט) פטח צ'ץ ט'ו כחוב ולא תבואה גלי השטש גווע ולא מהט מגדים: (ט) ספי: (ט) ספה, מופטל פולס פ"ז: יקרא לעילך אל ה', ופי' סרי שלאי קרא לעילך אל ה', דבשגע רשות: (ט) פיען לעילך את כ"ה: (ט). זיין התנת הטקראי שטב שהנני התנתנה ברשי, "על בן, ספני ק", בלטד עזה לאטצק אמי פטשיך, שחררי כטיל הדבר הזה יבריכך וווע" ותגה הנטגה באז שאיין המטוב נדרש לנטוי, כי לא יהל אביו ז'ג, על פון צזוק, אלא לפני פניו הווע גדרש טאגי שיברכך ד' אלהיך בשחתן אגבי סצוך פטוח, ווועה טובת הווע זאת שניי הען לך (וואטראן): (ט) וטרט הנטגב לאחיך לעניך ולאבינך, ריל כ"א לטי בעוזו, וכ"ה (ספרא): וביל

דברים טו ראה

אונקלוס

וְלֹטֶסֶבֶת בָּאַרְצָה יְאִרֵי
יְזִבְּנָן לְהָ אֲחִיךְ בְּרֵ
יְשָׂרָאֵל אָוֶן בֵּת יְשָׂרָאֵל
וְיְפָרַחַנָּה שִׁית שְׁנִינָה
וְבְשִׁתָּא שְׁבִיעָתָא
תְּפִטְרָגָה בְּרֵ חֹרִין
מַעַטָּה יְיָ וְאַרֵי תְּפִטְרָגָה
בְּרֵ חֹרִין מַעַטָּה קָא
תְּפִטְרָגָה יְיָ אַפְּרִישָׁא
תְּפִרְשָׁה לְהָ מַעַטָּה
וְמַאֲדָרָה וְמַמְעָצָרָה דִי
בְּרָכָה יְיָ אַלְהָה תְּפִנָּה
לְהָ: טַוְהָרָבָר אַרֵי עֲבָדָא
תוֹיהָא בָּאַרְעָא דְמַצְרִים
זְפִרְקָה יְיָ אַלְהָה עַל בְּנָה
אֲנָא מַפְקָדָה יְתִ פְּתִגְמָא
חֹרִין יוֹמָא דִין: טַו וַיְהִי
אַרֵי יִמְרָה לְהָ לְאָ אַפְּוֹק
מַעַטָּה אַרֵי רַחֲמָה יְתִ
אֲנָשָׁ בִּתְךָ אַרֵי מַבְּלִי
רַשֵּׁי

בָּאַרְצָה: ס' יב כִּי יִמְכַר לְהָ אֲחִיךְ
הַעֲבָרִי אוֹ הַעֲבָרִיה וְעַבְדָה שָׁעַשְׁ
שְׁנִים וּבְשְׁנָה הַשְׁבִּיעָת תְּשַׁלְּחָנָנוּ
חַפְשִׁי מַעַטָּה: יג וּכִי־תְּשַׁלְּחָנָנוּ
חַפְשִׁי מַעַטָּה לֹא תְּשַׁלְּחָנָנוּ רַיְקָם:
יד הַעֲנֵיק תְּעַנֵּיק לֹו מַצְאָנָה וּמְגַרְנָה
וּמִקְבָּה אֲשֶׁר בְּרָכָה יְהֹוָה אֱלֹהִיךְ
תְּתַנְּלוּ: טז וּכְרָתָה בְּיַעֲבָד דָּרוּתָה
בָּאַרְץ מַצְרִים וִיְפָקָה יְהֹוָה אֱלֹהִיךְ
עַל־לִפְנֵי אָנָכִי מַצּוֹּה אֶת־הַהְבָּרָה
הַזָּה הַיּוֹם: טז וְהִזְהִבָּרָה כִּי־אָמַר אֱלֹהִיךְ
לֹא אָצָא מַעַטָּה בְּיַעֲבָד וְאַתָּ

אבן עזרא

(יכ) כי ימבר לך. על ידי חמליס או העבריה. והוא כי יטבור איש את בתו לאה (קכ): יג ריקם. פורשתיו (קוו): יד העניך העניך לו. הטעם עשה לו חפארת (קוו), טנורת, וענקיס לנגרותהך (פסלי א ט) [ט]. או יהיה פירוש הפללה שנמחלקו כהן חד שפטות לו נטעלים חיל נחלת בגנבתה שנחל לאה) ולה בגנבתה חיל נטעלה חביב ולמד כלום שהו ילו ס. ס. ס. קודס סטכיה סימני תלול ושור חזק כלון העניך העניך: (יד) העניך העניך. לeson עדין בגנבה (ג) וכמליחת כתין רצבר טיכיה ניכך סטכיות לו ויך מפרדים לטון בטונת על זההו (ה): מצאנך מנרכך וטיקבך. יכול חון לי חילו בלבד (יב) חיל הסל נרכך מכל מה טרכך צורך ולמה נחמו חלו מה חלו מיחדים טם נכל נרכך אף כל טהור נכל נרכך ילו פרdot (ה) ולמדו רכומינו ביחס קידושן (ג) בנו"ס כמה נתנו לו מכל מין ומין: (טו) זוברת כי עבד היהת.

יהל אור

כטוס קאנכ שמת (קנ) טמת סטטיטס, מהר בס חסיפה כל (קנ) יתרן קרי נכר כתוב דין טנד עכרי למא פור טנוולס לטכיס, ולמה מ"כ מהן בס מטהר עני סל עטס ובנוו כהן וזה מפני מנות העניקה טפס כהן: ואות (רדי"ט): [ט] וסדר"ק פ"י, טענוט וטיס על קומרו (קכ) נסמות כ"ה: (קכ) עיין רט"ז ונרטכ"ס: (קוו) כרמלה (לט מט): (קוו) ופי' טהיטה לו תפלה ממונך:

מקורי רישי

מנחת יהודה (ג) יש גוסה "בטובה": (ג) עיין קרני אור: (גכ) צאן כט) עיין מכילתא ריש מטפעריס עכ"פ כי פקינס טכל פרה ורבה, וכן ניזולי קרע, לאפוקי פרדה אינה פרה עכרי, קדושין י"ד ב', פס"ז חטפיטים, ילקוט שמות ט"ז, עיין רט"ז טמות כ"ט ב': ל) טמות כ"ה, ב': לא) טס כ"ב ב': לב) ספמי, קדושין י"ז מ': לג) ד"ז י"ז: פטרוי

**בִּירְתָּךְ כִּיְטוֹב לֹא עַמְקָה: י' וְלֹכְחָתָ
אֶת־הַמְּרַצֵּעַ וְנִתְתַּה בְּאֹנוֹן וּבְקָרְבָּתָ
וְהַיִּה לְךָ עֲבָר עַולְם וְאַף לְאַמְתָּה
תַּעֲשֵׂה דָּפָנָן: י"ה לֹא־יָקְשָׁה בְּעִינְךָ
בְּשַׁקְחָה אָתוֹ חַפְשִׁי מַעֲמָךְ בְּיַ
מְשֻׁנָּה שָׁבֵר שָׁבֵר עַבְדָּךְ שְׁשָׁ**

אבן עזרא

כפי המקומם בלבד אה (קמ) [י]: י"ז באנוֹן ובדרלת. פירשתיו (קט), שטעם להזכיר זה כי אתה חייב לו במצוותו חפשיו (קי), רק אם עולם. יכול נמסמו לה) י"ז ת"ל וסבתחם היה אל חמוץו ולא מנטחמו תסובבו לו) סל מהדת קהין וזה אללו טולמו סל יגבל: ואף לאמתך תעשה כן. הטעק לך לו) יכול לך לא לילעך סבוס סכתוב חותם ת"ל חס. חמל נרצת (קטו): י"ח לא יקשה בעיניך. מצאנו כתוב, שלישי שנים כיימי שכיר (ישע) טז י"ד, וזה ראייה כי אין רשות לאדם שיטשכור עצתו יותר בשלוש שנים (קטו) [יא], נ"ב עצה עבדי טובד בין צוות וכין כלילס זוכו כפליס סבעבורת כלילי יוס ומכו טבודמו בלילה רנו מוסכל לו טפחה כנענית לו)

קרני אור

כענק חרוזות חרוזות מן כדנן סטיוווט וסקיכו: [יא] ענקיות כס פרוי סקסף (טונס) טונגוליס סינטאליס סיטטאליס סגיניות סגולל, חמוץ, וגאנקיס לגרנגוותין, וכן ולגד מוּן טענוקות משל גאנולי גמליסס (טוף, פ' כו) וממענו מזחלן לדבר כסוכב חמוץ, لكن עיקתמו גמואס (טס, מג) כלומר סוכר גטמון מלען על הטעקה צוכר קודס: (קייב) מרכתוב טהטנקה, כי הייל'ן זלהת קחד חעניך, וארק גומתך תעזהה כן: (קינ) טהוּן מזר לאל חמaza נקל ישלים (טמות כה לו): (קייד) זלינו קוור על זהרה כסומה ופונטה

כוי אם מל' יעלה לו ולכנו ה' ספלה (פס כה ח): (קטו) וליינו מזר לרטיעה: (קטו) וכן פ' הרלנ'ג טימי אטכלר כסתחם טלאן צויס, זלין רסות לולס ציסכילד מה טלמי זילאנס צויס: (קייז) ובהזורה ג'ג לאטכלר זלינו רטלי לאטכלר הוּטו על יותר מצלע צויס: (קייב) זללה: (קייב) זלכו כמו פקוּה כל"ק, וזה טעם מזנה והוּה צס (פי) זלואה צס דנער טל צנאות וכטילות) ומזנה למלך תלל הפס" (פי). הס' צס תולר להיז זלואה צני למלך): (קל) חפטה (י' ג), ובס פ', סמלך כהמץ זמצענו זלין דומס לו, וכטכלר כטכלר צלייס וכטלייס חחתוי כטכלר: (קל) כי מזנה זכל צלייס, הוּה זכלל צליים צלצא הוו צס זטחטת הצעה כטנויות ילוּן לחפטו: (קל) מה זהמר הרכוב וכטנויות חטמאה (טמות כה יט): (קל) כי יוס כטנויות הוא מתחילה: (קל). כי קוּין מטאפו לערתיל:

מנחת יהודה

(לד) ספוי, מס' ילקוט חמ"ח: לה) מכילתא טפחים:

ורביה: לו) אפללו בעל כרכחו של עבד:

עין

עמך: יונתביבית מרציאא ותמן באדנה ובדרשא ויהי לך עבד פלאח לאלים ואף לאטקה פעלן בון: י"ח לא יקשי בעינך במפטך יתלה בר חוריין מעטך ארי על חד תרין שאגר אנירא פלאח שית שנין ויברגנך יי אללה

רשוי

זענוקתי וטניתי לך מכיזט מליס וביוזט סיס לדר) אך הטעק וטנא לו: (ז') עבד יכול נמסמו לה) י"ז ת"ל וסבתחם היה אל חמוץו ולא מנטחמו תסובבו לו) סל מהדת קהין וזה אללו טולמו סל יגבל: ואף לאמתך תעשה כן. הטעק לך לו) יכול לך לא לילעך סבוס סכתוב חותם ת"ל חס. חמל יטמל העבד לך (ח) מעבד נרעד וחין חמוץ כרלעט: (יח) כי משנה שבר שביר. מclin חמוץ לט) טבד עבדי טובד בין צוות וכין כלילס זוכו כפליס סבעבורת כלילי יוס ומכו טבודמו בלילה רנו מוסכל לו טפחה כנענית לו)

יהל אור

(קמ) ט' צלה. דמיון במקרhn: (קט) טמות (כה ו): (קי) סכרי במכרוּהוּ ג'ל הכתוב מלכד וליין לו פלוס, כי ג'ל צלמו למי מכירתו צגנכתו, וכמה יתפרנמ האס לה טמnik לה (זוקוני): (קייב) זלין עניינו על הרטיעה שוכר גטמן מלען על הטעקה צוכר קודס: (קייב) מרכתוב טהטנקה, כי הייל'ן זלהת קחד חעניך, וארק גומתך תעזהה כן: (קינ) טהוּן מזר לאל חמaza נקל ישלים (טמות כה לו): (קייד) זלינו קוור על זהרה כסומה ופונטה מקורין רשי

11 8

אונקליס

בְּכֹל דַי תִעֲבֶד : יְא כָל
בְּוֹכֶרֶא דִי יִתְיַלֵּד בְּתוֹךְ
יְבָנֶה דְכָרִין פְקָדָש
קָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תִפְלַח
בְּבּוֹכֶרֶא דְתוֹךְ וְלֹא
תִגְנוֹז בְּוֹכֶרֶא דְעַנְךָ :
בְּקָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִיכְלַגְנֵה
שְׁתָא בְשְׁתָא בְאַתְרָא דַי
יִתְרַעֵן יִאֵת וְאַנְשָׁבִיתֵךְ :
בָא וְאָרֵי יִהְיֶה בָה מִסְמָא
חֲנִיר אוֹ עֲוִיר פָל מִום
בְּיִשׁ לֹא תִפְסַגְנֵה קָדָם יְיָ

רשות

הפרש בינויהם רק טעם הטעים (קכ) : יט כל הבכור רוכירו (קכו). בעבר לא תעבוד בבכור שורך (קכו) : ב תאכלנו . טי שהו ראי לאבלו באשר פירשתי (קכמ) והזכיר זה טעם שניית לבאר משפט בעל טום (קכט) ; אתה וביתך . בית הכהן (קל) : בא כל מום רע. הנוכרים :

כלומר לו יקדיס וליו לומל לו יקדיס סקליא כבל נחמל יקדיס טה כיה לומל מקדיסו חטא כקדס מלאי למ) ונתן לקדס כפי טוכת הנחה סבו מג' : לא תעבוד בבכור שורך ולא תנוו וג'. אך שחייב למדו לזכותינו שטול' הא סדרם שכתוב בסוף מד) : (ב) לפני ה' אלהיך תאכלנו. לכן או חומל סכבל מליינו טהו נמננות כהונת חחד טס ולחוד בעל מוס טה) נחמל וכקדס יקי' לך וג' טו) : שנה בשנה. מכון סלן מסין חומו יותר פל סנתו מז) יכול יכו פסול מצטבלת סנתו מה) כבל סוקס למשצל סקליאר וחילתה לפני ה' האלהיך ממצל דגnek תיזקן וילאך זכירות נקרך ולחקך טט) מכם ממעצל עני חיינו נפמל מצננה לחרבתה לט) אך נוכל חיינו נפמל הא סמלוא צוק סנתו : שנה בשנה. חט סחטו כסוך סנתו חומו סיוס ויוס לחוד מצננה חחלת למך סנקלל לסני יmis ולילה חדר מ) נ) : (חל) טום . כלל : פסח או עור . פרט : כל מום רע .

יהל אור

נחק מה שכתביר פ"ז : (קלו) סמכו
דכל נמלה כדיין עבד טורי , וכלהן
צורך : (קכט) לטיל (יג יז) :
יין בכור געל מוס : (קל) כי לך ;
ה ניוס ובלילך , וככאי מס כוּם שודל

דברים טו ראה

שָׁנִים וּבְרָכֶה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל
אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה: פ שְׁבַיעַ יְמִינֵךְ פָּלִידָה בְּכֹור
אֲשֶׁר יִלְد בְּקָרֶה וּבְצָאנָה הַזָּכָר
פְּקָדֵישׁ לִיהוָה אֱלֹהֵינוּ לֹא תַעֲבֶל
בְּכָר שׂוֹרֶךְ וְלَا תַגְנֵז בְּכֹור צָאנָה:
כ לְפָנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ תַאכְלֵנוּ שָׁנָה
בְּשָׁנָה בַּמְקוּם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
אֲתֶה וּבִתְךָ: כָּא וּכְיִהִוָּה בָּזְמָוֹם

אבן עזרא

הפרש בינויהם רק מטעם הטעום (קכ) :
יט כל הבכור. הזכירו (קכו), בעבר לא
תעבוד בבכור שורך (קכו) : ב תאכלנו. מי
שהוא ראוי לאבלו באשר פירושתי (קכמ),
והזכיר זה טעם שניית לבאר משפט בעל
טום (קכט) : אתה וביתך. בית הכהן (קל) :
בא כל טום רע. הנוכרים :

מלמר לנו יקדיס ויהי לומר לנו יקדיס סורי
סקדס מלאי (ם) וטמן לסקדס כפ' טוות כנראה
ולא חנוך וגנו'. אך חמילוף למזו רכוט
(כ) לפני ה' אלהיך תאכלנו. בכך טה
טס ויחד בעל מוס מה) סגולמל וכקלס יסיפה
משפני חותמו יותר מל ענתו (ט) יכול יכח כ
סגולמל וחכמת לפני ה' חליך מעסלב דגנד
מכ מעסלב צני היו נפמל מצנעה לחברתה (ט)
שנה בשנה. אך שמו כסוף ענתו חוכלו
לצבי ימיס ולילך חמד (ט) ג) (כח) טום. כ

קרני אור

כשינע כצאיו מלכacciינו לנויש רנטה, וכלו מהר

קרני אור

כשניע כתכיו מלכצבי טניו לנינס רנות, וכלו מהר
אניבעל טני שכיר על מסלול סג', וכן כתוב כתוב כתוב כתוב,
ויש מילוט מטנה שכיר שכיר טנו טני טני, למי שפטהש
שכיר טנו טנו טנו, כדכזיב נטהט טני טני טני, גס וס
טכל, וטמדיך, ור"ט ז' חלק. ונפלו כתעדח, פ"י, קרוב
לוניה לטז ויל, ר"ל שכיר שכיר טמי יט נון למת לו שפה

טנחת יהודת

דאליך הקדיש ליל, הרי קדוש ועומד הוא : (ח) פ"י . פ) עין קדשין ט"ו מ' ; מא) עריכין כ"ט מ' , מילוי נתקותי מהללוות בדרשים כמי פולכת הנאה שיש לו בו לפ"י שלישראלי פ"ט , ספלי כלהן ; טב) ויקרמן כ"ז כ"ו ; מנ) צס צס ; יש טובות רגאה ליתן לכל מי שירצה , ודבר זה יכול לאקדיש , כפי מה שיטת לו בכיר , דהיינו טובות הנאה : נם) פ"י דבתי מקרה שלוש שנים חציא (לעיל י"ד ב"ה) א"כ אין מעור נפסל משנה לחבירתו , ופיין רשות שם : פ) ובי"ת (פטרוי) מלמד שהבכור נאכל לשני ימים ולילית אודר , يوم אחד לשנה זו , ביום אחד לשנה חנאה ז' שבוי

סג 125

דברים טז טז ראה

**פֶּסַח אָוֹ עֹזֶר כָּל מָוֵס רְאֻעַ לֹא
תִּזְבְּחַנּוּ לִיהְוָה אֱלֹהֵיכֶךָ: כְּבָבְשַׁעֲרֵיכֶךָ
תִּאכְלְנָנוּ הַטְמֵא וְהַטְהוֹר יְחִדּוֹ
כְּצַבִּי וְכָאִיל: בְּגַדְךָ אֶת-דָמָךָ לֹא
תִּאכְלֶל עַל-הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכָנָנוּ כְּמִים:
פֶּטֶז אָשָׁמָוֹר אֶת-חֶדְשָׁה הָאָבִיב
וְעִשְׂיָת פֶּסַח לִיהְוָה אֱלֹהֵיךָ פֵי
בְּחֶדֶש הָאָבִיב הַוֹצִיאָה יְהָוָה**

אבן עוזרא

כב בשעריך האבלנו, י"א הבהנו יאכלנו חזק למקדש (כל), יש אומרים אחר שיש בו מום הוא לישראל וזה רחוק בעני (כל) [יב]: הטמא והטהור. שב אל תאבלנו (כל), והטעם בט קרייה אתה (כל), הטמא או הטהור, והטעם בין שיחיה טמא או טהור הוא סותר לאכלו בעבר כיبشر קדש אם אבל טמא הוא בכרת (כל), וב עברו שהזכיר שונ ב שנה (כל), הזכיר שלוש פעמים (כל), ועוד בעבר הבכור שיأكل מקודס צווע טהור טהרה (כל), וכן הפסח יאכל במקדש ולא צו את מגחת טהור ואמ למו עכל חת חוץ טמן (כל): **א** אה חדש האביב. נקרא בן (ה), בעבר שהיתה בו אביב בצתת טטרים [א] והטכחים טטרים אטרו (ג), כי לא נעשה פסח בלבד אביב וכבר היישובות על הכלים (ג) גם אנחנו נודה כי בית דין היה מסתפל לאביב (ד), ודע כי אין לחדשים בלשון הקדש שמות, כי ניסן, סיון גם כטליו, גם טבת, גם אדר, שם נזכרים במקרא הם לשון כשרים, על בן אטר, והוא

קרני אור

בזוס חיינו שוכן בלילה: [יב] וט"ז כתוב סמוך לנטש' (א) אין ספק טהרבין ערתו גברין ונקלח בן הסוד ט' (א) אין ספק טהרבין ערתו גברין ונקלח בן הסוד ט' טהרבין כמו ערתו קליי נמלט (ויקיר ב יול) רק מלהנו מגר מהבי דברי גליה ספק, וכולם שמות וס' קי' נקלח ערתו סמוריים איבובי היו איפיטי וטויו סס וכ' מלול שמות זכתהלו בסס שענבי וסמורי, שכן טנו רוחים בלהון קופטי בטומת י"ג (ג) ובקדמתו לפ' מלול התורה כדרך ה' וגכוורי סס: (ד) כן ז' מלול כענויות סס נלען פליי שכן פלאו סס' מני' ס' הילך, מסל לבן טנן אנטה לבן סלטיס וכ' ספקיל כהן טעם סס נט לבן סלטיס, כד אין מני' מלה לבן מורי. — וונגייס להו, ספדיין כתיכו

מקורי ריש'

בכורות כ"ז י', ילקוט תמ"ק: גא) סמי, בכורות ל"ז ט' :

עין

אונקלוס

אלה: כב ב קרונית פיכינה מסאבא ורכיה בחרא בכרר טביה ואילא: כי לחודית דטה לא תיבול על ארעה תשרנה בפיא: טרית ירחא דאיבא ותעבד פסחא קדס' אלה ארי בירחא דאיבא אפקה כי אלה טטרים ועבד

ריש'

חול וכל מה כפרט מפורט מוס הגלי וחינו מוזל אף כל מוס טגלו וחינו מוזל נא): (ג) רק את דמו לא תאכל. סלול תחמל כויל וכו' סיתר סלול מלול הייסור כו סורי קדום ונחתט חמוץ כל פליז ונחלל יכול יפה אף כרס מועל פ"ל רק חת דמו לו מחלל: (ה) שמור את חדש האביב. מקודס צווע טהור טהרה לחיים להזיב לסקרכיב צו את מגחת טהור ואמ למו עכל חת חזק טמן (כל): א אה חדש האביב. נקרא בן (ה), בעבר שהיתה בו אביב בצתת טטרים [א] והטכחים טטרים אטרו (ג), כי לא נעשה פסח בלבד אביב וכבר היישובות על הכלים (ג) גם אנחנו נודה כי בית דין היה מסתפל ל אביב (ד), ודע כי אין לחדשים בלשון הקדש שמות, כי ניסן, סיון גם כטליו, וגם טבת, וגם אדר, שם נזכרים במקרא הם לשון כשרים, על בן אטר, והוא

ידל אור

כ' הווער וכן פי' רט' ז' (כל) וכן פ' רכ' (א) (כל) ונחאר לו הפי' הרמהון: (כל) יחווע היל תחמלנו: (כל) פ' התח פכגן: (כל) וכלה למלינו סכטול מוש אוטר להכלו אף בטומחה: (כל) לטיל (פ' כ): (כל) הזכיר ולמעה טז טז טטמיס נסנא ירלה: כל זוכר: (כל) פ' כומן טבנית המקדש קיים: (כל) ויתכן אדמתה ה' ז' סהפסה נהכל כומן סביהם' קיים ולמ' בגנות:

(ה) הוא מלט ניסן וינקלט כן מלט האביב: (ג) כן כו' דעת טנן, פין (ס' המלות לענן כ' הרכ' מ' הרכני נד 129 ולד 143): (ג) פין פ' ה' ז' (טמות י' כ) ובקדמתו לפ': מלול התורה כדרך ה' וגכוורי סס: (ד) כן ז' מלול כענויות סס נלען פליי שכן פלאו סס' מני' ס' הילך, מסל לבן טנן אנטה לבן סלטיס וכ' ספקיל כהן טעם סס נט לבן סלטיס, כד אין מני' מלה לבן מורי. — וונגייס להו, ספדיין כתיכו

ט

ח'ה

אונקלוס

126

זֶה גָּסִין בְּלִיאָא: כוֹתְּפֵס
פְּסַחָא קָדֵם יְיָ אֱלֹהֶה מִן
בְּנֵי עֲנָא וְגַכְסָת קְרֻדְשֵׁא
מִן תּוֹרִי בְּאַחֲרָא דִי
יְתּרָעֵי יְיָ לְאַשְׁר אָה
שְׁבָגְתָה פְּטָן: נֶלֶא תִּכְיֹל
עַלְוָה חַטְיעָ שְׁבָעָא יוֹטִין
תִּכְיֹל עַלְוָה פְּטִיר לְחַם
עַנִּי אַרְיָ בְּבַהִילָו נְפָקָה

**אֱלֹהֵיךְ מִמְצָרִים לִילָה: בְּ וְזַבְחַת
פְּסַח לִיהְוָה אֱלֹהֵיךְ צָאן וּבְקָרְבָן
בְּמִקְומָם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהָוָה לְשָׁבֵן
שְׁמוֹ שֵׁם: גַּלְאַתְאַכְל עַלְיוֹ חַמִּין
שְׁבָעַת יָמִים תִּאֲכַל-עַלְיוֹ מִצּוֹת
לְחַם עַנִּי כִּי בְּחַפְזוֹן יִצְאָת מַארְעֵי**

רש"י

כטנה א) : ממצרים לילה. וכל נזס
ויתנים ובול (ז) (ז), רק מצאו זיו
ילו ב) שנמל ממלחמת הפסח ילו כי
ישלחן וגוי ג) הללו לפי טבילה נתן לטט
פלעה רשות להמת שנמל ויקלו למתה
ולחכרן לילה וגוי ד) : (ב) אבחות פסח לה'
אליהיך צאן. שנמל ה) מן כפכיס ומן
כטיס מקתו) : ובקר. מונח (מניגת ז)
שלס נמו על הפטח פנורס מלונס מביחיט
עמו מניגת ח) כדי סיה נחל על הסובע ט)
ונוד למלו לרוטינו לדביס סרכא נפסוק זז:
(ג) לחם עני. לחס טומכייה ה'ת סטאי
שנחתנו גמליס י) : כי בחפazon יצאת.
(לעיל טו ב) (טו), זיין כי במצרים אמר כבש או עז ועתה בקר אם יוכל והראשון
הוא האnton: ג לא תאכל עליו חמץ. שלא יסבא חטף בעת שחיטת הפסח (יז) [ב]:

יהל איד

מאריש מנו קוליס איניבי נמקוס לינוי (חס למקול): שנמל סכתוב כטף ריק קדמוני וצל כתעיקו
[ב] ועיין במתס"ס כתוב סוף וצל כל נסנת ר' יוכלב, עס המניב לנריס מהרים וכל דכלייט למתת':
המלחמן מהן לימי ומנו דליהויחט נלי'ת. וסלי'מו מלמת עלי', שוכן סוכר דקמי' צל טמיטת ספס, וכן פסק לרמב"ס זל: נלה"ק, פ"כ כטמל בחדת ברוחזון היא מירן לנחל
טבלוון כטלייס בחדת ברוחזון כו' ניקן: (ו) כירם זיו (מ"ה ו לז) והוא בחדת הצעני, ונקרת כן מפני טהום
החדת המכודר בטה כירקות וכפרחים, וירח ההיינטס (מ"ה ח ב) הוג בחדת הצעני, וטעס הסס יט צו
מעמים אוניס, וירח צול (מ"ה ו למ) כו' בחדת הצעני, והוא מסדרת נכו' טכטלייס נוגליים זז: (ז) ומנו
נתחיל למנות: (ח) כטסייה בחדת מעוכב: (ה) מה סקרלו בכתוב ניקון רהוזן: (ט) כי לון הפסה תלוי בטליכיב
לכדו, חכט הוג תלוי נ"כ על התקופה ועל פיריות הקלין, עיין (סנהדר' יה' ג), ושיעין חגרת הגדת (בנער רהוזן)
ועיין פ"י כה' זל. (טמות יט ג, ובנולו פון הות לז): (י) כי מחרתת הספס ימלו, ובכילה נתן לאס פרעטה
רשות לממת וכון פ"י רט"ז זל: (ו) כתוב סמותוט, נרלה סכמה טמות סופר ולידן טוון, וכן כתוב הכה"ז, לג
הכניין כוונתו צוז, ויכול להיות, צל'ל כבר פיראטוו, וסוזם (טמות יט ג) טס ינאל הפסוק הוא, אף צפ
וינאל נלופן הכהר עי"ט: (ו) נטלי'י חנינה, כדי טיקת הספס נמלל פל הסוכט: (ו) כי כו' כתוב צס זל
כטסיס ודי מזיס הכל לפטסיס לכל הנמלל למספל סלטיס הלק': (ו) וזה הגימנו ללויס, וכן גראמו לכגיניס
נתחנו לפטסיס הלויס וטס מלוא, ונקר סלט מלוא: (ט) כי זכר נלון סבוג מיזב הפסח
קאלט פכקר טהו טלמייס: (טו) ופי' אהה חמוץ וכיתך לטות: (ו) פ"י טלו ימל' ברכותו חאנ' בטט

מקורי רשי

א) מין סאכל' יה' ב', ילקוט מתק'ג: ב) ספלי, נרכות ט' יה', פס' ז, ילקוט טס: ג) נמד' ל"ג ב': ד) טמות
ו'ב' ל"ה: ה) עיין ספלי מ"ה: ו) טמות י"כ ס'. ועיין ספלי: ז) עיין פטסיס ס"ט כ' ח' זל: י) ספלי:

ספרוי

**מְצָרִים לְמַעַן תִּזְכֶּר אֲתִיזָם צָאָתֶךָ
מֵאַרְצָה מְצָרִים כֹּל יְמִי חַיְיךָ
וְלֹא־יַרְאָה לְךָ שָׁאָר בְּכָל־
גְּבֻלָּךְ שְׁבָעַת יָמִים וְלֹא־יַלְזֵם מִן
הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעֶרֶב בַּיּוֹם
הַרְאָשׁוֹן לְבָקָר: הַלֹּא תַוְלֵל לִזְבַּח
אֲתִיה פְּסַח בְּאַחֲרֵךְ שְׁעָרֵיךְ אֲשֶׁר־
יְהֹוָה אֱלֹהֵיךְ נָתַן לְךָ: וְכֵן אִם־אֶל־
הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ לְשָׁכֵן שְׁמוֹ שֵׁם
תִּזְבַּח אֲתִיה פְּסַח בְּעֶרֶב בְּבּוֹא הַשְּׁמֵשׁ מַזְעֵד צָאָתֶךָ**

אבן עוזרא

רש"י

ולא ספיק כלך להחמין זה יכח נך לזכרון לחם עוני. לזכרון (ימ): כל ימי חייך. בכל וחפazon לך סלק טה הלוך כל מלכים מה (יא) שנה (יט): ד אשר טובח בערב. שהוא בשער סכך סוך חומל ותחזק מלכים על הארץ פירשתיו (כה): מועד צאתך מטזרים. שב וג' יב): למתן תזבר. על ידי יכולת כספם וכמלת יוסט לך (ד) ולא יליין מן הבשר אשר טובח בערב ביום הראשון לבקר. הוארה למוטיל כספם דורות לפני כלך נחמל לך צפסת מלכים מה (ג) וIOS ליהון סחמל כלהן הוה י"ד בנים כמה דחת חמל לך בזוס טלחzon מסכיתו סחול ממכיכס מה (ג) ולפי קנטאלק המכוב מענינו כל פסת וסחיל לדבך בחקות צבעת יויס כנון צבעת ימיס מהכל עליות ולו ילה לך שחול כל גובל הולך לפלא נחיו זכימה כו' מזעיר מה (ה) סחול כתב וכל יליין מן הנצל האל טובח בערב לנצל מה) סייתי חומל טלמייס סנחותים כל צבעה כולם בגול מוטילו והין נחכלין הכל ליום ולילה לך כתב בערב נזיר כו' גראזון. ד"ה בחרנית ייד סכטוג מדריך ולמד עליים סנחים לת' ימיס וסלאזון כהמול כלן כי"ט גראזון סכטוג מדריך וכן מסממו כל מקריה בצל מגינה האל צונת בערב לך יליין כי"ט גראזון מד כל צני האכלת כיה כי"ד וגטו וקץ כיה סנויות נמסוף פמחיס יד): (ו) בערב בבוא השמש טוער צאתך מטזרים. סרי יהל אור

טהיות כספם: (ימ) הטווי והסנווד: (יט) וכן פי' רע"ס סכטוג מודע ועכור טה טהטעט, סנכי טיקיה ייסן פלא האלכיב, תוכור צות הוה סganil יילת מלiris: (כ) ועיין רפ"י ורמ"ן מה סגילו נוה: (כה) סמות (יג ו):

מנחת יהודת

מקורי רש"י

(יא) ספלי, ברכות ט' ט', מכילתם כל פ"ז, פדריס מגדה, מה) שהיו נחפזין ונגהלים להוציאו אותן כבדעת כספ"ז: יב) סמות י"ב: יג) טס טס: יד) ד"ה צ' ר"א, ודעת ר"ג חפזון דישראל עיין (ברכות ט' א'): (טכ) כי כן בתוכך, ולא תחתרו טסנו עד בקר (שמות י"ב): מג), וכי היה קדום לחם, דהיינו יום י"ד: מה) פ"י דאי לא נסתלק לא היה ציריך לוטר, אלא אילן טן הבשר אשר חוץ בערב לבקר, ופשיטה דבניהם י"ד קמייר דהא עליה קאי, כרכתיו לציל בניה ובתת בערך: מס) יוכאר רש"י, ולפי שנסתלק וכו' שם כתב וכו' היה אומר וכו':

פי'

15

8

מארעה דמצרים בדרי דתרפר רית יומא מפקך מארעה דמצרים כל יומי חייך: ר ולא יתחזוי לך חטיר בכל תחומותך שבעה יומין ולא ביתמן בסראדי רישו? למפס ית פסחה בחרא טקרונית רבי אלקה ריב לך: ו אלהו? אמרה ר' ית רשי י"י אלהו

אונקלום

לאשרה שבעתת פטן
תפום ית פטחא ברטשא
במעל שמשא זטנע מפקד
טט צריב: ותבשל
ויתכו לארכאדי יתרעוי
ז אלהק בה ותחפני
בצפרא ותתקה לקרויך:
ח שטא יוטין תיכול
פטראובו מאשביעאה

ריש'

סלאה זמנים חלוקיס בערכ מסס טוות
ולמעלה זמאננו וככון נסמתה תלכללו ומונע
להען אהה סולפנו כלומר נטע נועל וילא
לכיט הסליפה מו) טו) : (ז) ובשלת. זהו:
ללי הטע שחק פועל קורי ביזול מו) טו) :
ופנית בבר. לנקלו סל עני מלמד סטוען
ליגע לילה סל מולחי יוט מה) ז) : (ח) ששת
ימים תאכל מצות ומקוס אהר כו
חוואר (ז) סבנת ימיס יט) ז' מן ביצן וסכה מן
טהדק מה). ד"ה למד על היכילת מלך בתכיעי
שלינה חוכם ומלהן אהה למד לסחת ימיס
ספרי טכיעי הכלל סייח וילא מן הכלל למד
שלין היכילת מלך זו חוכה הלא רשות וילא
למד על עלמו יה הלא למד על הכלל כלו
ילא. מה טכיעי רשות אף כולם רשות חזק
מלילה ארחותן שכחוב קבשו חוכם ב)
עבורה (לו) ובמקרים שאמר כל טלאבה, שם
שניהם בערכ תלכללו מלהות בא): עצרת לה'
אליהיך. עלול טלמן מן סמלחה כב). ד"ה כנופיה סל מהלך ומצחה למן געליה

אור

כינס חול: (ג) כי כל מהל סייח לו הכלל סחנה טס:
(ה) והפי' ולכלת תלכליך, הכלל סייח לו בכיב
ליירוטלים: (ה) עיין גדריאן מה ספרי טז, וכחכ, כי
כינס כירוטלים נתוך כתיר קון יוכננס, לה תלכליך
כינס: (ה) פ"י טמוני ששה ימיס מטז' כינסן
כינס: (ה) פ"י טמוני ששה ימיס מטז' כינסן
שנו מנויין הטומר והנה כס סבנת: (ה) ופי' ששת
ימים תלכלל מלהות וגס כיוות הסכיעי: (ה) וככדיין
הכחות מן ששת, ולהם המל שעה ימיס, כדי להזיר
לה שעה מלאכה ויקיה וגס ללה שעה מלאכה מלאחים: (ה) פ"י

טקורין רישי'

ספלה ויקלה על ז' פ"ז: טו) ספרי, נרכות ט' ל' פס' ז':
טו) עיין פיכתת נל מסכתם לפסמה פ"ז צפ' ונס' ועין
נדליק מ"ט ל" מדרש מגוכ פס' ז': יוז) ספרי, מגניב י"ז
ב' ילקוט מהק"ד: יה) ספרי, מנמות ס' ל' פס' ז' מגוכ
מגוכ ילקוט טס: יט) שמות י"ב יט: ז') מכילתם נל,
פסחים ק"ב ט': בא) שמות י"ב יט: בב) מגניב י"ק
ט'

ממצרים: ובשלחת ואבלת במקומות
אשר יבחר יהוה אליהך בן ופניות
בבר. והלכת לאלהך: ח שישת
ימים תאכל מצות וביום השביעי
עצרת יהוה אלהך לא תעשֶׂה

אבן עזרא

אל פטח (ככ), כי טודר חדש האביב יצא
טמירים (כג) ואינו דבק עם כבאו השטש (כד):
ז' ובשלת. סירשתיו באש (כח), ובן, ויבשלו
הפסח באש (דה"ב לה יג), והזכיר ובשלת
שלא יאלנו חי (כו): ופניות בבר, אטרו
הסבחושים (כו) כיילד ביום קדש אל ביתו
וארצו, ואנחנו לא נסתוק על דעתנו בטוצאות,
בי אם על טעתי התורה, והנה פצאננו, ביום
השטיini שלח את העט" (ט"א ח טו) והוא יום
קדש (כח), ובתוב אחר, ביום עשרים ושלשה
לחדר השבעי שלח את העט" (דה"ב ז י) (כט),
יש אטרו כי הסירוש לאלהיהם כאשר
הוא (ל), וביום החול לארצם, והלכת לאלהיך
סביב לירושלים (לט), וטש ילק אל ארצו
בחול (לכ): ח ששת ימים. אטרו הקדטוניים
טהחל חרטש (לג), ויתבן להיות ביום השבעי
דבק עם ששת ימים (לד), והבדילו טפאה
אל פאה אחרת להזהיר לא תעשה טלאבה (לג),
ולא אמר כל טלאבה והטעם כל טלאכת
עובדת (לו) ובמקרים שאמר כל טלאבה, שם
שניהם בערכ תלכללו מלהות בא): עצרת לה'
אליהיך. עלול טלמן מן סמלחה כב). ד"ה כנופיה סל מהלך ומצחה למן געליה

יהל

(כח) ולן על ברכ, כי לה יגלו ברכ: (כג) ופי'
חונם מה הפסח מופד להתקן מלaries וזו
גההש כלכינ: (כד) כמ"ט למופד סודס הלהיכנ
כי גו יהות ממלאים (סמות כג טו): (כח) וכן פ"י
(סמות י"ב ט) כי נס גלי נס יקרם מכוטל, כלכתין,
ובכלת ותכלת": (כו) וזה מה סלואת הכתוב סס
"הכל תלכללו ממנה נל" ופי' ה"ז זל סס, פ"י הפק
מכובל, וילא סנקרם חי: (כו) וזה דעת טנן, וכעלי
המקרא הלהמראים לג הסכימו לו טז, עיין המחבר
וכתר תורה: (כט) יוס פמי עלה: (כט) וזה טה

מנחת יהודה

(טו) פ"י האי שורפו לא שהיתה שירשו בי"ט דאין שורפים
קרשים בו"ט, אלא פ"י שהו יוצא לבית הרשאה,
ומשהה אותו עד לחר ושורפו (ג"א): מז) וכ"כ בפסח
יאשייה, ויבשלו הפסח באש (דה"ב לה יג): מז) דאין
לטרש לבוקרו של ראשון דהא י"ט הוא ואסור לילך חוץ
להחמים: מט) לטרי שהחדר לא הורתה אכילתו, עד שיקרב:
אומר, והעומר הא קרב ביום ב' של פסח:

סה 129

דברים טז ראה

מְלֹאכָה: סֵט שְׁבָעָה שְׁבָעָת תְּסִפְרָה
לֹא מְהַחֶל חַרְמֵשׁ בְּקִמְהָה תְּחַלָּה
לְסִפְרָה שְׁבָעָה שְׁבָעָות: וְעִשְׂיָת חַג
שְׁבָעָות לְיוֹדָה אֱלֹהִיךְ מִסְתַּנְדָּבָת
יְהֹהָה אֲשֶׁר תְּתַנוּ פָּאַשְׁר יִבְרְכֶךָ
יְהֹהָה אֱלֹהִיךְ: יְהֹהָה וְשְׁמַחַת לְפָנֵינוּ
יְהֹהָה אֱלֹהִיךְ אַתָּה וּבָנֶךָ וּבָתֶךָ
וְעַבְדֶךָ וְאַמְתָךָ וְהַלְויִי אֲשֶׁר
בְּשֻׁעְלִיךְ וְהַגָּר וְהַיְתּוּם וְהַאֲלִמָּנה
אֲשֶׁר בְּקָרְבָךְ בְּמִקְוּם אֲשֶׁר יִבְחַר
יְהֹהָה אֱלֹהִיךְ לְשִׁכְנוֹ שְׁמוֹ שֵׁם:

אבן עוזרא

כתוב א'ך (ט), וכאשר הוכיר הפסח שהוא חייב לבא אל סיום הכהן הוכיר החג השני גם השלישי (טמ), ולא הוכיר يوم תרועה ויום העשור כי אין הצבור מתחבר במקדש (ט) [ג]: י' מסה. דגשנות הסט"ך להタルע הנין והטלת טנוורת נם (ט) בטעם הרמת יד (ט) [ד]: והאלמנה. הרכעה צלי כנגד הרכעה סלק בך ובך ובעך ולחך חס מכם חת סלי חני מכם חת סלק ט) :

קרני אור

[ג] ווּשְׁמַעْ לְיַעַן לְעַטְמָה לְעוּמָה כַּתְבָּלָת מַוְסָּף לְיַס וּוּסָּכָ, וְתוּן מְנוּ יְכוֹלִים לְפָלָת וְלִרְמֹת כְּמוּ טְהָנוּ הַוּמְרִים בְּתָמְלוֹת ג' (טז) כמו (טמות י'כ טז) סס כתוב, "כָּל מַלְחָכָה נָלַע יְעַשָּׂה נָבָס, אֲלֵיכָר יְהַכֵּל לְכָל נְפָס" ומ"י טמאנט [ד] מנמס בְּן סְרוּוק בְּעֵינָךְ מָס (וַיְסִי זָמֵס שְׁעִנָּר וְסְבִּירָנִי) כתוב וַיְמַכֵּן לְסִוִּית מְגֻולָּתָם, מִסְתַּדְבָּת יְהָנָן. כמו מִתְנִתָּנָת וּוְהַס"כ כתוב "כָּל מַלְחָכָה" סתס, וְהַסְּפָר הַפְּלִיאוּ מַלְחָכָת הַוְּכָל נְפָס: (טמ) וכוכיר הכתוב ככחן כל הג' רגניות כסדרון, סקס פסם, סכונות, וסוכות: (טט) ולמ' הוכיר ר'ה ולמ' יוס' וככפורייס, מפיי טהין י' מתקנ'ין סס נכוותה המקדש הילג נכללה רגניות: לבני מנקס כי טפַת קַיְלָה מְנַעַן מָס וְסַדְגָּס מְוִיס (כדרמי ט) טקוּן עניין הדרמה: (טט) סתריס יְהָנָן דְּמַב"ע) על סְנוּן, וְסַמְלָה מַסְסָה נְסָה, וְסַוְמָה מְחוֹתָה טרכ' נְשָׂא וְסַוְמָה מְגַיָּן וְסַוְמָה מְלַחָות, "וְקַרְוָב לְסָס תְּרוֹמָה טן הריטם כי ככסףין נתן לגיהול הומרייט סטומ מגניבס קרניל (סדי'ל) ועינן צס' סגנון ל'ק'רין'ס סכתב ס'ווּס ר'טט (ס'ווּס ר'נ'ינו' טס ו'ל') לר'נ'יו דוטס ומרג'וס ד', מסת, ולמ' נטוון מס, וכק'ו' יש'ר, כי סמכו' נטלמת ו'כ'ו'ס', ועינן נטט' למ'ק'ר'ם סכתב "ו'ונטן' תלגס ו'ילמר למ'לען' סמפעית' נטע נ'ב' עטס וג'ו' (ט'ב' כ' טו') ו'טט' למ'לען' דמ'ט'נ'ל

מנחת יהודה

ט': בג) טופ' י'ג עז': כד) ספ'וי, מכותה ט'ל ט': ט) והנוטה בס' הוכרוון י'קידש קrhoאים לאכול לו ר' גרא יה' באה) פ'ין טיג'גס ט' ל' : כ'ו) מכילמת לרטכ'י מ'רטט ואלטנה וכ'ו' וכל הרבדור נקשר והולך טן ה'ב'א שלמי מג'ס :

אונקלוס

בג'ש קד'ם י' אַלְהָקֵד לֹא
 תַּעֲבֹד עֲבִידָא: ט שְׁבָעָה
 שְׁבָעָה וְעַיְן טְמֵנִי. ר'ה
 מְדִשְׁרִיָּת מְגַלָּא בְּחַצְדִּיק
 עַמְּרָא דְּאַרְמּוֹתָא תְּשִׁירִי
 לְמְטָנִי שְׁבָעָה שְׁבִיעִין:
 וְתַעֲבֹד חַנְאָא דְּשְׁבוּעָא
 קָדָם י' אַלְהָקֵד סְפָת
 נְדַבָּת יְהָנָן דִּי תְּתַנוּ בְּכָא
 דִּי יִבְרְכֵנָה י' אַלְהָקֵד
 אַת וּבְרָךְ וּבְרַתְקָה וּבְרָךְ
 וְאַטְתָּךְ וְלִזְנוֹא ה דִּי
 בְּקָרְנוֹיךְ וְגַיְוָא וַיְתַמָּא
 וְאַרְמְלָא דִּי בְּגַהָּבָא תְּרָא
 דִּי יִתְרָעֵי י' אַלְהָקֵד
 ?אַשְׁרָאָה שְׁבַגְתָּה תְּפָן:

רש"

כל חוטך כג): (ט) מהחל חרמש בקמה. מנק'ל כטומל פסוך למל'ת סקליל כד): (ט) ספת נדבת יְהָנָן. דִּי נְדַבָּת יְהָנָן סְפָת לְפָלָכָה סְמָמָה וְקָלָט קְרֻוְלִיס לְהַכְלָה כְּבָכָה זְהַלְוִי וְהַנְּרִי וְהַיְתּוּם לְהַכְלָה. הַרְכָּעָה צָלִי כְּנֶגֶד הַרְכָּעָה סְלָק בְּנֶגֶךְ וְעַכְרָךְ וְלִמְתָךְ חַס מְקָמָה חַת סְלָק ט) :

יהל אור

דווק' ט'וּס עכודא, וְלִמְפּוּקִי מַלְחָכָת הַוְּכָל נְפָס: (טז) כמו (טמות י'כ טז) סס כתוב, "כָּל מַלְחָכָה נָלַע יְעַשָּׂה נָבָס, אֲלֵיכָר יְהַכֵּל לְכָל נְפָס" ומ"י טמאנט ספס מוה צילמר, ה'ל' אֲלֵיכָר יְהַכֵּל לְכָל נְפָס, אֲלֵיכָר הַפְּלִיאוּ מַלְחָכָת הַוְּכָל נְפָס: (טט) וכוכיר הכתוב ככחן כל הג' רגניות כסדרון, סקס פסם, סכונות, וסוכות: (טט) ולמ' הוכיר ר'ה ולמ' יוס' וככפורייס, מפיי טהין י' מתקנ'ין סס נכוותה המקדש הילג נכללה רגניות: לבני מנקס כי טפַת קַיְלָה מְנַעַן מָס וְסַדְגָּס מְוִיס (כדרמי ט) טקוּן עניין הדרמה: (טט) סתריס יְהָנָן דְּמַב"ע) על סְנוּן, וְסַמְלָה מַסְסָה נְסָה, וְסַוְמָה מְחוֹתָה טרכ' נְשָׂא וְסַוְמָה מְגַיָּן וְסַוְמָה מְלַחָות, "וְקַרְוָב לְסָס תְּרוֹמָה טן הריטם כי ככסףין נתן לגיהול הומרייט סטומ מגניבס קרניל (סדי'ל) ועינן צס' סגנון ל'ק'רין'ס סכתב ס'ווּס ר'טט (ס'ווּס ר'נ'ינו' טס ו'ל') לר'נ'יו דוטס ומרג'וס ד', מסת, ולמ' נטוון מס, וכק'ו' יש'ר, כי סמכו' נטלמת ו'כ'ו'ס', ועינן נטט' למ'ק'ר'ם סכתב "ו'ונטן' תלגס ו'ילמר למ'לען' סמפעית' נטע נ'ב' עטס וג'ו' (ט'ב' כ' טו') ו'טט' למ'לען' דמ'ט'נ'ל

מקורי רשי'

אונקלוס

י' וְתַדְפֵּר אָרִי עֲבָדָא
תְּוִיתָא בְּמִצְרָיִם וַתֶּפֶר
וַתַּעֲבֹד יְתֵת קִימִיא הָאֱלֹהִין:
י' חֲנָא דְמִטְלֵיא תַעֲבֹד
קָה שְׁבָעָיוֹמִין בְּמִכְנֵשׁ
מַאֲדָךְ וּמַמַּעֲצָרָךְ:
י' וַתַּחֲנִי בְּחָנָה אַתְיְבָרְךָ
וּבְרָךָ וְעֲבָדָךְ וְאַמְתָּךְ
וְלוֹאָה וְגַיְוָא רַתְקָמָא
וְאַרְמָלָא דִי בְּקָרְנֵיךְ:
טו' שְׁבָעָא יוֹסֵן תָהוֹן
קָדָם י' אָלָה בְּאַתְרָא
דִי יְתָרָעֵי י' אָרִי יְבָרְכָנָךְ
י' אָלָה בְּכָל עַלְלָתָךְ
וּבְכָל עַזְבָּרִי יְדִיךְ וְרָתָא
בְּרָבָּשָׁךְ: ט' תָלָת זְמִינָן
בְּשָׂתָא יְתָמֵי בְּלִי דְכָרְךָ

רישוי

(יב) זוכרת כי עבד היהת וגוי. על מנת כן כי עבר היהת. דבק עם עבדך ואטהך (טנ) [ה]: פריטיך שפהמור וטעסה היתה כחיקיס פולחןכו: (יג) באספך. בזמן סחמייט סלחמה מכנים האסיפה (טול): טו' החג. תובה הובח (טמ), והטועס על האכזר (טנו), או טעם תחונן ליחיד לעשנות עלות ושלטים (טנו), והעד כי יברכך (טמ), והטעס תעשה זה בעברך שבך גולן ויקב (טט): (טו) והיית אך שמח.אותך השם והוסיפה בכל תבואהך (טט), לבאר לפיה פצומו חין זו לzon לווי הלה לzon על ברכת התבואה שהוציאה הארץ (ט): סלחמה ולפי תלמודו למדו מכך לרכות ליל מעשה ידריך. בסחרורה ואסנות: והיית אך שמח. טיצה לשפטה בחון הסוכות וי"א כי יברכך לעתיד (טה), והיתה לעולם שמח (טכ): וטעס אך. כי לא תהיה כי אס בז (טג):

יהל אור

בעמל מישת וכו', ומלו סיס משלט מס מדעת מינמס נלדא: (טכ) וסיסים הכתוב, כלאר ינרכך פ' קלאיך, ונימיני טד"ל כיינו קרייכיס לומר ספס סמוך על סמוך, ופי' נדיינך ועטרכן תכיה קראננות לאסלאים: מסת נרבת יומדו מסס גלמ זוּן עי"ט: [ה] עיון בורי"ט (טג) ועל לווי פזוץ רעדן קווריס: (טל) נפי סאום מס סהנייר עז'ו בנטלה סכ"ס, וכנקוינו מז טפי טס: מהרי מסיפה התבואהך: (טמ) כי סקרן נקרן חן, כמו להסרו טג: (טנו) ע"כ יהמאל גל"י, מפני סכל קאנור ימד כולד כלהד: (טמו) כי חמוץ על כל הלא: (טמ) וממר גל"י לכל חדך: (טט) ואמיר הכתוב כי ינרכך פ' הלאיך לכל הטעתק: (ט) ובן פ"י כרדי"ג, ורהיי כויה שתעטסה הכהג מלוי. לפי סהוּן קנותן לך כה ויכרchat כתכוּנות, ומלוי לרהיי לאודות עלייקס: (טג) ופי' בהיל ינרכך הוותך לכל הטעתק לאסלאס הנתקות: (טט) נכווה ונעטיר: (טג) וכן ת"ג "נרס מה" ל"ג מקרוי רישי

טנדולי קראקע, יטדר שעני טסבנץ האונאה צרייך. שייהיה בז) מכילתו לרסבי': (טח) ר"ס י"ג ט' : (טט) סוכטן

כלומר

דברים טז ראה

יב זוכרת בירעבך היהת במצרים
וְשְׁמָרָת וְעִשְׂתָּה אֶת־דִּין־הָחֳקִים
הָאֱלֹהִים: פ' מפטיר יג חג הספקת תעשה
לְהַזְבָּעָת יְמִים בְּאַסְפָּךְ מְגֻרְנָה
וּמִקְבָּה: י' וְשַׁמְחָת בְּחָנָה אַתְּה
וּבְנָה וּבְתָךְ וְעַבְדָּךְ וְאַמְתָּךְ וְהַלְוִי
וְהַגָּר וְהַיְתָוּס וְהַאֲלִמָּנָה אֲשֶׁר
בְּשַׁעֲרֵיךְ: טו' שְׁבָעָת יְמִים רְתַחַג
לִיהְזָה אֱלֹהִיךְ בְּמִקּוּם אֲשֶׁר־יִבְחַר
יְהֹוָה כִּי יְבָרְכָה יְהֹוָה אֱלֹהִיךְ בְּכָל
תְּבוֹאָתְךָ וּבְכָל מְעִשָּׂה יְדִיךְ וְהַיִת
אָהָ שְׁמָח: טו' שְׁלֹוש פְּעָמִים וּבְשָׁנָה

אבן עוזרא

נדבת ידך. לעולה לשלמים (טכ): יב זוכרת כי עבר היהת. דבק עם עבדך ואטהך (טג) [ה]: יג באספך מגנרכן ומיינרכן. על בן נקרא חג האסיפה (טול): טו' החג. תובה הובח (טמ), והטועס על האכזר (טנו), או טעם תחונן ליחיד יברכך (טמ), והטעס תעשה זה בעברך שבך גולן ויקב (טט): (טו) והיית אך שמח.אותך השם והוסיפה בכל תבואהך (טט), לבאר לפיה פצומו חין זו לzon לווי הלה לzon על ברכת התבואה שהוציאה הארץ (ט): סלחמה ולפי תלמודו למדו מכך לרכות ליל מעשה ידריך. בסחרורה ואסנות: והיית אך שמח. טיצה לשפטה בחון הסוכות וי"א כי יברכך לעתיד (טה), והיתה לעולם שמח (טכ): וטעס אך. כי לא תהיה כי אס בז (טג):

קרני אור

בעהל מישת וכו', ומלו סיס משלט מס מדעת מינמס נלדא: (טכ) וסיסים הכתוב, כלאר ינרכך פ' קלאיך, ונימיני טד"ל כיינו קרייכיס לומר ספס סמוך על סמוך, ופי' נדיינך ועטרכן תכיה קראננות לאסלאים: מסת נרבת יומדו מסס גלמ זוּן עי"ט: [ה] עיון בורי"ט (טג) ועל לווי פזוץ רעדן קווריס: (טל) נפי סאום מס סהנייר עז'ו בנטלה סכ"ס, וכנקוינו מז טפי טס: מהרי מסיפה התבואהך: (טמ) כי סקרן נקרן חן, כמו להסרו טג: (טנו) ע"כ יהמאל גל"י, מפני סכל קאנור ימד כולד כלהד: (טמו) כי חמוץ על כל הלא: (טמ) וממר גל"י לכל חדך: (טט) ואמיר הכתוב כי ינרכך פ' הלאיך לכל הטעתק: (ט) ובן פ"י כרדי"ג, ורהיי כויה שתעטסה הכהג מלוי. לפי סהוּן קנותן לך כה ויכרchat כתכוּנות, ומלוי לרהיי לאודות עלייקס: (טג) ופי' בהיל ינרכך הוותך לכל הטעתק לאסלאס הנתקות: (טט) נכווה ונעטיר: (טג) וכן ת"ג "נרס מה" ל"ג מקרוי רישי

הפסולות גורן ויקב:

ס' 131

דברים טז ראה

יראה כליזברך את פנוי יהוה אליה במקום אשר יבחר בבחן המצוות ובבחן השבעות ובבחן הפטחות ולא יראה את פנוי יהוה ריקם איש מוגנת ידו כברברה יהוה אלהיך אשר נתן לך ססם

קכ"ו. פלחה סימן. ומפניין עלייה סורה נישטה סימן י"ה:

אבן עזרא

יוס טוב כהמלוון לסתמה נב) ל: (טז) ולא טז ולא יראה. זה טסת נדבת ידר (נ"ד): יראה את פנוי ה' ריקם. חלה הזה את פנוי ה'. פירשטי (נ"ה): טולות רחיה וסלאמי חנינה: (יז) איש ז' בבחנת ידו. כי טש לא הולין קרבה וככמיס מלוכיס יכיה טולות מרכות וסלאמי מלוכיס לא):

חסלה פרישה ראה

יהל אור

לה תסיה כ"ה שמח, וו"ת ומתוון נרס פלין אונשות (פסוק י): (נ"ג) נטעות ט' (נ"ד) דעטו כי טעס צויל, וא (נ"ה) נטעות ט' (נ"ד) ועיין צוילוי נס:

מנחת יהודה

מקורי רשי

יב ט', י"ס י"ג ט', מדרט לנוש: ל) ספרא, שלפניו, אך דחאה להלק אתה לרבותليل עם טוב פסחים ע"מ ט', סוכה מ"מ ט': לא) ספרא, חנינה ט', האחרון שיש שתהה לענו (חווקני): ב' כס"ז:

דברים טז שופטים

אונקלוס

יח שופטים ושוטרים תנתן לך בכל שעריך אשר יהוה אלהיך נתן

אבן עזרא

ידין ופראנז תפנוי לך בכל קרויך דיא אלהיך יהבל שבטיך וידונון

רשי

(יח) שופטים ושוטרים. שופטים דיניים ייח בע"פ שביל: מצוה ומצווה עומדת בפני הפסוקים הtot קדין: ושוטרים. עצמה יש ברdetota דריש להרבך הפריטיות: טעם שופטים. ע"ט שאתה חייב ללבת שלשה קלודין חט כעס חמל מולasses סמכין וכופין פעטים לתקים הבהיר הטקדים: ישם במקל וכבר לועת עה טיקבל עליו חט דין תשאל מהகומות והמשפטים לא יספיק לך עד כסופט א): בכל שעריך. הכל עיל שיינו לך שופטים בכל שעריך (ט) ושוטרים הם הוטשלים מנורת יש"ר: מישל" (טשייל) (טשייל ו) וכן "טשרו הארץ" (איוב אלה לנו) (ט), והטעם כי השופט יישפט והשופטר יבריח

יהל אור

(ט) הה' ז' יפלס עעס כסמיות צופטים, לפ' סקדמת תלם פעמים נגה: (ט) כמו ממצלתו:

מקורי רשי

א) עיין סיכל' ט' ב' וכרט"ז סט, ועיין תנומת ט' ב', תנומת ב' ג', יזין דנ"ר כ"ט ס' כס"ז ילקוט תתק"ז:

אונקלוס

קדם יאלקה בארטראדי יתרעא בפנא דפטיביא ובפנא דשבועיא ובפנא דפטיליא ולא יתתוי קדם יירקון: יגבר במתנה יהה בברפתא דיא אלהיך די ייבך לך: ססם

רשי

יוס טוב כהמלוון לסתמה נב) ל: (טז) ולא טז ולא יראה. זה טסת נדבת ידר (נ"ד): יראה את פנוי ה' ריקם. חלה הזה את פנוי ה'. פירשטי (נ"ה): טולות רחיה וסלאמי חנינה: (יז) איש ז' בבחנת ידו. כי טש לא הולין קרבה וככמיס מלוכיס יכיה טולות מרכות וסלאמי מלוכיס לא):

חסלה פרישה ראה

יהל אור

לה תסיה כ"ה שמח, וו"ת ומתוון נרס פלין אונשות (פסוק י): (נ"ג) נטעות ט' (נ"ד) דעטו כי טעס צויל, וא (נ"ה) נטעות ט' (נ"ד) ועיין צוילוי נס:

מקורי רשי

יב ט', י"ס י"ג ט', מדרט לנוש: ל) ספרא, שלפניו, אך דחאה להלק אתה לרבותليل עם טוב פסחים ע"מ ט', סוכה מ"מ ט': לא) ספרא, חנינה ט', האחרון שיש שתהה לענו (חווקני): ב' כס"ז:

דברים טז שופטים

אונקלוס

יח שופטים ושוטרים תנתן לך בכל שעריך אשר יהוה אלהיך נתן

אבן עזרא

ידין ופראנז תפנוי לך בכל קרויך דיא אלהיך יהבל שבטיך וידונון

רשי

(יח) שופטים ושוטרים. שופטים דיניים ייח בע"פ שביל: מצוה ומצווה עומדת בפני הפסוקים הtot קדין: ושוטרים. עצמה יש ברdetota דריש להרבך הפריטיות: טעם שופטים. ע"ט שאתה חייב ללבת שלשה קלודין חט כעס חמל מולasses סמכין וכופין פעטים לתקים הבהיר הטקדים: ישם במקל וכבר לועת עה טיקבל עליו חט דין תשאל מהקומות והמשפטים לא יספיק לך עד כסופט א): בכל שעריך. הכל עיל שיינו לך שופטים בכל שעריך (ט) ושוטרים הם הוטשלים מנורת יש"ר: מישל" (טשייל) (טשייל ו) וכן "טשרו הארץ" (איוב אלה לנו) (ט), והטעם כי השופט יישפט והשופטר יבריח

יהל אור

(ט) הה' ז' יפלס עעס כסמיות צופטים, לפ' סקדמת תלם פעמים נגה: (ט) כמו ממצלתו:

מקורי רשי

א) עיין סיכל' ט' ב' וכרט"ז סט, ועיין תנומת ט' ב', תנומת ב' ג', יזין דנ"ר כ"ט ס' כס"ז ילקוט תתק"ז: